

Täysistunto

Tiistai 7.2.2023 klo 13.59—17.53

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 17.53.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Juho Eerola (13.59—15.57) ja ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (15.57—17.53).

Kanadan kenraalikuvernööri Mary Simon seurueineen saapui seuraamaan täysistuntoa klo 15.26.

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2023 lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 325/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä alkuvaiheessa enintään yksi tunti. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Saarikko.

Keskustelu

14.00 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituskauden viimeinen lisäbudjetti sisältää tukea kansalaisten sähkölaskuihin, [Hälinää — Puhemies koputtaa] rahoitusta sote-palveluihin ja tukea Ukrainalle. Myös kotimaista ruoantuotantoa tuetaan kasvaneiden kustannusten keskellä. Lisäbudjettiin sisältyy myös merkittävä askel luonnonsuojelun osalta.

Lisäbudjetissa kuitenkin suurin menokohde ovat korkomenot. Inflaation kiihtymisen myötä Euroopan keskuspankki on kiristänyt rahapolitiikkaa, mikä on johtanut yleiseen korkotason nousuun. Nopea korkojen nousu näkyy myös valtion velanhoidomenoissa. Tässä lisäbudjetissa korkomenoarviota lisätään runsaalla miljardilla eurolla, ja tämä nostaa kuluun vuoden korkomenot noin 2,6 miljardiin euroon. Kaikkiaan korkomenojen nousu muodostaa puolet tästä lisäbudjetin 2 miljardin euron loppusummasta. Velanhoidon osalta nähtävissä ei ole hallitsematonta kehitystä, mutta korkomenot, kaikilta menneiltä vuosilta kertyneen velan korkomenot, syövät väistämättä julkisen talouden liikkumavaraa.

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

Arvoisa puhemies! Venäjä käy Ukrainan sodan lisäksi myös energiasotaa. Sen seurauksena erityisesti sähkön hinta on moninkertaistunut. Tähän lisäbudjettiin sisältyy esitys takautuvasti maksettavasta sähköhyvityksestä energiamarkkinoiden poikkeuksellisen tilanteen vuoksi. Tukeen ehdotetaan yhteensä reilut 400 miljoonaa euroa. Tuki maksettaisiin kuluttajille sähkön vähittäismyyntiyhtiön tekemänä hyvityksenä sähköenergialaskulla. Hyvitys huomioidaan siis kotitalouksien sähkölaskulla automaattisesti. Tämä esitetty hyvitysmalli ei kuitenkaan vaikuta aiemmin päätettyihin sähkön arvonlisäveron alennukseen, verotuksen sähkövähennykseen tai Kelan sähkötukeen. Tämä kertaluonteinen hyvitys itse asiassa täydentää näitä jo aiemmin säädettyjä väliaikaisia tukimuotoja.

Hallitus on jo aiemmin linjannut sähköyhtiöiden määräaikaisesta voittoverosta kotitalouksien sähkötukien rahoittamiseksi. Lisätuloja saadaan myös Fingridin niin sanotuista pullonkaulatuotoista, joita korkea sähkön hinta on kasvattanut.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueiden onnistunut aloitus on keskeistä sekä sote-palvelujen toimivuuden että julkisen talouden kannalta. Hyvinvointialueiden on investoitava, jotta sirpalemaiset palvelut, hallinto ja tietojärjestelmät voidaan aidosti koota koko alueen kattavaksi ja toimivaksi kokonaisuudeksi. Tässä lisäbudjetissa hyvinvointialueiden rahoitusta ehdotetaan vahvistettavaksi 350 miljoonan euron valtionavustuksella, ja tätä valtionavustusta voidaan käyttää muun muassa hyvinvointialueiden käynnistys- ja muutostukitannuksiin.

Lisäksi ensi vuonna maksettavaa hyvinvointialueiden valtionrahoituksen korjauserää aikaistetaan 150 miljoonalla eurolla jo tälle keväälle. Rahoituslain mukaan hyvinvointialueiden rahoituspohja korjataan vastaamaan kuntien viime vuoden tilinpäätöstietoja hyvinvointialuekohtaisella kertakorvauksella. Lain mukaan tämä kertakorvaus on tarkoitus maksaa ensi vuoden tammikuussa, mutta tämän lisäbudjetin yhteydessä hallitus esittää tuon lain muuttamista niin, että korjauserästä maksetaan 150 miljoonan euron erä jo etukäteen tänä keväänä. Tuo summa sitten taas vastaavasti vähennetään ensi vuonna maksettavasta korjauserästä. Rahaa ei tule siis tältä osin lisää, vaan hyvinvointialueet saavat sen etunojassa.

Kaikkineen uutta rahaa hyvinvointialueille myönnetään siis 350 miljoonaa euroa budjetin menokehyksen puitteissa, ja ensi vuoden rahoitusta aikaistetaan 150 miljoonaa euroa. Panostukset ovat merkittäviä mutta perusteltuja: sote-palvelut on saatava kuntoon. Vastuu rahoituksen viisaasta käyttämisestä on nyt ennen muuta alueilla. Hyvinvointialueiden on parannettava hoitopaikasta ja palvelujen tuottavuutta. Toimintaa ei voi jatkossa laskea ylimääräisten valtionavustusten varaan.

Arvoisa puhemies! Suomi on antanut voimakasta sotilaallista tukea Ukrainalle. Suomi on toimittanut Ukrainaan 12 merkittävää puolustusmateriaalipakettia, mikä aiheuttaa tarpeen omien varastojemme täydentämiseen. Tässä lisäbudjetissa Puolustusvoimien materiaalihankintojen valtuutta nostetaan reilut 700 miljoonaa euroa. Tällä tehdään tarvittavia hankintoja Ukrainaan viime syksynä ja tänä keväänä toimitettavien materiaalien korvaamiseksi. Hankinnoista kuluvalle vuodelle kohdistuu reilut 40 miljoonaa euroa. Vahva tukemme Ukrainalle siis jatkuu.

Arvoisa puhemies! Energiasota näkyy myös ruoantuotannossa. Sähkön ja lannoitteiden hinnannousu on iskenyt kovaa kotimaiseen alkutuotantoon. Sen takia tähän lisäbudjettiin sisältyy myös esitys maatalouden kustannustuesta. Tuki on noin 100 miljoonaa euroa, ja se jakautuu sähkö- ja lannoitetukeen. Sähkötuella tuetaan toimintaedellytyksiä erityisesti kotieläintiloilla ja kasvihuoneissa. Lannoitetuella puolestaan mahdollistetaan tulevan kevään

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

kylvöjä. Kotimaisen ruoan huoltovarmuus on taattava kaikissa tilanteissa, ja samalla vähittäiskaupan ja teollisuuden on tultava myös alkutuottajia vastaan.

Arvoisa puhemies! Hallitus teki lisäbudjetin yhteydessä myös merkittävän luonnonsuojelupäätöksen: noin 30 000 hehtaaria valtion omistamia aktiivisen metsätalouskäytön ulkopuolella olevia maita suojellaan. Kohteet ovat luontoarvoiltaan arvokkaita ja jo nykyisellään rajoitetussa käytössä. Suojelupäätös on erinomainen. Luonnonsuojelualueisiin saadaan merkittävä lisä teollisuuden puunsaannin vaarantumatta.

Lisäbudjettiin sisältyy myös noin 20 miljoonan euron määräraha nuorisorikollisuuden ehkäisemiseen ja torjuntaan. Lisärahoitus kohdistetaan muun muassa poliisiin sekä sosiaali- ja nuorisotoimen ennaltaehkäisevään Ankkuri-toimintaan.

Myös varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa olevia lapsia tuetaan. Hallitus esittää koulutuksellista tasa-arvoa edistäviä avustuksia lisärahoitettavaksi 20 miljoonalla eurolla.

Ja myös Suomen eri alueiden saavutettavuutta ja sitä kautta talouden kasvua tuetaan. Hallitus esittää 17 miljoonan euron rahoitusta maakuntien lentoyhteyksien turvaamiseksi. Toimivat lentoyhteydet maailmalle ovat kriittisiä monille yrityksille ympäri Suomen. Koko maan saavutettavuus on myös poliittinen arvovalinta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen viimeinen lisäbudjetti on monen aiemman lisäbudjetin kaltainen. Kriisimenot ovat suuressa roolissa Ukrainan avun, sähkötuen ja ruoantuotannon turvaamisen osalta. Samalla kuitenkin panostetaan tulevaisuuteen sote-palveluja uudistamalla, lasten ja nuorten palveluja parantamalla sekä vastuullisella luonnonsuojelulla. Kriisien keskelläkin Suomea on uudistettava paremmaksi. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt näyttää siltä, että on halukkuutta debatoida, joten painakaa sitä V-nappulaa, niin aloitamme. — Edustaja Heinonen taisi olla ensimmäisenä pystyssä.

14.08 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministeri Saarikolle esittelystä. Tämä on hyvä kokonaisuus siinä mielessä, että isona osana tätä on Ukrainan auttaminen, ja se on ensiarvoisen tärkeää. Meidän pitää auttaa läntenä yhdessä Ukrainaa lopulliseen voittoon asti.

Haluan myös itse kiittää siitä, että tässä on maatalouden ahdinko, suomalaisen ruoantuotannon ahdinko, otettu tosissaan. Se on osa meidän ruokaturvaa, huoltovarmuuttamme, niin myös tämä kotitalouksille tuleva apu nopeasti kohonneiden sähkölaskujen kanssa.

Kysyisin, ministeri Saarikko, teiltä — ja täällä on ministeri Lintilä myös salissa paikalla — tämän yrityksille tulevan sähkötuen valmistelusta. Monet pienet ja keskisuuretkin yritykset ovat erittäin tukalassa tilanteessa nopeasti kohonneiden sähkölaskujen kanssa, ja on ollut tietoa, että tällaista valmisteltaisiin. [Puhemies koputtaa] Minkälaisella aikataululla se on tulossa? [Anne Kalmari: Lisää rahaa!] — Eikö yritykset tarvitse?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Viitanen. [Mikrofoni on kiinni] — Mikrofoni päälle.

14.09 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä lisätalousarviossa on paljon hyvää. Nostan korkealle sen, että tässä on löydetty välttämätöntä apua hyvinvointialueiden rahoitukseen, tässä on tämä sähköhyvitys, mistä ollaan paljon puhut-

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

tu, ja myös pidän hyvin merkittävänä sitä, että tässä on lisärahaa koulutukseen, tasa-arvoon ja jengirikollisuuden torjuntaan. Nämä ovat niitä asioita, mihin meidän täytyy voida tarttua tässä ajassa, ja siitä hallitukselle pisteet, että nämä asiat ovat mukana tässä lisätalousarviossa.

Se, minkä ehkä haluaisin nostaa keskusteluun tässä debatissa, on, että kun tässä aivan oikein tulee 500 miljoonaa lisää sote-alueille, hyvinvointialueille, niin kuinka voi olla mahdollista, että esimerkiksi kokoomus omissa vaihtoehtoisissaan esittää miljardiluokan, 1—2 miljardin, leikkauksia sote-alueille tulevina vuosina. Miten, valtiovarainministeri Saarikko, näette sen, millainen kehitys olisi, mikäli menisimme kokoomuksen esitetyllä leikkuslinjalla? [Jukka Gustafsson: Kohta kuullaan!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt edustaja Koskela.

14.10 Jari Koskela ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Näistä hyvinvointialueista kiinnostaa tämä 500 miljoonaa. Elikkä se 150 miljoonaa sitten on muuta rahaa, joka siirtyy toiselle puolelle tai otetaan sieltä, mutta tämä 350 miljoonaa — kun sitä ei voida käyttää esimerkiksi hoitojonojen purkamiseen, niin onko sille korvamerkitty määritelysti, mihinkä se sitten loppuviimeksi käytetään siellä? Hoitojonothan tässä meillä on ehkä se kaikkein suurin tällä hetkellä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiviranta.

14.10 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lisätalousarviossa esitetään määrärahoja moneen hyvin tärkeään tarkoitukseen, kuten muun muassa takautuvasti maksettaviin sähköhyvityksiin, eräisiin maatalouden tukitoimiin, hyvinvointialueiden rahoituksen vahvistamiseen, Ukrainan materiaaliseen tukemiseen, nuorisorikollisuuden ehkäisemiseen sekä kasvatuksen ja opetuksen koulutuksellisen tasa-arvon kehittämiseen. Huolestuttavaa on, että määrärahojen lisäys, 2,1 miljardia euroa, joudutaan kattamaan kokonaan valtion nettolainanotolla. Viime vuosien velkaantumiskehitys — olkoonkin, että se on ollut perusteltua ja välttämätöntäkin — on erittäin huolestuttavaa, ja tälle velkaantumiskehitykselle on saatava piste. [Ben Zyskowicz: Hyvä, edustaja Kiviranta! Näkee, että ette ole vaaleissa mukana!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Suomela.

14.11 Iiris Suomela vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kriisiaikoina hyvinvointivaltion toimivuus punnitaan. Etenkin sosiaali- ja terveydenhuollon alalla koronakriisin jäljet näkyvät yhä, ja siksi on hyvä, että hyvinvointialueet ovat nyt saaneet apua tähän alkuun. He sekä käynnistävät toimintaa että hoitavat yhä tätä hoitovelkaa. Nyt ainakin varmistetaan, että käynnistämisen kuluihin löytyy rahoitusta, jolloin ongelma ei ole yhtä paha kuin jos tätä apua ei olisi saatu.

Varmasti tänä vuonna tullaan vielä useaan kertaan tarkastelemaan hyvinvointialueiden tilannetta. Tiedetään, että ihan lasten tehohoidosta asti haasteita on, ja myös näihin toiminnallisiin haasteisiin pitää pystyä löytämään ratkaisut. Kuitenkin meillä on vielä auki se, miltä tämä vuosi tulee näyttämään hyvinvointialueiden osalta, miten vaikkapa kesän palk-

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

kaharmonisaatiossa päästään etenemään, ja sen takia aivan kaikkia ongelmia nyt tällä lisätalousarviolla ei mielestäni olekaan voitu ratkaista.

Toisena hyvänä asiana pidän, että lasten ja nuorten tilanteeseen löydetään ratkaisuja. Tiedetään, että myös siellä [Puhemies koputtaa] maksetaan koronakriisin oppimisvelkaa ja nuorten muiden haasteiden aiheuttamia kuluja.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja seuraavaksi edustaja Mäkinen.

14.13 Riitta Mäkinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä lisätalousarvio on välttämätön ja erittäin odotettu, ja lämpimät kiitokset valtiovarainministerille siitä, että tämä esitys on meillä nyt käsiteltävänä.

Valtion velanhallinnan toimintakyky edellyttää riittävää liikkumavaraa suhteessa valtuuden enimmäismäärään, ja siksi eduskunnalle esitetään lainanottovaltuuden määrän nostamista. Kyseessä on ennen kaikkea varautumis- ja riskienhallintatoimi. Kuitenkin jo vuosi sitten oli tiedossa ja nähtävissä, että ohjauskorot alkavat nousta. Valtiokonttori hoitaa lainajärjestelyjä valtiovarainministeriön ohjauksen alaisuudessa, ja kysynkin valtiovarainministeriltä: olisiko tässä syytä avata jonkinlainen laajempi keskustelu, parlamentaarinen keskustelu, jotta sitten näihin korkojärjestelyihin voidaan tarvittaessa ensi kaudella puuttua? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Vähämäki.

14.14 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Jatkan tuosta, mihin edustaja Mäkinen lopetti. Todellakin nostetaan tätä lainanottovaltuutta — se on pakollinen, koska valtio velkaantuu tänä kuluvana vuonna huomattavasti ja tämä lainakatto uhkasi tulla vastaan — mutta samalla annetaan luonnollisesti myöskin valtuus tehdä tällaisia johdannaissopimuksia tai luotonvaihtosopimuksia. Niitä on aikaisemminkin tehty, ja osaltaan tämän kuluva vuoden lainanhoitomenot johtuvat siitä, että nyt tuottavat tappiota nämä johdannaissopimukset, mitä aikaisemmin on tehty.

Totean vielä sen, että nyt tämä lisäbudjetti lisää valtion velanottoa kolmesataayhdeksänkymppiä jokaista suomalaista kohti, ja siitä noin vajaa satanen menee hyvinvointialueille, mikä on ihan oikea kohde. Kaikkinensa tämän lisäbudjetin hyväksymisen jälkeen valtio velkaantuu [Puhemies koputtaa] noin 1 900 euroa asukasta kohti.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Sarkomaa.

14.15 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kokoomus haluaa toimia, joilla varmistetaan, että ihmiset pääsevät jonosta hoitoon. Nyt meillä on käsitellyssä lisätalousarvio, jossa syödään 150 miljoonaa etukäteen, ja sitten meillä on 350 miljoonaa käynnistys- ja muutostukustannuksiin. Kysyn kuitenkin: missä ovat ne toimet, joilla puretaan hoitojonoja? Niitä ei näy eikä kuulu. Muualla Euroopassa autetaan ihmisiä koronan jälkeen hoitoon, mutta tämä hallitus vain heikentää hoitoonpääsyä. Te olette leikanneet esimerkiksi Kela-korvauksesta, mikä aiheuttaa painetta julkiselle sektorille, lisää jonoja.

Kokoomuksen vaihtoehtobudjetissa oli lisää rahaa terveydenhuoltoon. Me emme leikkaa terveydenhuollosta vaan vaadimme toimia, jotta rahat käytetään järkevästi. Kysynkin

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

nyt valtiovarainministeriltä... [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] — Nyt on minun puheenvuoroni, malttakaa kuunnella. Tämä on demokratiaa, puhun puheenvuoroni loppuun.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt on puheenvuoro todellakin edustaja Sarkomaalla.

Kysyn: Mitä tällä rahalla voidaan tehdä, niin että ihmiset pääsevät paremmin hoitoon? Voidaanko tätä käyttää jononpurkuun? Siitä on suuri epäselvyys. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Ovaska.

14.16 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Valtiovarainministeriö ja valtiovarainministeri ovat tehneet hyvää työtä. Tässä ajassa on tietysti tärkeätä, että tähän jengirikollisuuteen ja nuorison tilanteeseen puututaan, ja kyllähän se työ jää seuraavalle hallitukselle sitten jatkaa tästä, mitä nyt on luvattu lisää tukea.

Toinen ihan paikallinen asia on paikallislehdet. Hyvä, että sekin löytyy täältä. Koska meillä on nyt mediakentässä sellainen tilanne, että isot maakunnalliset lehdet pyörivät kyllä mutta paikallislehtiä uhkaa pahimmassa tapauksessa lakkauttaminen, on hyvä, että hallitus on puuttunut tähän.

Sitten, arvoisa valtiovarainministeri, kysyisin näistä lupauksista. Kokoomus tässä puhui omasta vaihtoehdostaan, mutta kysyisin: onko nyt oikea aika suurille miljardiluokan veronkevennyksille?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Saramo.

14.17 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puheenjohtaja! Kokoomuksen talousohjelma on kyllä hyvin luettu, ja siellähän tuhansia miljoonia tullaan käyttäen leikkaamaan sote-sektorilta. Te olette sanoneet, että puolustuksesta, aivan oikein, ei leikata, olette sulkeneet sen pois. Olen erittäin iloinen, kun olen kuullut, että ette myöskään leikkaisi koulutuksesta. Se tarkoittaa, että te olisitte käytännössä romuttamassa täysin meidän sote-palvelut.

Arvoisa puhemies! Kun katsotaan sote-palveluita, niin ne ovat kriisiytyneet lähes kaikkialla maailmassa koronan jälkeen. Onneksi meillä Suomessa ei Britannian tavoin ole täyttä kriisiä päällä, mutta on todella tärkeää, että tässä lisätalousarviossa nimenomaan sote-sektoriin laitetaan lisää rahaa. Se on todella tärkeää. Myös nämä pienemmät summat nuorten hyvinvointiin, varhaiseen apuun ovat todella tärkeitä, ja mielestäni kokonaisuus on hyvin tässä ajassa kiinni.

Kun tämä lainanotto on nyt kuitenkin tietysti iso poliittinen kysymys, niin on hyvä huomata, että koronan jälkeen meidän velka-aste laski jo kaksi vuotta, [Puhemies koputtaa] ja se pitää palauttaa lasku-uralle nyt, kun nämä valtavat asehankinnat ovat tietysti pysäyttäneet velan vähenemisen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Adlercreutz.

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

14.18 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Hyvinvointialueet tietenkin päättävät sitten operatiivisella tasolla, miten jonoja puretaan ja miten tilannetta siellä parannetaan. Selvää on tietenkin, että hoitajia on tänään liian vähän ja niitä on varmaan huomennakin liian vähän, ja se on pidemmän aikavälin ongelma, joka on meillä haasteena edessä joka tapauksessa.

Tässä nytten varoja ohjataan siihen, että energian nousseita hintoja korvataan. Nyt kuitenkin viime viikkojen aikana kehitys on ollut ehkä odotettua parempi sähkön hinnan suhteen. Ei olla toki vielä normaalissa, mutta ensi talven tilanne näyttää tänään kohtalaisen positiiviselta, ja ne pahimmat kauhuskenaariot, joidenka edessä olimme joulukuussa ja marraskuussa, ehkä eivät toteudu. Onko tämä vaikuttanut näkymiin siitä, [Puhemies koputtaa] mitkä kustannukset tulevat olemaan tässä nyt edessä olevista tukitoimenpiteistä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Essayah.

14.19 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Hallitus on tullut kristillisdemokraattien linjoille tässä sote-rahoituksessa. Olemme kaksi vuotta jo meidän vaihtoehtobudjeteissa tuoneet esille, että se puoli miljardia on nyt syytä saada sote-alueille, ja nytten kun hyvinvointialueet aloittavat, varmasti tämä raha on tarpeen.

Kysymys nyt valtiovarainministerille: olenko ymmärtänyt oikein, että budjettiteknisesti tätä rahaa ei kuitenkaan voida käyttää hoitojonojen purkamiseen eikä myöskään esimerkiksi palkkaharmonisointiin? Toki kiitollisena kaikki apu otetaan vastaan, kun talous on kuralla jo lähtiessä, mutta kun istuin eilen hyvinvointialueen hallituksessa omalla alueella, siellä oli vähän hämmennystä sen suhteen, miten tätä rahaa nyt voidaan käyttää. Tämä on nyt minusta hyvin keskeinen kysymys.

Toinen huomio liittyen tähän maatalouden tukeen, joka sekin on todella tarpeellinen: On hyvä muistaa, että korkojen nousu on jo yksistään nostanut 140 miljoonaa maatalouden kustannuksia, [Puhemies koputtaa] eli tämä 120 miljoonaa ei vielä riitä edes korkojen nousun kattamiseen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt edustaja Lindtman.

14.20 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä lisätalousarvio on tässä keskustelussa saanut tukea yli hallitus—oppositio-ajan, ja hyvä niin. Nämä ovat erittäin tarpeellisia, Ukrainan tukeminen ja tarvittavat sähkötuotet. Toki nämä kaikki tarkoittavat alijäämää, mutta nämä ovat menoja, jotka on pakko hoitaa. On hyvä, että oppositiostakin löytyy tälle linjalle tukea.

Arvoisa puhemies! Olen yllättynyt tästä soteen liittyvästä keskustelusta. Tässä viime aikoina on keskusteltu hieman siitä, pitääkö terveydenhuollosta leikata vai ei, ja näyttää siltä, että tämäkin 500 miljoonaa tälle vuodelle käyttöön saa laajasti tukea.

Edustaja Sarkomaa totesi: ”Me emme leikkaa terveydenhuollosta.” Arvoisa puhemies, tämä oli tärkeä uutinen, erittäin tärkeä uutinen, koska ymmärsin, että kokoomuksen ensi vaalikauden talousohjelmassa oli miljardin euron säästö hyvinvointialueilta. [Puhemies koputtaa] Arvoisa valtiovarainministeri, voisiko miljardi euroa säästää hyvinvointialueilta ilman, että se näkyy missään? Voiko sen tehdä ilman ”leikkauksia”?

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Orpo. [Sari Sarkomaa: Nyt kannattaa kuunnella!]

14.21 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Lindtman, tuottavuuden parantamisella, tehokkuudella ja leikkaamisella on iso ero. [Sari Sarkomaa: Sitä eivät demarit ymmärrä!] — Niin, demarit eivät tätä ymmärrä, mutta niillä on vissi ero. — Haluaisin kysyä valtiovarainministeriltä: Te olette nähnyt kaikki luvut ja kaikki ennusteet. Miltä näyttää soten rahoitus loppuvuoden osalta ja tulevina vuosina? Meidän väki ikääntyy, ja kustannukset tulevat nousemaan, ja kuten teidän omistakin papereistanne näkee, tämä sote-järjestelmä, joka on laadittu ja hyväksytty, ei tule vähentämään kuluja vaan se tulee perusuraan nähden lisäämään kuluja merkittävästi. Pärjätäänkö me ilman sitä, että tuottavuutta parannetaan ja otetaan käyttöön uusia tapoja hoitaa tehokkaammin ihmisten palveluja? Voisitteko ihan kertoa, miltä se ennuste näyttää ja saadaanko ne rahat riittämään? Ja voitteko kertoa demareille, että ei riitä, jos ei tehdä uudistuksia?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Juvonen. [Välihuutoja vasemmalta] — Edustaja Juvosella puheenvuoro.

14.23 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sote-uudistuksen eli hyvinvointialueiden uudistuksen piti tuoda hyvinvointia ja myös pienempiä kustannuksia, sitähän me emme kukaan kiellä. Terveystieteiden kriisi on ollut olemassa jo ennen koronaa — jos joku muuta väittää, niin eihän se pidä paikkaansa. Lääkärille on ollut vaikea päästä.

Eilen 82-vuotias henkilö oli yhteydessä ja oli pyrkimässä päivystykseen. Hänelle kerrottiin, että ”syö hyvin, varaudu hyvin, nimittäin täällä on todella pitkät jonot”. Olen hyvin huolissani siitä, että kun on tällaiset päivystysjonot, millä tavalla me saamme ikäihmisten palvelut, lääkäri- ja sairaalapaikoin, näillä käytössä olevilla rahoilla riittämään.

Nyt otamme ensi vuodelta lainaa. Kysynkin teiltä, arvoisa ministeri: Miten näette ensi vuoden ja tulevat vuodet tässä uudistuksessa? Kun hyvinvointialueet tekevät alijäämisiä budjetteja, niin olemme ennemmin tai myöhemmin tilanteessa, että joudumme miettimään, onko meillä liikaa hyvinvointialueita. 21 plus Helsinki, mitä sanotte siitä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hoskonen.

14.24 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On aivan erinomaista, että maataloudelle saadaan pieni tukipaketti lisää. Se on vain niin, kuten edustaja Essayah puheenvuorossaan sanoi, että korkojen nousu syö valitettavasti myös maatalouden kannattavuutta rajusti. Maatalouteen pitää meidän saada seuraavalla vaalikaudella vaikka kilpailulainsäädännön muuttamisella tai jollakin muulla markkinoilta enemmän rahaa. Maatalous on meillä henki ja elämä, siitä on pidettävä huoli.

Sama koskee sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä. Olen huolestuneena pannut merkille kotikunnassani Ilomantsissa sen, että nyt ruvetaan siihen, jos hyvinvointialueet ovat, että meidän kunnallakin tuli ilmoitus tässä viime viikolla, että lääkäripalveluita karsitaan. Tiedän, että siihen on olemassa ratkaisu, mutta nyt pitää näiden keskuspaikkojen ja hyvinvointialueen keskustusten pitää huoli siitä, että kun on niukkuutta lääkäreistä, niin sitä niukkuutta ei toteuteta vain siellä reuna-alueen kunnissa, vaan sen pitää olla tasapuolisesti

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

koko alueella. Nyt on pienet kunnat otettu liipaisimelle ja heiltä ollaan palveluita karsimassa, ja tätä minä en hiljaa katsele. Tähän pitää tulla muutos, reuna-alueiden ihmiset ovat aivan yhtä arvokkaita kuin suurten keskuspaikkojenkin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Harjanne.

14.25 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esittelystä. Nostan tästä itsekin erityisen hyvänä asiana tämän Metsähallituksen tasesiirron, joka suojaa sitten uutta luontoa merkittävässä määrin. Ukrainan tuki on tärkeää myös ja tavallaan karu muistutus siitä, että velalla on hinta, ja se on hyvä meidän kaikkien huomioida jatkossa.

Täällä on kolme elementtiä — sähkötuki, maatalouden tuki, sote-lisärahoitus — jotka ovat kaikki tavallaan erittäin perusteltuja, mutta laastareita hätään. Ja minusta ne alleviivaavat kaikki sitä, että me tarvitaan kestäviä ratkaisuita näihin. Me tarvitaan kriisien varalta paremmin kohdentuva energiatuki, me tarvitaan maatalouden reformia tai tukien uudistamista niin, että se kannattavuus on kestäväällä pohjalla, ja hyvinvointialueiden rahoituksenkin toimivaa kehikkoa sisältäen verotusoikeuden.

Ja minä toivon, että ensi kaudella löytyy rohkeutta tällaisille ekonomistien aika laajasti kannattamille uudistuksille, joilla sitten, kun seuraavat kriisit iskevät, vähennetään tarvetta tehdä erilaisia hätäratkaisuita, jotka sinänsä ovat kyllä tässä tilanteessa hyvin perusteltuja.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

14.26 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvostan suuresti edustaja Heinosen avauspuheenvuoroa, jossa hän antoi tukensa, kokoomuksen tuen, tälle yli kahden miljardin euron lisätalousarviolle. Se kertoo siitä, että myöskin kokoomus kantaa huolta vastuullisesti tästä yhteiskunnasta, on sitten kyse hyvinvointialueista, Ukrainan tukemisesta tai tästä sähköveron subventiosta. [Ben Zyskowiezin välihuuto]

Jäin vain miettimään sitä, kun vastaava edustaja on niin moneen kertaan puhunut tällä vaalikaudella tapahtuneesta holtittomasta velkaantumisesta, jonka lukukin on täällä annettu, 40 miljardia euroa. Jos arvoisa puhemies antaisi, niin kysyisin kokoomukselta. Minun käsitykseni mukaan ylivoimainen valtaosa tästä velkakuormasta, joka tällä vaalikaudella on syntynyt, on syntynyt yhdessä päätettäessä teidän kanssanne. Samalla tavalla te olette tukeneet myöskin muita tällä vaalikaudella tehtyjä välttämättömiä kululisia — ovat johtuneet pandemiasta tai Ukrainan sodasta ja niin edelleen. [Puhemies koputtaa] Toivon, että kun me käymme vaalikeskustelua, te ymmärrätte tämän, [Puhemies: Nyt!] että te olette olleet tukemassa tätä velkaantumisprosessia ja nämä leikkaukset eivät tule kuulumaan asialistalle.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Marttinen. — Edustaja Marttinen edustaa koko kokoomuksen puolesta. [Jukka Gustafsson: Eli kaipaamme rehellisyyttä, yhdellä sanalla! — Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä]

14.27 Matias Marttinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä te, ministeri Saarikko, totesitte, että korkomenot syövät julkisen talouden liikkumavaraa, ja näin se tosissaan on. 40 miljardin euron velanotto tämän vaalikauden aikana.

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

Edustaja Kiljunen, se, mistä kokoomus on oikeutetusti kritisoinut hallitusta, on se, että te olette kaikissa tilanteissa ratkaisseet jokaisen riitane pelkästään sillä, että otetaan uutta velkaa, lisätään menoja, eikä lainkaan pohdita, voisiko olla mahdollista myös priorisoida ja pohtia sitä, voisiko jostain vähemmän tärkeästä asiasta luopua. [Välihuutoja vasemmalta] Tämähän on siis vastuullista taloudenpitoa. Ei ole poliitikolle mikään amerikantemppu lisätä menoja — jokainen täällä salissa osaa sen — mutta se, että kykenee osoittamaan myös, että jostain muualta voidaan säästää, jotta voidaan pitää tästä julkisesta taloudesta huolta, vaatii jo osaamista ja vastuunkantoa. Tätä vastuunkantoa me olemme tivanneet teiltä koko neljän vuoden ajan, ja sitä edelleen teiltä puuttuu paljon.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Niikko, ja sen jälkeen kuulemme ministerien vastaukset.

14.28 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä nytten haetaan 2 126 miljoonan lisälainanoton valtuuksia, ja kaikki yksimielisesti täällä perustelevat, mihin sitä rahaa tarvitaan. Tässä tilanteessa tulee väistämättä mieleen se — pitää mennä 20 vuotta taaksepäin — kun oltiin poikani kanssa ostoksilla kaupassa. Hän kovasti sanoi, että hän haluaa nyt välttämättä ostaa tämän tuotteen, noin viisivuotias poika. Isä sanoi, että nyt tätä ei ole kyllä varaa ostaa, että tätä ei nyt voi tällä kertaa ostaa. Poikapa sanoi näin: ”Isi, mennään sinne yhden talon eteen, sieltä seinästä saa rahaa. Mennään hakemaan sieltä seinästä rahaa.” Minä opetin pojalle sitten hiukan tämmöistä vastuullista taloudenpitoa, että ei lompakko kestä tällaista menoa.

Minä toivoisin, että hallitus myös ajattelisi, mistä me voitaisiin säästää. Te ette ole ajatelleet vastuullisesti lainkaan. Perussuomalaiset ovat esittäneet monia kohteita, missä voitaisiin säästää, mutta te ette ole hyväksyneet niistä ensimmäistäkään. [Puhemies koputtaa] Joten ottakaa vastuuta myös tästä holtittomasta velanotosta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt on aika täynnä. — Ministeri Saarikko, olkaa hyvä, pääsette vastaamaan.

14.30 Valtiovarainministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! [Hälinää]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Saarikolla on puheenvuoro.

Arvoisa puhemies! Edustaja Niikko, kyllä me otamme vastuun joka ikisestä eurosta ja päätöksestä, joka teille eduskuntaan nyt esitellään, ja se vastuunotto on huomattavasti helpompaa, kun tunnistan ja tiedostan, että näille ratkaisuille näyttää olevan nyt koko eduskunnan tuki. [Kimmo Kiljunen: Kyllä!]

Edustaja Marttinen, te totesitte äsken, että ottakaa jostain muualta pois, ja se ”jostain muualta” on poliittisen keskustelun taikasana, jota aika ajoin olette, hyvin useinkin, viljellyt. Nyt kun kuvaillette tätä ”jostain muualta”, niin kertokaapa sitten vaikkapa tästä pake-tista, mikä olisi jätetty toteuttamatta, [Sari Sarkomaa: Ministeri lukee vain vaihtoehtobud-jetin!] mikä on kokoomuksen linjassa tässä suhteessa niin kovin toisenlaista, että siitä muo-dostuisi merkittävästi pienempi velkasumma Suomelle, [Mika Niikko: Perussuomalaisten vaihtoehtobudjetista löytyy vaihtoehtoja!] kun edustajanne, muut, tässä salissa päinvas-toin ovat kovastikin tukeneet näitä toimia, joissa painopiste on nyt hyvinvointialueissa,

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

Ukrainan tukemisessa tai vaikkapa maatalouden hankalassa tilanteessa. Kun aina sanotte, että otetaan jostain muualta, niin nyt on sitten aika kertoa, esimerkiksi tässä lisätalousarviossa, mikä on se kuuluisa ”jostain muualta”, kun te kaikkia näitä menolisäyksiä täällä tuette.

Arvoisa puhemies! Muutamiin edustajien hyviin kysymyksiin vielä tarkentavia vastauksia.

Heti keskustelun alussa edustaja Heinonen kysyi näistä yrityksille tulevista sähkötuista. Päätöksiä sellaisista ei ole tehty vielä, mutta valmius hallituksen esityksen antamiseen on olemassa, eli kaikki mahdollinen tarvittava taustatyö työ- ja elinkeinoministeriössä on tehty. Nyt me tietysti kaikki olemme toiveikkain mielin, josko sähkön hinta pysyisi alhaalla ja sitä kautta paineet tämänkaltaisille tuille jäisivät vähäisemmiksi, mutta valmius tähän on, kuten hallitus on luvannut. [Ben Zyskowicz: Epäilemättä!]

Edustaja Mäkinen, te pohdiskelitte näitä Valtiokonttorin toimia ja korkomenoja. Korkomenot ovat valtavan suuret, ja tämä lisäys noin miljardilla niihin on siis myös viesti siitä, että valtiovarainministeriön omatkaan ennusteet eivät nähneet korkomenojen kehitystä näin nopeaksi ja korkeaksi. Siksi tätä on korjattava ylöspäin. Mutta mitä tulee käytännön lainavaltuuksiin ja ikään kuin markkinoilta rahan hankkimiseen, jättäisin tämän kyllä vahvasti Valtiokonttorin osaamisen äärelle. Eli pohdintaan ikään kuin siitä, miten ja millä tavoin ja minkälaista lainaa Suomen tulisi jatkossa ottaa, vastaukseni on, että mielellään mahdollisimman vähän lainaa. Tämä keskustelu koroista ei liity millään tavalla vielä siihen, miten tulevaisuudessa velkaannumme, vaan nämä ovat korkoja, joita joudumme maksamaan kaikesta siitä, mitä tähän mennessä on velaksi otettu — ei pelkästään tällä vaalikaudella vaan viimeisen 15 vuoden ajalta, jossa tämä vaalikausi ei suinkaan ole siitä edes suurin osa, vaan aiemmin kerrytetty velka. Siitä on vastuussa koko tämä sali, ja siitä meidän yhdessä pitää, arvoisat kollegat, myös selvittää.

Arvoisa puhemies! Tämä talouskehitys viimeisten kuukausien tai ehkä jopa aivan viikkojen aikana on ollut verrattain parempaa kuin mitä pahimmillaan pelättiin. Taantuman uhka on edelleen olemassa, mutta se ei ole aivan niin syvä kuin alun perin vielä syksyn puolella pelättiin. Ja kyllä, edustaja Adlercreutz, tässä on vahva yhteys myös energian hintaan, jossa on nähty kehitystä parempaan, ja varmasti myös näissä nopeissa toiminna eri puolilla Eurooppaa, miten energiasiirtymään on haluttu tarttua.

Ehkä tässä, puhemies, kommenttini tässä kohdin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset, ministeri Saarikko. — Ja nyt ministeri Paatero, kaksi minuuttia, vähän reilu.

14.33 Kuntaministeri Sirpa Paatero: Arvoisa puhemies! Muutama sana tähän hyvinvointialueiden rahoitukseen: Olen todella tyytyväinen, että päädyimme tähän 500 miljoonaan, josta siis 350 tulee tällä asetuksella. Meillä on rahoitusjärjestelmä, eduskunnan hyväksymä rahoitusjärjestelmä, tulee vuoden 25 budjettia tehtäessä ottamaan huomioon nämä aiemmilta vuosilta käytetyt rahat, jotenka tämä korjaa itseään, mutta nyt, jotta hyvinvointialueet pääsevät hyvään alkuun, tämän tilanteen vakauttamiseksi on välttämätöntä tässä kevään aikana jo saada sinne parempi tilanne.

Tämä kysymys tästä asetuksesta: Ei ole olemassa vielä asetusta eikä niitä kriteereitä, joilla siitä jaetaan alueille. Meillä on muun muassa huomenna hyvinvointialueiden talouden ja hallinnon neuvottelukunta, jossa tätä asiaa käydään läpi. Asetus tulee tulevina viik-

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

koina lausuntokierrokselle sote-ministeriryhmään ja sitten valtioneuvoston päätettäväksi. Siellä on tämä tarve vähentää hoito-, hoiva- ja kuntoutusvelkaa, mutta se tulee sitä kautta, että kun samanaikaisesti on tarve uudistaa ja monet alueet ovat erilaisissa tilanteissa — kun on olemassa kuntayhtymäpohjaisia ja toisia, jotka vasta aloittavat — niin näillä rahoilla päästään tekemään sitä uudistustyötä, jotenka se 22,5 miljardia euroa on paremmin käytettävissä tähän kaikkeen niin sanottuun normaaliin, jota myöskin hoitovelan purkaminen on, jolloinka ei tarvitse sitä uudistamistyötä tehdä siinä perusrahoituksessa vaan voidaan siihen satsata nyt näillä. Mutta siis samaan tavoitteeseen elikkä ihmisten parempaan hoitoon ja hoivaan ja kuntoutukseen näillä päästään.

Tämä myöskin vaikuttaa sitten siihen, kun valtioneuvostossa tehdään listausta vuoden 24 investointivaltuuksista. Mitä parempi tilanne on vuonna 23 hyvinvointialueilla, sitä parempi valmius on myöskin investointivaltuuksiin, joilla sitten remontteja ja uudisrakentamista voidaan seuraavina vuosina tehdä. Elikkä tällä on myöskin seurannaisvaikutuksia sinne tuleville vuosille, vuoden 25 budjettiin mutta myöskin vuoden 24 investointivaltuuksiin. Ja nämä pitää myöskin huomioida, kun tätä asiaa käsitellään täällä eduskunnassa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Zyskiewicz.

14.36 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, herra puhemies! Noin viidessä kuukaudessa arvio tämän vuoden korkomenoista on noussut yli miljardilla, ja kysymys tietysti kuuluu, mitä johtopäätöksiä tämä hallitus on tehnyt tästä yli miljardin pakollisesta uudesta menotasosta. Ministeri Saarikko sanoi, että mistä te, kokoomus, tästä paketista säästäisitte. Miksi rajoittaisimme säästökohteet tähän pakettiin? Eikö hallitus todellakaan saa puuttua mihinkään muuhun kuin juuri niihin kohteisiin, jotka nyt sisältyvät tähän lisäbudjettiin?

Toinen asia: Noin 500 miljoonaa hyvinvointialueille. Kaikki kiittävät tietysti siitä salissa, hyvinvointialueilla, enkä epäile, etteikö sille olisi tarvetta. Mutta luuletteko, ministeri Paatero, ihan oikeasti, että sitten vuonna 24, vuonna 25 siellä todetaan, että nyt meillä on riittävästi rahaa? Tässä opetetaan hyvinvointialueita alusta saakka — tämä on siis varoitus — tämmöiseen mankumistalouteen, eli ”raha on loppu, lähettäkää valtiolta lisää rahaa”.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kankaanniemi.

14.37 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oppositio on sidottu tähän hallituksen lisäbudjettiesitykseen. Me emme voi täällä avata niitä momentteja, joita hallitus ei ole avannut. Tämä merkitsee sitä, että me emme voi esimerkiksi ulkoministeriön tai sisäministeriön pääluokan määrärahoihin puuttua eli esittää leikkausta niihin ja siirtoa näihin tärkeisiin tarkoituksiin, jotka tässä lisäbudjetissa on lisämäärärahoilla esitetty. Mutta vaihtoehtoa pitääkin katsoa meidän vaihtoehtobudjetin pohjalta ja viime syksyn budjettivastalauseen pohjalta. Siellä perussuomalaiset ovat esittäneet merkittävät säästöt, joilla nyt voitaisiin rahoittaa näitä menoja ilman, että otetaan uutta velkaa hurja määrä jälleen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiljunen, Anneli.

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

14.38 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Haluan myös osaltani kiittää hallitusta tästä esityksestä, ja kuten täällä on todettu, hallitus esittää nyt 500 miljoonaa euroa hyvinvointialueille, ja tämä raha on kyllä välttämätön. Minua kyllä hämmentävät kokoomuksen puheet, kun edustaja Sarkomaa kautta kokoomus vaatii lisää rahaa hyvinvointialueille ja palveluiden toteuttamiseen mutta sitten tulee toinen puheenvuoro edustaja Zyskowitzilta, joka varoittaa jo hyvinvointialueita siitä, että hyvinvointialueet oppivat väärille tavoille, että ne vain kinuavat rahaa, ja sitä kautta sitten varoittaa tulevia vuosia, että rahaa ei tule enää. Tosiasia on se, että hyvinvointialueet ovat tällä hetkellä hyvin kriittisessä tilanteessa nimenomaan sen suhteen, että siellä tehdään isoja rakenteellisia uudistuksia ja tehdään sellaisia uudistuksia, jotka tulevaisuudessa tulevat vaikuttamaan tehokkuuteen, taloudelliseen kantokykyyn, ja sitä kautta meidän kaikkien yhteinen tavoite on se, että jos me onnistumme tässä uudistuksessa, niin kaikkialla Suomessa [Puhemies koputtaa] me saamme tehokkaita, vaikuttavia sosiaali- ja terveystaloudellisia palveluita, joka ainut ihminen kaikkialla Suomessa...

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, ja nyt on aika täynnä.

...mutta kokoomuksen johdolla se ei näytä onnistuvan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiljunen, aika on täynnä. — Mainittiin sekä Zyskowitz että Sarkomaa, mutta luotetaan, että kohdasta Satonen löytyy välimuoto.

14.39 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia! En lähde puuttumaan tähän sote-keskusteluun. Siitä varmaan tässä salissa on laaja yksimielisyys, että nämä kohteet on sinänsä valittu oikein, mutta minäkin haluan puuttua tähän velkaantumisen tasoon, josta edustaja Marttinen käytti erinomaisen puheenvuoron ja johon myös Zyskowitz viittasi, että jos meillä nyt miljardi, melkein 1,1 miljardia, menee korkokuluja lisää, niin jos me ajatellaan esimerkiksi, mitä ovat poliisin vuosimenot noin — ne ovat 854 miljoonaa ensi vuoden budjetissa — niin pelkkiä korkokuluja ihan tyhjään menee meiltä enemmän kuin mitä meillä menisi siihen, mitä poliisi tarvitsee vuosittain. Kun taas puhutaan, että korkotaso on arvioitu nyt 2,9:ään, niin kun meillä on tämän vuoden jälkeen 150 miljardia velkaa, se tarkoittaa, että tällä korkotasolla ovat noin neljä ja puoli miljardia vuodessa nämä korkokulut. Minun kysymykseni kuuluu, kun täällä vaalien jälkeen on joko nykyinen valtiovarainministeri tai joku muu: pystyykö enää koskaan tuomaan tällaista lisäbudjettia tänne, vai onko pistettävä menoja tärkeysjärjestykseen?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kalmari.

14.40 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvä, että tässä tuli nyt ilmi, että koko oppositiokin on tämän lisätalousarvion takana, kuten tähän asti oikeastaan kaikkien budjettien takana pääsääntöisesti koko oppositio on ollut. Olen täysin samaa mieltä siitä, että tämä velkakehitys huolestuttaa, [Sari Sarkomaa: Miksi ette tee mitään?] mutta minusta on ihmisten pettämistä se, että annetaan ymmärtää, että siellä oppositiossa olisi joku toinen toimintamalli tai viisaus siitä, miten toimitaan.

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

Kysynkin valtiovarainministeriltä: Onko totta, että silloin, kun oltiin kokoomusjohdossa vuosina 11—15, tämä maa velkaantui 30 miljardia, vaikkei ollut mitään kriisiä tässä maassa? [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä] Onko se näin?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Laakso.

14.41 Sheikki Laakso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän totta on, että tässä lisätalousarviossa on hyvää ja hyvinvointialueet oikeasti tarvitsevat rahaa, mutta on äärettömän hyvä, että Zyskowicz sanoi, että tässä vähän opetetaan siihen, ettei välttämättä tarvitse tehdä mitään. En tarkoita, että tuota summaa olisi pitänyt missään nimessä kokonaisuudessa pystyä tekemään.

Yksi tietysti on myös tuo apu noihin sähkölaskuihin, mutta peräänkuulutan kyllä näitä yritysten sähkölaskuja. Joku ajattelee täällä tietenkin, että yrityksillä on mahdollisuus toimia ja tehdä asioitten eteen aika paljon, mutta tilanne on se, että en ymmärrä sitä ajatusmaailmaa, miksi yhdenkään yrityksen pitäisi maksaa isompaa sähkölaskua sen takia, että joku sähköyhtiö tekee satumaisia voittoja. Miksi kukaan oikeasti joutuu maksamaan ylimääristä tässä tilanteessa sen takia, että sähköyhtiöt saavat satumaisia voittoja?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hyrkkö.

14.43 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtionvelan lisäksi olisi aiheellista kantaa huolta myös ympäristövelasta. Päätös suojella 30 000 hehtaaria valtion maita on hieno ja mittaluokaltaan erittäin merkittävä. Luonnonsuojeluhan ei koskaan etene itsestään, jokainen päätös vaatii sitkeää puurtamista, ja niin tälläkin kertaa. Vihereät tekivät väsymättä työtä, jotta suojelun piiriin saatiin mahdollisimman monta hehtaaria ja jotta niistä mahdollisimman suuri osa on luontoarvoiltaan niin arvokasta kuin suinkin. Mukaan saatiin monia paikallisten pitkään puolustamia kohteita, jotka saadaan nyt pysyvästi turvaan. Tämä on tärkeä päänavaus, mutta vasta alkua. Työtä luonnon puolesta on tarpeen jatkaa. Valtion vanhat metsät on suojeltava ja metsäluonnon heikkeneminen pysäytettävä.

Luontokadon lisäksi hallitus tarttuu tällä lisätalousarviolla muihinkin akuutteihin ongelmiin päiväkodeissa, kouluissa, nuorten hyvinvoinnin saralla. Olennaista on, että akuutin avun lisäksi päästään puuttumaan juurisyihin, oli sitten kyse [Puhemies koputtaa] nuorten pahoinvoinnista, maatalouden kannattamattomuudesta tai metsäluonnon heikkenemisestä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Sankelo.

14.44 Janne Sankelo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tuossa edustaja Kalmari viittasi vuosiin 2011—15, niin kyllähän kannattaa muistaa, että siihen aikaan tehtiin kyllä todella rajuja menosopeutuksia. Ne kyllä tuntuivat luissa ja ytimissä itse kulakin.

Mutta itse asiassa tähän lisätalousarvioon liittyen tässä on perusteltuja kohteita, ei siinä mitään. Kun kysytään, mistä voitaisiin säästää — valtiovarainministerikin kysyi — täällä on ruuantuotannon edistämiseen panostuksia, hyvä niin. Mutta tämän ruuantuotannon ympärillä on kaikennäköistä hömppää, jonka aika ei ole nyt. En sano, että sitä tässä lisäbudjetissa on, mutta sitä varmasti on, ja nyt on oikea aika panostaa näihin kysymyksiin.

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

Sitten vielä nämä korot. Siis korkomenojen kasvun vaikutus on yli miljardi euroa, ja se totta kai hirvittää. Se hirvittää meitä, valtiota, mutta se hirvittää myös kansalaisia. Asuntolainojen 12 kuukauden euriborit paukkuvat nyt koko ajan päälle... [Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt paukkuu puhemiehen nuija.

...ja tulee merkittäviä nousuja. Miltä näyttää tämä korkonäkymä valtiovarainministerin... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Rehn-Kivi.

14.45 **Veronica Rehn-Kivi r** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Regeringens tilläggsbudget på en halv miljard euro för de nya välfärdsområdena är en välkommen hjälp och ger områdena lite bättre resurser att få i gång sin verksamhet. Många av välfärdsområdena kämpar med att få finansieringen att räcka till, och nu planeras både indragningar och försämringar i de nuvarande tjänsterna.

Arvoisa puhemies! Sote-uudistuksen tärkeä tavoite perusterveydenhuollon ja ennaltaehkäisevän hoidon vahvistamisesta vaatii toiminnan aloittamisen enemmän tai vähemmän puhtaalta pöydältä. Nyt meitä rasittavat iso hoitovelka ja pitkät hoitojonot, jotka olisi purettava nopealla aikavälillä. Tähän tarvitaan myös yksityisiä hoivayrityksiä ja palvelusetelien laajaa käyttöä. Vaikka lisätalousarvion hyvinvointialueille suunnatut rahat ovat tervetulleita, olen kuitenkin pettynyt siihen, että vain pieni osa näistä voidaan nyt osoittaa hoitovelan pois maksamiseen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Torniainen.

14.46 **Ari Torniainen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä lisätalousarvio tulee todellakin tarpeeseen, ja se on hyvin kohdennettu. Siinä on monia sellaisia asioita, joita me kaikki varmaan voidaan kannattaa, myöskin oppositio, kuten tässä puheenvuoroissa on tullut esille. Hieman kylläkin opposition puheenvuoroissa on ollut sekaannusta: He ovat valmiit tukemaan näitä mutta eivät antamaan rahaa. Se on se linja ollut.

Etenkin tämä maatalouden tukipaketti tulee todella tarpeeseen. Se on meille ennen kaikkea huoltovarmuusasia Suomessa. Ja miten se nytten kohdennetaan sinne lannoitteiden hinnannousuista aiheutuviin kustannuksiin ja sähkön hinnannoususta aiheutuviin kustannuksiin? Se on hyvin kohdennettu, ja uskon, että siihen maatalousyrittäjät ovat tyytyväisiä.

Samoin myöskin nämä eurot hyvinvointialueille: Hyvinvointialueet ovat aloittaneet toimintansa, ja ne tulevat nyt todellakin tarpeeseen sinne. Tietysti se, miten niitä pystyy kohdentamaan, on se iso kysymys.

Sitten myöskin itse nostaisin tämän mediatuen niille paikallislehdille. Sitä muuten perussuomalaiset valiokunnassa vastustivat. [Puhemies koputtaa] He vastustivat sitä, [Puhemies: Nyt aika täyttynyt!] ja nyt se tulee todellakin tarpeeseen. [Jussi Halla-aho: Nyt tulee vaalipuhetta!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Eskelinen.

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

14.47 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvin tarpeellinen ja moniin akuutteihin asioihin vastaava lisätalousarvio. En tiedä, mitä tällaista kaikenlaista hömppää on se, mitä kokoomus tuossa totesi.

Sähkötuen valmistelusta erityiskiitos: hyvin selkeä malli. Ihmiset ovat siitä paljon kiitosta jo tässä vaiheessa antaneet ja erityisesti näistä maksujärjestelyistä, mitä siihen on siten sidottu.

Maakuntien ihmisenä tietysti olen erityisen iloinen tuosta maakuntalentojen jatko-optimiasta. Se on meidän elinkeinoelämälle, matkailulle ja tapahtumille aivan välttämätön asia, ja toivottavasti siihen löydetään seuraavalla hallituskaudella malli, mitä sitten voidaan jatkossa rakentaa.

Maatalouden tukipaketti ja tähän lähtövaiheeseen tuo sote-rahoituksen lisärahoitus ovat kyllä tarpeen, ja toivotaan, että se auttaa nyt sitten ensimmäisen toimintavuoden osalta.

Myös sitten postilain jalkauttamiseen liittyvät jakelutuki ja mediatuki: on hyvä asia, että ne tähän liitettiin lain valmistelussa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Myönnän vielä puheenvuorot edustajille Valkonen ja Hopsu, minkä jälkeen ministerit vastaavat, ja sen jälkeen siirrymme puhujalistaan. — Edustaja Valkonen.

14.48 Ville Valkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä lisätalousarvio on kyllä surullinen mutta ehkä odotettu, varsinainen piste i:n päälle tämän keskusta- ja vasemmistohallituksen täydellisen epäonnistuneelle talouspolitiikalle. [Välihuutoja vasemmalta] Huolta huomista ei näy, vaikka kaikki asiantuntijat talouden saralla varoittavat, että Suomi on matkalla kohti jyrkännettä — kaikki. Valtiovarainministeri Saarikko, te jätte historiaan ensimmäisenä valtiovarainministerinä, joka romutti menokehyksen. Velkaa otetaan jälleen surutta, siis tänä vuonna yli 10 000 miljoonaa uutta velkaa — 10 000 miljoonaa. Mitään ei olla valmiita priorisoimaan, mitään ei tarkastella uudelleen, ja rahaa jaetaan vaalipaniikissa. Arvoisa valtiovarainministeri, eikö teitä hirvitä aidosti ollenkaan, että viimeinen työnäyte, käytännössä, [Puhemies koputtaa] on uusi kasa selityksiä ja 10 000 miljoonaa uutta velkaa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt vielä edustaja Hopsu, ja sen jälkeen valtiovarainministeri pääsee kertomaan.

14.49 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Juvonen kysyi täällä hyvin, onko meillä liikaa hyvinvointialueita. Mielestäni on, ja pitkällä jännteellä hallintoa pitää näin pienessä maassa pystyä vähentämään.

Oleellista on, että tässä lisätalousarviossa saadaan myös elinvoimaa parantavaa rahoitusta. Olen tosi iloinen siitä, että 39 miljoonaa euroa satsataan lapsiin ja nuoriin. Siitä 20 miljoonaa kohdentuu tasa-arvorahoitukseen, joka on erittäin tarpeellista juuri koulutuksen ja osaamisen eriarvoisuuden kitkemiseen. Se menee varhaiskasvatukseen ja kouluihin. Samoin 19 miljoonaa lisärahoitusta suunnataan nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisyyn ja nuorten hyvinvointiin.

Toivon, että tämä ote jatkuu seuraavalla hallituksella. Meidän pitää pystyä ennaltaehkäisyyn, jotta ne kustannukset eivät kasva. Täällä on puhuttu pääasiassa sote-rahoista, mutta missä on meidän tulevaisuus, jos ei nuorissa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Nyt ministeri Saarikko, kolme minuuttia.

14.51 Valtiovarainministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Keskityn tässä viimeisessä vastauspuheenvuorossani kahteen keskustelussa esiin nousseeseen teemaan, ensiksi hyvinvointialueiden aloitukseen, jota useammat teistä ovat sivunneet:

On aivan oleellista, että me kaikki hahmotamme nyt syntyneen uudenlaisen hallinnon ja myöskin uudenlaisen tavan sen rahoituspohjassa. Kun raha ei kierrä kuntien kautta ja ei ole erillisiä sairaanhoitopiiriorganisaatioita vaan on suhde valtion ja hyvinvointialueiden välillä, on aivan selvää, että asetelmassa on riski muodostua juuri sellaiseksi, mitä edustaja Zyskowicz kuvaili, että ikään kuin toinen pyytää ja toinen antaa. Tätä asetelmaa on syytä varoa, koska ilman muuta on selvää, että hyvinvointialueiden tarkoitus — miksi sellaiset Suomeen perustettiin monien mutkien jälkeen perustuslaillisesti lopulta kestäväällä tavalla — oli luoda malli, joka on rakenteeltaan sellainen, jossa on mahdollisuus lisätä tuottavuutta, jossa on mahdollisuus löytää parempia palveluita, lähipalveluiden idean kuitenkin vaarantumatta, ja jossa ihminen olisi kokonaisuus palveluissa, niin että sitä kautta myös rahaa säästyisi, parhaimmillaan jopa aina satsaamalla ennaltaehkäisyä myöten. Siksi tämä huomio siitä, miten valtion ja hyvinvointialueiden suhde alkaa, on ensiarvoisen tärkeä.

Mitä tulee sitten alun vaikeuksiin, on esimerkiksi aivan selvää, että hyvinvointialueita on valmisteltu ilman tietoa näin korkeasta inflaatiosta. Se ja monien kiittelemä alan palkkaratkaisu ja yhdistelmänä vielä mahdollinen riski hyvinvointialueiden tulevien rahoitusten alibudjetoinnista kuntasektorilla ovat kaikki yhdessä johtaneet siihen, että varmasti se näkymä ei ole ollut riittävän selkeä tai rahoitukseltaan vahva, ja siksi nämä ratkaisut nyt ovat perusteltuja. Mutta on minusta erittäin hyvä pohdinnan paikka nyt alueiden aloittaessa, että siitä ei muodostu ikään kuin kuvaa, että puhelin soi valtion päähän ja rahaa lähetetään — koska ei sellaista rahaa missään ole. Tämä pysyi menokehysten puitteissa, ja oli arvovalinta laittaa tähän nyt 350 miljoonaa, ja tämän kanssa on minusta meillä kaikilla mahdollisuus sanoa, että tämä oli järkevä ratkaisu. Mutta tämä linja ikään kuin rahan tilaamisesta ei voi olla tulevaisuus. Tämä on käynnistysmuutos ja alun vahva panostus.

Arvoisa puhemies! Toinen teema liittyy korkomenoihin:

Se on hyvin vakava asia Suomelle. On aivan totta täällä keskustelussa esiin nostettu, että koko julkinen talous velkaantui 30 miljardia sinipunaa aikana ja tämä hallitus näiden kaikkien kriisien jälkeen on niin ikään tehnyt kymmenien miljardien velkalisäyksiä Suomen talouteen, ja ne kaikki me löydämme nyt edestämme. Tässä on kysymyksessä pitkä kehitystie menojen ja tulojen epäsuhdassa. Ja kyllä, edustaja Satonen, olen aivan samaa mieltä, että se tarkoittaa, että meillä tulevilla päättäjillä — jos meitä tänne itse kukin valitaan — ja uusilla kansanedustajilla on vähemmän talouden liikkumavaraa kuin aiemmin. Sitä se korkomenojen nousu tarkoittaa.

Sitten kun samalla kysytte aivan oivaltavasti, onko enää koskaan mahdollisuus tehdä kahden miljardin lisätalousarvioita: Toivon, että sellaisia ei jouduta tekemään, mutta tämä yhdistelmä korkomenojen noususta ja meidän valtionvelasta sekä siitä tosiasista, että nämä kriisit eivät lopu huhtikuun alkuun uuden vaalikauden alkaessa, kannattaa jokaisen puolueen muistaa. Mielellään esittelemäni lisätalousarviot olisivat olleet pienempiä, [Puhemies koputtaa] ja olisi helppo soittaa suuta, kuten edustaja Valkonen, mutta todellisuus kriisien keskellä on toinen. [Ben Zyskowicz: Edustajat täällä puhuvat eivätkä soita suutaan!]

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Nyt siirrymme puhujalistaan, ja siellä on ensimmäisenä edustaja Koskela.

14.54 **Jari Koskela ps:** Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Ulkona taitaa jo olla valoa ja kenties iloakin, mutta täällä sisällä on edelleen kylmää kyytiä. Elämme helmikuun alkua, ja jo nyt käsissämme on ensimmäinen lisätalousarvio, joka tällä kertaa on siis suuruudeltaan tämä 2,1 miljardia, ja siitähän, kuten tänään on täällä keskusteltu, suurin osa menee korkomenoihin. Korkomenot perustuvat arvioon 2,9 prosentin korkotasosta, ja tähän, kuten me tiedämme, sisältyy vielä hyvin paljon epävarmuutta. Tässä vaiheessa budjetoitu nettolainanotto tälle vuodelle on 10,4 miljardia euroa, [Hälinää — Puhemies koputtaa — Puhemies: Shh!] mutta voimme olla varmoja, että näitä lisätalousarvioita tulee tämän vuoden aikana vielä useita lisää, ja niistä sitten vastaa seuraava hallitus. Se meidän pitkään ollut noin yhden prosentin korko näissä lainoissa nyt muuttuu ehkä päälle kolmen prosentin.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueille lisätalousarviossa osoitetaan siis 500 miljoonaa, josta 150 miljoonaa siirretään vuodelta 24. Tässä Marinin hallitus ottaa siis rahoja seuraavan hallituksen budjetista, ja tämä 350 miljoonaa on valtionavustusta hyvinvointialueiden väliaikaisiin kuluihin. Sitä ei siis voi käyttää lakisääteisiin toimiin tai esimerkiksi huolettavasti kasvaneiden hoitajajoukkojen purkuun. Alueilla ei ole edes tarkkaa tietoa, mihin rahaa voidaan käyttää, koska rahoitusmalli ja rahoituslaki ovat hyvin monimutkaisia. Siihen tarvitaan korjausta. Hoitajajoukkojen olisi voitu purkaa aiemminkin, kuten tiedämme jo, edellisenä vuonna kunnille annettulla lisämiljardilla, ja myöskin saimme sieltä RRF-elpymisvälineestä rahaa sitä varten, mutta näin ilmeisesti ei ole toimittu, koska näitä joukkoja ei ole kyetty purkamaan. Hyvinvointialueet tiedetään alun alkaen alibudjetoiduiksi, joten lisärahoitukselle tietysti on tarvetta nyt ja tulevaisuudessakin. Lisäbudjeteilla tehtävät paikkaukset ovat kuitenkin vain laastari. Alueilla on rakenteellisia ongelmia, jotka eivät ratkea pelkällä rahalla. Tarvitaan lisää tehokkuutta ja parempaa johtajuutta sen sijaan, että nyt on hankittu lähinnä enemmän niitä johtajia.

Arvoisa puhemies! Hallitus ohjaa lisätalousarviossa määrärahoja myös jatkuvasti kasvavan nuorisorikollisuuden kitkemiseen. Rahaa saavat niin poliisit kuin peruskoulutkin. Nämä ovat kannatettavia kohteita, mutta lisäraha ei tässäkään riitä, jos juurisyihin ei puututa. Meidän peruskoulumme ei tällä hetkellä kykene tarjoamaan nuorille riittävästi valmiuksia selviytyä toisesta asteesta, puhumattakaan työelämästä. Joka seitsemäs peruskoulun päättävä ei osaa kunnolla edes lukea. Hyvin menestyvät pärjäävät kyllä edelleen hyvin, mutta koko ajan suurempi joukko nuoria putoaa kyydistä. Näin pahenevia ongelmia ei tasa-arvorahalla korjata. Itse ilokseni luin keskustan varapuheenjohtajan, ministeri Honkonen haastattelun Iltalehdestä ja huomasin, että keskusta on tullut perussuomalaisen linjoille ja haluaa luopua inklusiosta ja palauttaa erityisryhmät peruskouluun. Inklusio ei toimi etenkään, kun oppimisvaikeuksia ja erityishuomiota tarvitsevia oppilaita tulee koko ajan enemmän ja enemmän.

No, sitten maakuntalentojen turvaamiseen lisätalousarviossa on laitettu 17 miljoonaa, jota voidaan kritisoida, koska nyt lennetään puolityhjillä koneilla. Tässä pitää kuitenkin katsoa kauemmas. Esimerkiksi Satakunnassa Porin lentokentän merkitys tulee todennäköisesti kasvamaan Nato-jäsenyyden myötä. Myös alueen yrittäjät puolustavat lentojen jatkumista. Vientiteollisuuden kannaltakin se on tärkeää. Satakunnan vientihän on kahdeksan prosenttia kaikesta viennistä, vaikka väestöä on vain neljä prosenttia, eli sekin puhuu sen

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

puolesta, että näitä lentoja olisi syytä rahoittaa valtiorahoitteisesti eikä niin, että Porin kaupunki rahoittaa niitä, kuten tänä päivänä.

Arvoisa puhemies! Tässä lisätalousarvion yhteydessä tapahtuu normaalista poikkeava seikka eli valtioneuvoston lainanottovaltuuden muuttaminen. Lainanottovaltuutta esitetään korotettavaksi siten, että valtionvelka voisi olla enintään 170 miljardia. Tähän saakka enimmäismäärä on ollut 150, joka olisi jo tänä vuonna kenties täyttynyt, kun se on 142 miljardia tällä hetkellä. Siis saa nähdä, joudutaanko tätä rajaa venyttämään vielä lisää ennen vuoden loppua. Tämä on mielestäni hyvin huolestuttava kehitys, että annetaan vain lupa ja taas otetaan 20 miljardia lisää — onko se sitten parin vuoden päästä 250 ja sitten 300 ja niin edelleen. Näinhän ei voi millään tavalla jatkaa tämä holtiton meno, mutta toivotaan, että seuraava hallitus löytää siihen ratkaisun. — Kiitoksia, herra puhemies.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Nyt, arvoisat edustajat, se tunti, joka tätä keskustelua varten alkuvaiheessa luvattiin, on käytetty, joten keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.00.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.06.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan tässä täysistunnossa aiemmin keskeytetyn asiakohdan 2 käsittelyä. — Edustaja Könttä poissa, edustaja Viitanen poissa. — Edustaja Mäkisalo-Ropponen, olkaa hyvä.

17.06 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Käsiteltävänä oleva esitys lisätalousarviosta tuo hyvinvointialueille kipeästi kaivattua lisärahoitusta, jonka avulla pyritään kehittämään toimintoja, joiden avulla pystytään purkamaan viime vuosina muun muassa koronapandemian johdosta syntyneitä hoito- ja kuntoutusvelkaa ja kasvaneita hoitojonoja. Hoitojonot ympäri maata ovat muodostuneet epäinhimillisen pitkiksi ja hoitoketjut ovat merkittävästi ruuhkautuneet. Samalla lähes kaikki hyvinvointialueet ovat hyväksyneet tälle vuodelle alijäämäiset talousarviot. Samoin monilla alueilla on jo hyväksytty tai valmistellaan leikkauslistoja. Hoitovelan purkaminen ja palveluiden kehittäminen yhdistettynä merkittäviin säästöpainaisiin ei ole onnistunut yhtälö. Lisärahoitus tulee siis ehdottomasti tärkeään käyttöön. Lisärahoitus auttaa huomattavasti myös hyvinvointialueita tulevaisuuteen suuntautumisessa ja toiminnan vaikuttavuusperusteisuuteen pyrkimisessä. Sosiaali- ja terveydenhuollossa tehokkuus ei ole panosten ja tuotosten suhde vaan panosten ja vaikuttavuuden suhde. Tämän ymmärtäminen on sote-uudistuksen onnistumisessa keskeisiä asioita. Sosiaali- ja terveyspalveluissa on tärkeää myös saada painopiste siirrettyä ennaltaehkäisyyn, oikea-aikaiseen hoitoon oikeassa paikassa sekä kuntoutukseen. Nämä toimenpiteet edellyttävät myös toimintojen uudistamista. Toki pelkkä raha ei auta, jos ei saada tarvittavaa henkilökuntaa. Alan työolosuhteet onkin korjattava sellaisiksi, että siitä saadaan jälleen vetovoimainen ala.

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

Nyt ehdotetun rahoituksen jakamisperusteissa on tärkeää huomioida alueiden tilanteiden erilaisuus. Alueilla, joilla palvelut kuuluvat koko alueen kattavalle kuntayhtymälle, kuten esimerkiksi Eksote Etelä-Karjalassa ja Siun sote Pohjois-Karjalassa, on tehty jo merkittävät säästöt ja päällekkäisten toimintojen purkaminen jo aiemmin, ja siksi näiden alueiden on muita vaikeampaa enää löytää uusia säästöjä. Tämä pitäisi huomioida, kun rahoituksen jakokriteereitä nyt laaditaan. Nykyinen rahoituslaki ei muutenkaan tue siirtymää hyvinvointitalousajatteluun ja vaikuttavuusperusteisuuteen, vaikka niiden pitäisi ehdottomasti olla nyt tavoitteena. Tarvevakioitu rahoitus on sinällään oikeudenmukainen, mutta pitkä siirtymäaika ja siihen sisältyvä leikkuri aiheuttavat sen, ettei esimerkiksi Pohjois-Karjala saa rahoitusta niin paljon kuin sille laskennallisesti kuuluisi. Nyt saatava lisärahoitus on todella tarpeen, mutta se ei valitettavasti riitä kyllä tilanteen korjaamiseen.

Arvoisa puhemies! Asia, josta on syytä kiittää hallitusta, on lentoliikenteen jatkuminen alueille, esimerkiksi Joensuuhun ja Pohjois-Karjalaan. Siihen saakka, kunnes junayhteydet ovat lähempänä kolmea ja puolta tuntia kuin nykyistä yli neljää ja puolta tuntia, on lentoliikenne ehdottomasti turvattava vastaamaan muun muassa maakuntien elinkeinoelämän, matkailun ja korkeakoulujen tarpeeseen.

Ja aivan lopuksi, arvoisa puhemies, kiitos hallitukselle lisäpanostuksista lapsiin ja nuoriin. Heihin panostaminen on tärkeimpiä tulevaisuusinvestointeja, mitä tässä talossa voidaan koskaan tehdä, ja tämä hallitus on koko toimikautensa ajan toiminut juuri näin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Piirainen poissa, edustaja Holopainen, Mari, poissa, edustaja Marttinen poissa, ledamot Strand borta. — Edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

17.10 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Lisätalousarvio sisältää yhteiskunnalle kohdennettuja välttämättömiä toimia. Puheenvuorossani nostan esille muutaman huomion, joiden katson olevan viisautta hallituksen toimesta.

Suomalainen yhteiskunta tarvitsee kattavaa ja moniäänistä tiedonvälitystä. Postilain uudistuksessa liikenne- ja viestintävaliokunta kantoi erityistä huolta paikallislehtien tulevaisuudesta. Tässä esityksessä hallituksen mediatuki kohdistuu erityisesti paikallislehtiin, jotka ovat alueellisen ja erityisesti paikallisen tiedonvälityksen kulmakivi. Paikallislehdet tekevät mittaamattoman arvokasta kotiseututyötä, jonka merkitys niin yksilölle kuin paikallisyhteisölle on korvaamaton. Hallitus reagoi siis aivan oikeaan asiaan.

Puhemies! Olemme myös tässä salissa aika ajoin kantaneet huolta suomalaisten lisääntyvästä liikkumattomuudesta. Olemme siis valitettavalla tavalla passivoimassa itsemme fyysisesti heikkoon kuntoon. Istumme ja oleilemme paikallaan aivan liikaa. Fyysisellä toimeliaisuudella on merkitystä niin terveyteen ja hyvinvointiin kuin myös mielenterveyteemme, työssäjaksamiseen, maanpuolustukseen ja kilpailukykyymme. Siksi kannan iloa siitä, että lisätalousarvio huomioi liikuntapaikkarakentamisen määrärahan, joka on yksi, joskaan ei ainut vastaus liikunnallisen elämäntavan lisäämiseksi.

Lisätalousarviesityksessä ehdotetaan määrärahoja muun muassa takautuvasti maksettavaan sähköhyvitykseen, hyvinvointialueiden rahoituksen vahvistamiseen, maatalouden tukitoimiin, Ukrainan materiaaliseen tukemiseen, nuorisorikollisuuden ehkäisemiseen sekä kasvatuksen ja opetuksen koulutuksellisen tasa-arvon kehittämiseen. Lisätalousarvion yhteydessä päätettiin myös valtion metsien suojelusta.

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

Puhemies! Tämä esitys lähtee myös kamppailemaan ennakkollisesti lasten ja nuorten pahoinvointia vastaan. Jengiytyminen, katurikollisuus ja huono-osaiset alueet saavat lisäbuustia, jota toimijat todella tarvitsevat. Niin poliisi, opettajat, sosiaalityö, terveydenhuolto kuin nuorisotoimikin valjastetaan siis ennaltaehkäiseviin toimiin, jotta välttyisimme inhimillisen elämän murhenäytelmiltä, pahoinvoinnilta ja vääriltä valinnoilta.

Puhemies! Nuoret aikuiset ja alaikäiset tarvitsevat tukea välttyäkseen ajautumasta rikollisiin piireihin sekä irtautukseen jengeistä. Heidän pariinsa on jalkauduttava. Tähän tarvitaan moniammatillista yhteistyötä eri viranomaisten, koulujen ja kansalaisjärjestöjen välillä, ja juuri tämä on hallituksen esityksen suunta.

Puhemies! Kouluille on todella taattava riittävät resurssit, jotta oppimisen tukea on riittävästi tarjolla. Pienryhmiä tarvitaan lisää, kodin ja koulun välistä yhteistyötä on kyettävä parantamaan ja tiivistämään. Tämä edellyttää sitä, että vanhemmat ymmärtävät, miksi on tärkeää, että he osallistuvat lastensa elämään myös kodin ulkopuolella. Ei tämä lopulta niin vaikeaa ole, lopulta hyvin yksinkertaista.

Puhemies! Kiitän siis hallitusta siitä, että se tunnistaa yhteiskunnan kipupisteitä. Esitys tuo todella mukanaan myös elintärkeitä kohdennukset sähkön hintoihin, hyvinvointialueille, Ukrainaan ja maatalouteen. Tämä kaikki siksi, että olisimme yhteiskuntana yksilön, siis ihmisen, puolella. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.15 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tällä lisätalousarvioesityksellä ymmärrykseni mukaan, mitä ainakin debatissa kuulumme käsittelyn alkuvaiheessa, on sekä hallituksen että opposition tuki. Elämme vaikeita aikoja. Tämän lisätalousarvion koko on 2,1 miljardia euroa, mikä tällä samalla summalla lisää Suomen velkamäärää. Sehän tässä on huolestuttavaa, mutta tässä tilanteessa olemme, ja tälle tilanteelle ei tällä hetkellä ollut vaihtoehtoa. Mutta tulevana hallituskausina tähän velkaantumiseen on meidän pakko puuttua.

Sähkön hinnat nousevat, kuten tiedetään, ja nyt meillä on käsittelyssä tämä sähkötkuki, johon varattu raha on 412 miljoonaa euroa. On tärkeää, että tämä asia hoidetaan, ja toivotavasti sitten pääsemme sellaiseen tilanteeseen, että saisimme Suomen sähköntuotannon pikkuhiljaa nousemaan niin, että tukia ei tarvittaisi ja saataisiin sähkömarkkinoilta semmoinen signaali, että meillä sähköntuotanto on kunnossa. Odotamme toki tällä hetkellä Euroajoki kolmosen käyntiinläähtöä. Mutta ennen kaikkea odotan sitä, että Euroopan unionissa aletaan vihdoinkin ja viimein tekemään sellaista yhteistyötä, jolla saadaan nämä laskentatavat muutettua niin, että kuluttajille ja teollisuudelle tuleva sähkön hinta saadaan joihinkin järjkeviin mittasuhteisiin. Ei energia voi yhtäkkiä nelinkertaisesti kallistua. Totta kai ymmärrämme Ukrainan sodan aiheuttaman tilanteen ja sitten Venäjän-kaupan loppumisen, myös sieltä tulleen energiakaupan loppumisen. Mutta meidän pitää Eurooppana pitää huoli siitä, että energian hinnasta ei tule uusi kuristamisen väline tälle mantereelle.

Hyvinvointialueille varattu 500 miljoonan lisärahoitus tulee todella tarpeeseen. Tässä näemme nyt valitettavasti sen alastoman totuuden, että aloittaneille hyvinvointialueille oli tehty liian pienet budjetit, ne oli siis alibudjetoitu. Arvion mukaan jopa 900 miljoonaa euroa on se alibudjetointi, ja sen päälle tulevat vielä odotettavissa olevat leikkaukset. Elikkä tämä hyvinvointialueiden alku ei ole kyllä ruusuinen. Tärkeää on näissä hyvinvointialueissa se, että nyt kun esimerkiksi meille Ilomantsiin tuli jo tieto, että lääkärripulan takia jou-

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

dumme leikkaamaan ja muuttamaan terveyskeskuksen luonnetta enempi tämmöiseen kuntouttavaan ja pitkäaikaispotilaiden hoitoon, niin olkoon niin, kyllä hetkellisesti ymmärrän tämän tilanteen, mutta hyvinvointialueilla on pidettävä tarkasti huoli siitä, että tämä järjestelmä ei toimi vain sen keskuspaikan hyväksi. Jos sitä lääkäripulaa kerran on, niin sitä on jaettava tasaisesti kaikkien kesken niin, että jokaisessa kunnassa käy se lääkäri. Tämä kiertäjäjärjestelmä on aivan varmasti tehtävissä, eikä se vaikeaa voi olla, koska mitä olen ihmisten kanssa tästä asiasta keskustellut viimeisten kolmen neljän päivän aikana, niin se on aivan toteutettavissa oleva homma, jos vain haluja siihen hyvinvointialueiden johdolla riittää. Hyvinvointialueiden hallitusten ja hallitusten puheenjohtajien on pidettävä huoli siitä, että tämmöistä keskittymistä ja eriytymistä kuntien välillä ei pääse tapahtumaan. Tämähän ei missään nimessä ole ollut hyvinvointialueen perustamisen tarkoituksaan. Tarkoitus on ollut, että kaikilla kunnilla, kaikilla paikoilla on hyvät palvelut yhtäläisesti tarjolla. Siitä on pidettävä visusti kiinni.

Ukrainan tukemista totta kai jatketaan. Tilanne Ukrainassa, elikkä samalla myös koko Euroopassa, on vaarallinen. Venäjän aggressiivinen hyökkäys Ukrainan kimppuun aiheutti tämän kamalan tilanteen, joka on vaatinut jo satojentuhansien ihmisten hengen. Toivotavasti tässä järki voittaa tämän vuoden aikana ja päästään rauhantekoon ja ihmiset pääsevät palaamaan koteihinsa ja jälleenrakentaminen alkaa. Tämä on sekä Euroopan että koko maailman ponnistus, että saadaan sota loppumaan ja ennen kaikkea ihmisille mahdollisuus elää omassa kotimaassaan.

Maatalous ansaitsee tukensa. Tuo 96 miljoonaa euroa, joka on varattuna, tulee tarpeeseen. Maatalouden tilanne on todella vaikea. Kustannusnousu iskee sinne todella pahasti, ja sitten myös korkojen nousu, kuten ministeri Saarikko mainitsi, on erittäin vaikea asia maataloudelle. Niin paljon on vierasta pääomaa niissä yrityksissä. Tärkeintä on kuitenkin, että seuraavan hallituksen aikana jo olemassa olevan Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan lisäksi saamme kansallista tukea tiloille ja ennen kaikkea kilpailulainsäädäntöä muutettua niin, että viljelijät saavat oman tilansa tuotteista markkinoilta paremman hinnan.

Valtion metsien suojelua en kyllä ymmärrä ollenkaan. Minä en ymmärrä, minkä takia nähdään hyvänä tekona metsien suojelu. Metsien suojeluhan sinänsä on tietysti hyvä asia, mutta se käytännössä Suomessa tarkoittaa, että se metsä jätetään prinsessa ruususen uneen pitkiksi ajoiksi tulevaisuuteen — kukaan ei tiedä, onko se sata vuotta vai tuhat vuotta. Eihän se mitään luonnonsuojelua ole. Se on luonnon jättämistä oman onnensa nojaan. Kannattaa kaikkien epäilijöiden muistaa, kun käy jossakin kansallispuistossa, vaikka Ilomantsissa Petkeljärvellä, että ne komeat hongikot ovat syntyneet nimenomaan sen takia, kun ihminen on tehnyt siellä työtä. Ne on raivattu ja hoidettu, ja nyt se komea hongikko on siellä. Mutta tuosta hongikosta kun aika jättää, niin jäljellä on sitten kamala räaseikkö, koska se pystyy kuoleva metsä tuskin ketään kiinnostaa. Mutta joka tapauksessa luonnonsuojelu Suomessa pitää saada järkeviin mittasuhteisiin, että emme itseämme suojele nälkäkuuriin, koska jos meillä metsäteollisuus tästä maasta loppuu, niin siinä menee sitten kyllä paljon muutakin mukana.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä iloitsen siitä, että täällä on myös pieni raha menossa mediatukena paikallislehdistölle. Paikallislehdet ovat suomalaisen demokratian syvintä ydintä. Se on tiedottamisen jaloin laji ja ihmisten elämän kannalta se asia numero yksi.

Ja lopuksi, arvoisa puhemies, kiinnitän huomion korkomenoihin. Meillä korkomenot nousevat: tämän mukaan valtion velanhoitomaihin ehdotetaan 1 073 miljoonan euron li-

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

säystä. Arvio perustuu sekä lyhyiden että pitkien korkojen osalta oletukseen 2,9 prosentin korkotasosta. Arvoisa puhemies, voisi sanoa vähän huumorilla, että toivottavasti se koronnousu edes tuohon jäisi, koska ainakin Euroopan keskuspankin pääjohtaja Lagarde on välytellyt koron nostoa. Pahoin pelkään ja uskon, että hän myös puhuu totta, että koronnos-toja tulee. Mutta meidän on saatava Euroopassa talous kasvuun, ja ennen kaikkea on tärkeää se, että tässä maassa ymmärretään se, että meidän on saatava oman kansantalouden kannalta tuotantotalous kuntoon ja byrokratiaa purettua ja ihmisille töitä. Siitä lähtee oikea kasvu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kiljunen, Kimmo, poissa, edustaja Eestilä poissa, edustaja Koponen, Noora, poissa, edustaja Mäkinen poissa. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

17.22 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Aivan lyhyesti muutamiin kohtiin tästä lisätalousarviosta.

Täytyy toki alkuun todeta, että elämme kyllä poikkeuksellisia aikoja siinä mielessä, että näin massiivisia lisätalousarvioita joudutaan tekemään, ja tietysti tällaiset poikkeukselliset ajat, joina vaaditaan lisäpanostuksia, vaativat kyllä sitten kaksin verroin töitä myös sillä toisella puolella, että taloutta saataisiin tasapainoon.

Arvoisa puhemies! Ensin tästä sähkötuesta: Tässä tilanteessa, jossa talvella nähtiin historiallisen korkeita sähkön hintoja, on aivan perusteltua tukea kotitalouksia laskuistaan selviämiseen, mutta kaiken aikaa pitää olla katse myöskin tulevassa. On aivan selvää, että sähköjärjestelmää täytyy kehittää niin, että sähköjärjestelmä palvelee ihmisiä, se palvelee kotitalouksia, se palvelee yrityksiä, eikä toisinpäin. Kyllä jokaisella suomalaisella täytyy olla varaa käydä saunassa silloin, kun tuntuu siltä, että on aika käydä saunassa, eikä esimerkiksi lapsiperheen arjessa pidä erikseen valvoa sen vuoksi, että pestään pyykkiä yöllä. Kyllä pyykkiä pitää olla varaa pestä silloin, kun pyykkiä tarvitsee pestä.

On selvää, että tarvitaan lisää puhdasta kotimaista sähköntuotantoa, sellaista sähköntuotantoa, joka on toimitusvarmaa, sääriippumatonta, jotta sähköyhtiöt voivat käytännössä myydä kotitalouksille huolettomia sähkötuotteita, jotka takaavat sen, että energia ei ole suomalaisille luksustuote vaan että sitä on kaikkien saatavilla. Myös yritykset tarvitsevat edullista sähköä.

Arvoisa puhemies! Muistan hyvin lukioista, että energia tarkoittaa kykyä tehdä työtä, ja työllähän se on kansakunnan menestys tulevaisuudessakin rakennettava, joten tämä sähköjärjestelmän kehittämiseen liittyvä kysymys on aivan kriittinen tulevaisuudessa, mutta nyt juuri tässä tilanteessa, kun olemme kriisin keskellä, nämä tuet ovat perusteltuja. Ja totta kai tulevaisuudessakin tammöisen järkevän säästämisen pitää olla kannustavaa ja sähkösopimuksissa kannattaa olla sen kaltaisia elementtejä, että jos pystyy omasta sähkönkäytöstään joustamaan, siitä myöskin hyvin palkitaan, mutta lähtökohdan pitää olla se, että kaikille sähköä on edullisesti saatavilla.

Arvoisa puhemies! Toinen aivan kriittisen tärkeä ulottuvuus on tämä maatalouden tukeminen tässä kriisin keskellä, jossa niin energian hinta kuin lannoitteiden hinta ovat nousseet kohtuuttomasti. Paitsi että suomalainen kuluttaja haluaa valita puhtaan, kotimaisen, terveellisen, turvallisen, ravitsevan, maistuvan elintarvikkeen, niin tämä on myös huoltovarmuuskysymys, että suomalainen ruoantuotanto säilyy elinvoimaisena, ja tässä hallituksen käsi on ollut valitettavan hidas auttamaan, mutta tämä lisätalousarvion toimenpide on

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

varmasti perusteltu. Pitemmässä juoksussa täytyy kuitenkin varmistaa se, että esimerkiksi elintarvikevienti on kilpailukykyistä ja pystymme sitä kautta saavuttamaan senkaltaisen tuotannontason Suomessa, että kaikissa tilanteissa sitten myöskin huoltovarmuuden näkökulmasta olemme riittävän omavaraisia. Tässä omavaraisuuskeskustelussa täytyy tietysti ymmärtää se, että kaikki eivät joka päivä halua pottuja syödä, välillä on hyvä vaikkapa riisiä syödä, mutta pottuja pitää niin paljon viljellä, että jos riisiä ei ole saatavilla, niin sitten pottuja kaikille riittää.

Arvoisa puhemies! Maakuntien lentoyhteydet ovat aivan kriittisen tärkeä asia. Ne ovat aivan kriittisen tärkeä asia tietysti sille, että suomalaiset pääsevät maansa pääkaupunkiin sujuvasti, onpa se asia mikä tahansa. Esimerkiksi liike-elämä mutta myös akateeminen elämä tarvitsevat näitä toimivia yhteyksiä, eikä voi ajatella niin, että joku reitti juuri sinänsä olisi kannattamaton, koska viime kädessä liikennejärjestelmä on kuitenkin verkosto, joka koostuu siitä toimivasta kokonaisuudesta, ja ne maakuntien tehtaat... Puhutaan vaikka Kemi—Tornion lentoyhteyksistä, Kokkola—Pietarsaaren lentoyhteyksistä tai vaikka Kaajanin, Joensuun, miksei esimerkiksi Suomen Ateenan, Jyväskylän, lentoyhteyksistä — Jyväskylä on myös tärkeä vientiteollisuuskasvun, maakunnan pääkaupunki — niin nämä kaikki yhteydet ovat aivan keskeisiä näille vientialojen yrityksille, ja nämä vientialojen yritykset ovat kuitenkin niitä yrityksiä, joiden tuotteet kun lähtevät maailmalle, sieltä tulevat sitten rahat, joilla pääkonttoreissa palkat maksetaan ja joilla maksetaan esimerkiksi taas täältä Helsinki—Vantaalta matkustavien lennot. Elikkä tässä mielessä myös nämä lentoliikenteen tilastot ehkä johtavat keskustelua vähän harhaan. Eli tämä maakuntalentojen mahdollistaminen jatkossakin on erittäin perusteltua.

Arvoisa puhemies! Samoin näistä lisätalousarvion pienemmistä menokohteista: Myös tämä mediatuki tässä todella vaikeassa murrostilanteessa, jossa paikallislehdet elävät, on enemmän kuin perusteltu. Toki siinäkin tietysti pitkällä aikajänteellä pitää varmistaa, että toimintaympäristö on sillä tavoin vakaa ja olosuhteet ovat kilpailukykyiset, että kuluttajat sitten viime kädessä voivat näitä tuotteita hankkia ja sillä tavoin päättää, ketkä pärjäävät, eikä se tapahdu valtiovallan toimesta tukia kanavoimalla, mutta juuri tässä tilanteessa, jossa eletään paitsi tämän digitaalisen murroksen vallitessa ja esimerkiksi postilain muuttuessa, tämä paikallislehtien tuki on tärkeää.

Arvoisa puhemies! Vielä lyhyesti näistä hyvinvointialueiden rahoitukseen liittyvistä näkökohdista. On tietysti isänmaan tulevien kohtaloiden kannalta haastavaa se, että tähän hyvinvointialuemalliin ei sisälly senkaltaisia kustannuskasvun jarruja, joilla varmistettaisiin, että rahat riittävät. Tällainen jatkuva rahoituksen kasvattaminen ohi rahoitusmallin ei voi tietenkään muodostua toimintatavaksi, [Puhemies koputtaa] mutta ehkäpä juuri tässä siirtymävaiheessa tällainen yksi tukikerta voi olla mahdollinen. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

17.29 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Keskustelemme esityksestä vuoden 2023 lisätalousarvioksi. Tässä nyt voisi ottaa näitä asioita, mitä nyt on esillä, ja haluaisin nostaa tuon velkaantumisen. Velan piti olla ilmaista, mutta nyt tupsahti jälleen kerran miljardiluokan lisälasku nousseiden korkojen takia.

Missä vaiheessa hallitus aikoo myöntää, että sen ajama pullantuoksuinen, yli varojemme elvyttävä talouspolitiikka on tullut tiensä päähän? Seuraavaksi pitää keksiä menoleikkauksia, että velkakierre saadaan pysäytettyä ennen kuin on liian myöhäistä, ja tämä on

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

seuraavan hallituksen tehtävä, siihen ei ole vaihtoehtoja. Se jää seuraavien hallitusten murheeksi, kun vihervasemmisto ei pystynyt tunnustamaan tosiasioita.

No, rahoitusta on kuitenkin ohjattu poliisille ja peruskouluihin, järjestötoimintaan. Siellä järjestötoiminnassa on kyllä aika erikoisia kukkasia, kun siellä on jollekin Transfeminiineille myönnetty satojatuhansia avustusta, oikeusministerille nuorisorikollisuuden ehkäisemisen nimissä. Hallituksen painotukset ovat kiitettäviä mutta eivät riittävässä määrin puutu juurisyyhyn, toisen polven maahanmuuttajataustaisten nuorten ongelmiin.

Pitäisi keksiä, miten pakolaisuuden tai työn perusteella EU:n ulkopuolelta Suomeen tulevat ihmiset ja heidän täällä syntyneet ja kasvavat jälkeläisensä saadaan sopeutumaan maamme oloihin ja vaatimuksiin. Jos tätä ei keksitä, Ruotsin tie on väistämätön, eikä tätä edesauta ollenkaan kaikkien tahojen vinkuminen työperäisen maahanmuuton tärkeydestä.

Perussuomalaiset ymmärtävät kyllä, että työperäiset maahanmuuttajat ovat mahdollisuus, mutta me taidamme olla ainoa puolue, joka rehellisesti sanoo, että humanitäärinen ja työperäinenkin maahanmuutto aiheuttaa kustannuksia. Nyt me löydämme edestämme sen, minkä te olette meille tilanneet ja jättäneet. Te halusitte tätä, joten kertokaa nyt meille, miten te aiotte tämän korjata ilman lisärahoitusta.

Perussuomalaisten vaihtoehdossa humanitäärinen maahanmuutto minimoidaan mutta Ukrainan sotaa pakenevista pidetään huoli. Perussuomalaisten vaihtoehdossa työperäisen maahanmuuton osalta noudatetaan tulorajoja, arvioidaan maahantulijoiden sopeutumiskykyä ennen tänne muuttamista ja oikeutta sosiaaliturvaan ja muihin palveluihin ja sukulaisten tuomista maahan rajoitetaan siten, ettei tilanne entisestään pahenisi.

Sote-uudistuksesta eli hyvinvointialueista: Niiden piti tuoda hyvinvointia ja pienempiä kustannuksia. Todellisuudessa uudistus tuo lähinnä uusia turhia työpaikkoja kannatuslaskuista kärsiville puolueille ja valtavasti uusia kustannuksia. Te olette piittaamatta asiantuntijoiden lausunnoista alibudjetoineet kustannukset ja ylibudjetoineet arvioidut hyödyt. Ne hyödyt jäävät saavuttamatta, ja joudutte tilkitsemään lisäbudjeteilla tätä rahareikää. Kaiken lisäksi te olette siirtäneet vuoden 24 määrärahoista 150 miljoonaa tämän vuoden menoihin. Te siis käytätte seuraavankin hallituksen rahat, kun ette voi rehellisesti myöntää epäonnistuneenne sote-uudistuksessa.

Metsien suojelusta: Viimeisenä temppunanne te päätitte suojella metsiä. Uudet suojelupäätökset ovat suuremmat kuin mitä koko hallituskaudella olette yhteensä esittäneet. Ei siinä mitään, luonnon ja metsien suojelu on ylevä tavoite, mutta onko nyt niin, että suomalaisen teollisuuden raaka-aineet ja veronmaksajien etu on uhrattu luontokultille? Yhdessä Suomelle haitallisten EU:n ilmasto- ja luontohankkeiden kanssa suunta näyttää pelottavalta. Oletteko te hallituksessa kertaakaan istuneet alas ja arvioineet päätöksienne vaikutusta suomalaisten taloudelliseen hyvinvointiin? Talousarviossa te puhutte muutamien miljoonien menetyksestä, mutta lehdistötilaisuudessa kutsutte päätöstä 100 miljoonan euron arvoiseksi. Luvut eivät täsmää, koska te tietoisesti haluatte antaa päätöksen kustannuksista vääristyneen kuvan. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Autto, olkaa hyvä.

17.34 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tämän lisätalousarvion kaikkein vakavin asia on korkomenojen todella kova ja nopea kasvu. Viime vuonna Suomen valtio joutui maksamaan veloistaan korkoa noin 800 miljoonaa euroa, ja arvio tälle vuodelle oli reilu puolitoista miljardia, mutta nyt arviota on jouduttu korottamaan jo yli kahden ja puolen

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

miljardin euron, ja tässä lisätalousarviossa osoitetaan siis miljardi lisää valtionvelkojen korkojen maksuun.

Arvoisa puhemies! On valitettavasti kansainvälisestä korkojennousutrendistä johtuvaa, että Suomen valtionvelan koroista jouduttaneen maksamaan tulevina vuosina vieläkin enemmän korkoa, elikkä velalla on todella väliä. Tämä on se viesti, joka tästä lisätalousarviosta todella pitää meidän jokaisen nyt sisäistää, ja kyllä eduskunta voi aivan syystäkin peräänkuuluttaa maan hallitusta paljon jämäkämpiin ja kiireellisempiin toimiin, jotta mietitään yhdessä niitä keinoja, joilla voidaan vastata tähän kehitykseen. Suomen kansantalouden kantokyky ei riitä näin valtaviin valtionvelan hoitokustannuksiin, vaan meidän on pakko saattaa julkinen talous sellaiseen tasapainoon, että pääsemme maksamaan myös näitä kertyneitä velkoja pois.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle takautuvasti maksettavaa sähköhyvitystä sekä sähköenergialaskujen maksuaikojen pidennystä koskevaksi väliaikaiseksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 324/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan ensi alkuun enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.00 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksellä eduskunnalle takautuvasti maksettavaa sähköhyvitystä sekä sähkölaskujen maksuaikojen pidennystä koskevaksi väliaikaiseksi lainsäädännöksi toimeenpannaan hallituksen loppuvuonna tekemä päätös kotitalouksien tukemisesta sähkökriisissä. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi väliaikaisesta sähkötuesta annettua lakia sekä väliaikaisesti tulo-verolakia ja Energiavirastosta annettua lakia. Ehdotettujen lakien tavoitteena on tukea kuluttajia poikkeuksellisen korkeiden sähkön hintojen aiheuttamassa haastavassa taloudellisessa tilanteessa erillisellä hyvityksellä sekä mahdollistaa niin kuluttajien kuin muidenkin asiakkaiden pidemmät sähkölaskujen maksuajat.

Arvoisa puhemies! Venäjän energiasota Eurooppaa kohtaan on aiheuttanut niukkuutta energiasta ja johtanut energian hintojen nousuun. Hallitus linjasi ensimmäisistä täsmätoimista energiakriisiin vastaamiseksi noin vuosi sitten. Tuolloin toimet painottuivat erityisesti liikenteeseen, esimerkiksi työmatkavähennystä korotettiin määräajaksi ja jakeluvelvoitetta alennettiin väliaikaisesti. Samalla päätettiin laajemman tulo- ja alueperusteisen

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

tuen valmistelusta siten, että tuki olisi hallitusneuvotteluihin mennessä valmis ja siten seuraavan hallituksen käytettävissä.

Sähkön hinta puolestaan alkoi nousta merkittävästi viime kesänä, ja hintahuiput nähtiin elokuussa ja marras—joulukuun vaihteessa. Sähkön hintojen nousu poikkeaa huomattavasti tavanomaisesta markkinatilanteesta, jossa esiintyy vain satunnaisia huippuhintoja. Taustalla on useita syitä: Venäjän rajoitukset putkikaasun tuonnissa Eurooppaan ja siitä markkinoilla syntynyt huoli kaasuväarojen riittävyydestä tänä talvena, päästöoikeuden hinta, haasteet ydinvoiman tuotannossa eri puolilla Eurooppaa ja se, että täällä Pohjoismaissa vesiväarojen olivat viime vuonna tavanomaista tyhjemmät.

Hallitus päättikin syksyllä sähkön korkean hinnan vuoksi verotuksen kautta myönnettävästä sähkövähennyksestä, Kelan kautta maksettavasta sähkötuesta ja sähkön arvonlisäveron alentamisesta. Syksyn päätöksiä tehtäessä täytyi ottaa huomioon sähkön riittävyys ja siitä seurannut tarve säästää sähköä. Tuet oli määritettävä siten, etteivät sähkön säästämiskannusteet vaarantuneet. Tässä kohtaa haluan antaa kaikille suomalaisille ison kiitoksen — niin kodeille kuin yrityksillekin. Olemme loppuvuoden aikana onnistuneet säästämään sähköä saman verran kuin aikaisemmin toimme sähköä Venäjältä. Se on hieno saavutus.

Arvoisa puhemies! Loppuvuoden hyvin korkeiden hintojen vuoksi hallitus on päättänyt täydentää syksyllä tehtyjä sähkötukipäätöksiä. Hallitus esittää kotitalouksille takautuvasti maksettavaa sähköhyvitystä, jonka määrä perustuisi vuoden 2022 marras- ja joulukuun sähköenergian kulutukseen ja loppukäyttäjän sähköenergian hintaan vuoden 2022 marras- ja joulukuun sekä vuoden 2023 tammikuun aikana. Tuki lasketaan takautuvasti siksi, että se ei mene päällekkäin aiemmin päätettyjen tukien kanssa. Tammikuun 2023 hintaa käytetään laskennassa, jotta vuodenvaihteessa kalliimpaan sopimukseen vaihtaneet saisivat myös apua tästä hyvityksestä.

Sähköhyvitystä maksettaisiin laskennallisesti neljän kuukauden ajalta siten, että sähköhyvitys olisi kuukausittain 50 prosenttia sähköenergiatuesta 90 euron omavastuun ylittävältä osalta, kuitenkin enintään 700 euroa kuukaudessa. Sähköhyvitys koskisi niitä kuluttajia, joiden sähkönmyyntisopimuksen mukainen sähköenergian hinta on ollut yli kymmenen senttiä kilowattitunnilta, sekä niitä, joilla on pörssisähkön hintaan sidottu sähkön-toimitussopimus. Sähköhyvityksen saisi automaattisesti edellytysten täytyttyessä, joten kuluttajan ei tarvitsisi tehdä mitään sen saadakseen.

Arvoisa puhemies! Lisäksi ehdotetaan, että sähkön vähittäismyyjien tulisi asiakkaansa pyynnöstä myöntää lisämaksuaikaa tammikuun ja huhtikuun 2023 välisenä aikana tapahtuneeseen kulutukseen liittyville sähköenergiatuestuille. Ehdotetulla sähkölaskujen maksuaikojen pidennyksellä pyritään osaltaan tukemaan kotitalouksien ja yritysten kykyä maksaa talvikuukausien kulutukseen perustuvat sähköenergiatuestunsa. Pidentetyt maksuajat voivat tasata sähkölaskujen aiheuttamaa taloudellista rasitetta vuositasona.

Kuluttaja-asiakkaille ja niihin rinnastettaville asiakkaille, kuten yleishyödyllisille yhdistyksille ja säätiöille, lisämaksuaikaa tulisi myöntää enintään 120 päivää kunkin laskun alkuperäisestä eräpäivästä. Lisämaksuajan myöntämisestä ei saisi kuluttaja-asiakkailta ja niihin rinnastuvilta asiakkailta periä kuluja, eikä lisämaksuajalta saisi periä korkoa. Elinkeinonharjoittajalle maksuaikaa tulisi myöntää yhteensä enintään 60 päivää. Elinkeinonharjoittajalta sähköyhtiö perisi lisämaksuajalta 1,53 prosentin vuosikorkoa.

Maksuaikojen pidentäminen merkitsee, että sähkön vähittäismyyjät saisivat saatavansa viiveellä. Koska tämä voi aiheuttaa myyjille likviditeettivajasta, esitetään, että niiden

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

maksuvalmiutta tuettaisiin myöntämällä niille valtiontakauksia likviditeettitarpeen kattamiseksi otettavien pankki- tai työeläkevakuutusyhtiölainojen vakuudeksi.

Esitys liittyy valtion vuoden 2023 ensimmäiseen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan ensi tilassa ja olemaan voimassa 31. päivään joulukuuta 2023.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. Kiitos, ministeri Lintilä. — Edustaja Suomela, olkaa hyvä.

15.08 Iris Suomela vihr: Arvoisa puhemies! Tämän talven kriiseistä yksi suurimmista on Eurooppaa koetteleva energiakriisi. Tuhannet suomalaiset kaipaavat nyt kipeästi apua sähkölaskuista selviämiseen. Etenkin kotiaan sähköllä lämmittävien ihmisten laskut ovat paikoin olleet todella kohtuuttomia, vaikka he olisivat tehneet kaiken mahdollisen sähkön säästämiseksi. Siksi nyt on todella tarpeen antaa tukea sähkölaskuista selviämiseen. Tukea olisi ollut tehokasta kohdentaa etenkin sähkölämmittäjille, ja heillehän tästä pitkälti tukea meneekin.

Onneksi meillä on myös keinot näiden tukien rahoittamiseen. Energian hintojen nousutahan hyötyvät suuryhtiöt, jotka tekevät nyt ennätysvoittoja ihmisten ahdingolla. He pysyvät pyytämään entistä kovempaa hintaa sähköstä ja polttoaineista, koska niistä on pulaa. Osa näistä yhtiöistä tekeekin ennätyskovia voittoja kriisin varjolla, ja näitä voittoja me olemme nyt Euroopan laajuisesti verottamassa niin kutsutun windfall-veron kautta. Tätä ei pidä unohtaa, kun näistä tuista keskustelemme, myös rahoituskeinot on mietitty.

Samalla ei pidä unohtaa myöskään aiempia tukitoimia, joita olemme tehneet. Meillä on aiemmin päätetty sähkötuesta, verovähennyksestä, toimeentulotuen ja asumistuen laajenuksista sekä tuesta energiaremontteihin. Tiedetään, että mitä useamman suomalaisen koti lämpiää tai auto kulkee kotimaisen energian voimin, sitä paremmin olemme turvassa energiamarkkinoiden šokeilta ja sitä edullisemmin nämä ihmiset selviävät arjestaan. Sen takia etenkin tämä energiaremontteihin annettu tuki on niin merkittävä.

No, huomattiin kuitenkin, että energian hinta nousi tänä syksynä ja talvena vielä enemmän kuin ennakoitiin. Ministeri Lintilä hyvin avasi tätä asiaa. Toivottiin, että Olkiluoto 3 olisi alkanut jo pyöriä täydellä teholla, näin ei käynyt. Muutenkin Euroopassa on ollut ennennäkemättömiä haasteita energiantuotannon saralla, ja sen takia nyt lisätoimia tarvittiin kiireellisellä valmistelulla. Mielestäni on hyvä, että tähän tarpeeseen on pystytty vastaamaan. Samalla on huomattava, että kiireellä on myös kääntöpuoli, ja se on se, että tuet eivät kohdennu niin tehokkaasti kuin ne voisivat. Tuet tulevat siis toisin sanoen kalliiksi. Ja toisaalta, kun me olemme rakentaneet tukea toisen päälle, niin voi olla, että kaikki ihmiset eivät tiedä, mistä kaikkialta apua voisi saada. Sen takia jatkossa onkin tärkeää miettiä yhtä yksinkertaista tukimekanismia tällaisiin kriisiaikoihin.

Vihreät esittivät jo viime helmikuussa valmisteluun energiarahaa, joka maksettaisiin kaikista eniten energian hinnannoususta kärsiville, pieni- ja keskituloisille kotitalouksille. Nythän tässä esityksessä ei ole ollut mahdollista tehdä mitään kohdennusta tulotason perusteella. Rikkaimmat suomalaiset saavat tukea siinä missä köyhimmätkin tämän mekanismin kautta. Ei ole pystytty sulkemaan ulos vaikkapa loma-asuntoja. Jälleen kerran euroja menee tietyllä tapaa hukkaan, ja sitten toisaalta kaikista pienituloisimmille ei saada yhtä laajaa tukea kuin mitä olisi voitu saada, jos tämä summa olisi kohdennettu nimenomaan heitä priorisoiden. Hehän ovat sitä väkeä, jolla kaikista isoimmat haasteet ovat edessä. He

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

ovat niitä ihmisiä, jotka joutuvat miettimään, lämpiääkö koti, kulkeeko auto, ostetaanko ruokaa vai ostetaanko lääkkeitä. Sen takia nimenomaan pitää jatkossa valmistella ne toimet, joilla näille kaikista pienituloisimmille pystytään kohdentamaan riittävä apu ja tuki.

Kuten sanottua, meillä toimeentulotukea on laajennettu, asumistukea on laajennettu, mutta on ihmisiä, jotka eivät pysty näitä tukimekanismeja käyttämään. Toimeentulotuki on varsin byrokraattinen, siellä on hyvin tiukat tulorajat, ja varsinkin pienituloiset työssäkäyvät ihmiset jäävät monien näiden tukien ulkopuolelle. Sen takia todella tarvittaisiin se energiaraha, jonka kautta voisi kohdentaa tukea eniten tarvitseville. Valmistelu on nyt vauhdissa. Valtiovarainministeriö antaa meille pian tiedon valmistelun kulusta, ja toivon, että seuraava hallitus tästä päättää aivan viimeistään, koska valitettavasti näköpiirissä ei ole Venäjän kohdistaman hyökkäyssodan päättymisen. Nämä kriisit saattavat jatkua vielä pitkään, ja silloin olisi suotavaa, että toimet voitaisiin tehdä vielä tehokkaammin kuin mihin me olemme nyt pystyneet.

Korostan vielä, että on parempi tehdä kiireellä tarvittavat tukitoimet, vaikka ne eivät ole täysin optimaalisia, kuin jättää toimet tekemättä. Mutta tästä ajasta pitää nyt ottaa opikseen ja jatkossa kohdistaa tuet tehokkaammin. Tähän energiaraha todella antaisi mahdollisuuden.

Samalla ei toki pidä unohtaa, että Ukrainan sodasta tietysti kärsivät kaikista eniten ukrainalaiset, ja sen takia on tärkeää, että Suomi on kohdentanut apua nimenomaan ukrainalaisille. Sen takia on myös tärkeää, että huolehdimme koko Euroopassa yhteisesti tämän kriisin ylitse kulkemisesta, jotta missään Euroopan maassa tuki ukrainalaisille ei pääse heikkenemään. Nythän me jo näemme, että Venäjä-myönteiset populistipuolueet pyrkivät lietsomaan sellaista ajatusta, että eurooppalaiset maksavat liian kovaa hintaa tästä Ukrainan sodasta. Silloin meidän on suomalaisina muistutettava, että sen kovimman hinnan maksavat ukrainalaiset, emme suinkaan me, vaikka täälläkin tilanteet haastavia ovat. Näitä yhteisiä tukitoimia, yhteistä koordinointia varmasti tarvitaan siis myös jatkossa, vaikka tällaisilla hyvillä kotimaisilla toimilla saadaan täydennettyä tätä eurooppalaista palettaa.

Nyt on todella samalla aika katsoa tietysti pidemmälle, vahvistaa Suomen energiatse-
näisyyttä. Me olemme joutuneet korvaamaan venäläistä fossiilipolttoainetta ei juurikaan parempien öljyntuottajamaiden tuottamilla polttoaineilla. Jos katsotaan vaikkapa Saudi-Arabiaan tai Venezuelaan, niin eivät ne paljoa parempia vaihtoehtoja ole. Sen takia kaikista järkevintä ja kestäväntä olisikin pyrkiä pääsemään eroon tästä fossiiliriippuvuudesta. Kuten sanottua, mitä paremmin saamme Suomen talouden pyörimään kotimaisen ja eurooppalaisen päästöttömän energian voimin, sitä kestävämmällä pohjalla me olemme tulevaisuudessa. Tämähän on Suomen erottanut monista meidän vertailumaista, että meillä vihreää siirtymää on tehty jo vuosikymmenten ajan. Meillä uusiutuvaa ja päästötöntä energiaa on jo enemmän kuin verrokkimailla, ja siksi suomalaiset ovat olleet paremmassa asemassa kuin vaikkapa monet Keski-Euroopan maissa asuvat eurooppalaiset. Ja sen takia todella tätä vihreää siirtymää on nyt jatkettava. Muuten me emme pääse eroon tästä fossiiliriippuvuudesta, muuten olemme sitten jatkossa sidoksissa muihin diktatuureihin kuin Venäjään, ja se tuo mukanaan sekä taloudellisen hintalapun että ulkopoliittikan vaikutuksia. Sen takia todella tätä siirtymää on nyt jatkettava. Se on sekä Suomen talouden että ilmaston ja ympäristön etu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Niikko.

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

15.15 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies ja arvoisa ministeri! Toki tässä nyt on hallitus taas tekemässä toimenpiteitä suomalaisen sähkön- ja energiankäyttäjän hyväksi, mutta valitettavasti tosiasia on se, että taas tullaan pikkasen viiveellä näitten esitysten kanssa eduskuntaan. Nimittäin tämä esitys on hivenen sekava, ja näitä esityksiä olisi voitu tehdä ajoissa syksyllä. Esimerkiksi perussuomalaiset ovat vaatineet jo hyvin pitkän aikaa muutoksia polttoaineen verotuksen alentamiseen ja sitten näihin energiatukiin. Jostain syystä siellä hallituksessa on jotain semmoisia, mitä me emme tiedä, mistä se johtuu, että ne tulevat niin viiveellä.

Tässä esityksessä sähköhyvitykselle määritellään omavastuuosuudeksi 90 euroa kuukaudessa, ja yläraja olisi 700 euroa kuukaudessa. Korvattava prosenttiosuus olisi kuitenkin vain sen 50 prosenttia, ja sopimushinnan tulee olla vähintään kymmenen senttiä kilowattitunnilta. Aika hankala tämä nyt on lukijan tällä lailla nopeasti tulkita.

Hallitus on tuonut erilaisia muitakin esityksiä tämän energiakriisin aikana, kuten esimerkiksi ylimääräisen lapsilisäkorvauksen joulukuussa. Ja sitten on windfall-veroa ruvettu perimään sähköyhtiöiltä, jotta saadaan sieltä sitten voittoja perittyä vähän takaisin päin. Ja on arvonnäköveroa alennettu, ja sitten on tullut kotitalousvähennystä ja sähkötukea pienituloisille. Tämä on aika monipolvinen paketti. Tämänhän olisi voinut tehdä paljon yksinkertaisemminkin, mutta en tiedä, miksi hallitus on pilkkonut tämän tällaisiin osiin, joista kansalaisen on hyvin vaikea saada selkeyttä, mistä hän nyt hakee ensisijaisesti tukea kalliisiin sähkölaskuihinsa.

Joulun alla, pääministeri Marin ja ministeri Lintilä, selittitte meille, että ministeriössä on tehty valmistelutyötä jo budjettiriihestä asti. Valitettavasti työ- ja elinkeinoministeriön virkakunta kuitenkin paljasti tehtävän tulleen vasta 13.12. Tämä on se tosiasia, mitä ette saa kyllä muutettua, että tässä on vedetty liian hitaasti. Mutta täytyy tietysti kiitostakin antaa: Tämä on positiivista hallitukselta, että kansalaiset vihdoon saavat lisähyvityksiä moninkertaisesti lämmityskustannuksiin. Tämä on kuitenkin positiivista, että olette tähän heränneet.

Arvoisa puhemies! Lainsäädännön arviointineuvosto on antanut tänään lausunnon, ja se on aika tyyli: tämä tuki kohdistuu pääosin hyvätuloisille, esitys on valmisteltu hätäisesti — he arvioivat näin — ja siinä on jätetty arvioimatta sen vaikutus sähkömarkkinoihin. Nyt tätä arviointityötä eduskunnan valmistelussa on hyvin vaikea tehdä kiireessä. Jos me halutaan tämä nopeasti voimaan — ja luulen, että tämä pitää saada nopeasti voimaan — nämä vaikutusarviointit jäävät vähäisiksi.

Hyvää tässä esityksessä on se, että sähkölaskulle myönnetään lisämaksuaikaa, ja se on äärimmäisen tärkeää, että ihmisillä ei menisi perintään näitä laskuja enempää. Tätä on peräänkuulutettu jo pitkään myös kuluttajajärjestöjen edustajien toimesta. Tässä on kuitenkin toimittava niin, että pitää itse hakea se pidennys. Pitäisi niin kuin kovaan ääneen kuulluttaa, että jokaisen tulee ymmärtää hakea se pidennetty maksuaika tammi—huhtikuun kulutusta koskeville sähkölaskuille.

Jäi vielä epäselväksi, että onko se sitten niin, että jos sitä 120 päivän maksimilisäaikaa ei hae, niin sähköyhtiöt toimivat kuten nytkin elikkä laittavat perintään niitä aika nopeasti, jos ei sähkölaskuja ole maksettu. Eikö tämä voisi kuitenkin vähän niin sanotusti automaattisesti mennä niin, että niitä ei perintään laitettaisi, koska kaikki eivät sitä ymmärrä tehdä?

Mehän tiedämme, että kaikkiaan 5 600 ihmistä sai jo viime vuonna maksuhäiriömerkinnän, jonka perusteena oli maksamaton sähkölasku. Se on äärettömän iso luku, ainakin näiden tietojen mukaan, mitä meille on tullut. Itse olen saanut paljon tietoa myös siitä, kuinka nopeasti yhtiöt laittavat perintään tälläkin hetkellä sähkölaskuja. Eivät he ole muuttaneet

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

toimintaansa. Esimerkiksi Vantaallakin toimiva sähköä myyvä Oomi-yhtiö: hyvin nopeasti ne menevät perintään, jos niitä ei ole maksettu. Tässä joustavuus ja inhimillisuus ovat kyllä unohtuneet yhtiöiltä, ja nekin ovat kaiken lisäksi kuntien omistamia yhtiöitä ja palvelevat kuntalaisia. On se käsittämätöntä, ettei löydy joustoa ilman lainsäädäntöä, pakkoa.

Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä sen asian ottaa tässä esille, että moni sähköä käyttävä henkilö on tehnyt näitä kiinteitä kahden vuoden sopimuksia, kun vanhat sopimukset ovat menneet poikki. Ministeri, hyvin tiedätte sen, että siellä on kiireessä tehty hyvin kalliita sopimuksia. Siellä on tehty 30, 40, jopa 50 sentin kilowattituntisopimuksia kahdeksi vuodeksi. Ja nyt tällä hetkellä, kun me tätä keskustelua käymme, energianhinta on 6,3 senttiä kilowattitunti ja kuukauden keskiarvo on 9,07 senttiä kilowattitunti. Eli on se kyllä kohtuutonta, ihan rehellisesti sanottuna, jos ihminen joutuu olemaan sen koko kaksi vuotta kiinni siinä sopimuksessa, minkä hän on siinä paniikkitalanteessa tehnyt, kun hän ei tiennyt, tuleeko sota Eurooppaan ja voiko sähkön hinta olla jopa se 2 euroa kilowattitunti, mitä peloteltiin. Oliko se enintään 4 euroa kilowattitunti, mitä sai lain mukaan ottaa, vai 2 euroa? Kummin se oli, ministeri? [Mika Lintilä: Neljä euroa!] — Neljä euroa. — Ihmiset pelkäsivät oikeasti, kun uutisissa sanottiin, että se hinta voi nousta euroihin. Ja nyt nämä ihmiset ovat ahdingossa. He eivät saa apua kuin neljäksi kuukaudeksi hallituksen esityksestä. Neljän kuukauden jälkeen tätä tukea ei enää saa. Mitä nämä ihmiset tekevät sen jälkeen, ministeri Lintilä ja hyvä hallitus? Miten te autatte näitä ihmisiä? Me emme saa unohtaa niitä ihmisiä, jotka ovat pulaan joutuneet.

Vielä lopuksi täytyy sanoa, että vaikka meillä suomalaisilla on vaikeata, niin kyllä on vaikeampaa siellä Ukrainassa. Meidän täytyy osoittaa sympatiaa ukrainalaisille, jotka palelevat tänä talvena. Yksi erittäin hyvä tapa osoittaa apua on, yhden esimerkin vain sanon: Näitä järjestöjä on lukuisia, [Puhemies koputtaa] kuten esimerkiksi semmoinen kuin ukrainanhata.fi. Sieltä voi lahjoittaa kamiinaan 100 eurolla ukrainalaisille perheille, [Puhemies: Näin!] jotka voivat lämmittää kotinsa, ja ne kamiinat valmistetaan Ukrainassa. Elikkä me kaikki, jotka haluamme, voimme osallistua ukrainalaisten talojen lämmittämiseen myös Suomesta käsin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kaikki voimme osallistua, ja nyt aika on päättynyt. — Edustaja Könttä.

15.22 Joonas Könttä kesk: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tämä sähkön hintakriisi, massiiviset sähkön hinnat tavallisille suomalaisille, on koetellut hyvin laajasti yhteiskuntaa ja aiheuttanut jo olemassa olevien kriisien lisäksi epävarmuutta. Meillä monen suomalaisen asuntovelan korot nousevat, ja inflaatio kiihtyy ja on vaikuttanut Suomessakin todella suuresti. Sen lisäksi sähkön hinta on noussut, niin kuin täällä on kuultu sekä ministerin alustuksessa että edustajien puheenvuoroissa. Tämä tuki on hyvä. Mieleeni tulee, kun tuossa loppusyksystä asiantuntijat arvioivat ensimmäisiä tukimuotoja ja sanottiin, että ne ovat liian massiivisia: no senkin jälkeen on onneksi tartuttu toimeen ja tehdään näitä uusia tukia, joista tässä nyt on käsittelyssä jälleen yksi.

Näihin kohdennuksiin liittyvät haasteet, kyllä minä ne allekirjoitan. Näin nopeassa ajassa on varmasti hankala ollut luoda täydellistä mekanismia, jolla pieni- ja keskituloisille kohdennettaisiin eniten tätä tukea, mutta toivoisin, että meillä olisi ministeriössä tulevaisuudessa vastaavien kriisien varalle, liittyvät ne sähköön tai johonkin muuhun tilantee-

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

seen, mekanismi siihen, että tukea voitaisiin yhteiskunnan toimesta kohdentaa oikein juuri heille, jotka sitä eniten tarvitsevat.

Toinen kysymys, jota toivon valiokunnassa täällä eduskunnassa käsiteltävän, on tämä mahdollinen viive näiden maksatusten kanssa. Ennen muuta energiateollisuus on kiinnittänyt huomiota siihen, onko tämä nyt esitelty malli sen kaltainen, että energiayhtiöillä menee tässä aikaa lopulta antaa se tuki kansalaisille. Ja toivon myös, että tässä kannustetaan eduskunnan toimesta siihen toimintamalliin, jotta kansalaiset saavat tuen mahdollisimman nopeasti.

Ministeriltä kysyisin: Meillä on muutamia yhtiöitä, jotka ovat pitäneet hinnan kohtuullisena, ja nyt nämä yhtiöt joutuvat myös luomaan aika kalliit tietojärjestelmät, ikään kuin maksamaan tähän till, päälle. Huomaattekko, oletteko havainnut, miten tämmöiseen tilanteeseen voisi joutua, siis niin, että nämä kunnan omistamat yhtiöt, jotka ovat vaikkapa Äänekoskella tuolla omassa maakunnassani pitäneet hinnan kohtuullisena, joutuvat rakentamaan nyt tietojärjestelmiä kalliilla? Näitä on muutamia yhtiöitä Suomessa.

Edustaja Niikko aivan oikein totesi ja ihmetteli, että meillä on kunnallisia energiayhtiöitä, ja tästäkin salista iso osa on näiden kuntien päätöksentekijöitä. Tämä on outo tilanne, että kunnalliset, veronmaksajien omistamat yhtiöt ovat nyhtäneet rahaa ihmisiltä.

Vielä, arvoisa puhemies, lopuksi haluan kiittää siitä pitkästä politiikasta, jota Suomi on viisaasti tehnyt. Aikanaan ministeri Pekkarisen risupaketteja tässäkin salissa haukuttiin ja niille naurettiin, mutta olemme panostaneet kotimaiseen puuhun, ydinvoimaan, uusiutuviin siellä, missä kunnan päättäjät ja kuntalaiset ovat uusiutuville antaneet siunauksensa, ja olisimme paljon pahemmassa tilanteessa, [Puhemies koputtaa] mikäli olisimme enemmän riippuvaisia maakaasusta, öljystä ja kivihiilestä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Essayah, edustaja Essayah poissa. Edustaja Mäkinen, myös edustaja Mäkinen poissa. Edustaja Holopainen, Mari, edustaja Holopainen, Mari, poissa. Edustaja Kalmari, myös edustaja Kalmari poissa. — Edustaja Sankelo.

15.26 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Tosiaan sähköhinnan räjähdysmäinen nousu kertoo mielestäni kyllä hyvin paljon siitä, että tässä koko eurooppalaisessa sähkömarkkinassa on jotain pielessä pahan kerran. Jos on tosiaan niin, että Suomessa joudutaan sähköstä maksamaan näin kovia hintoja sen johdosta, että meidän järjestelmät ovat kytkeytyneet maakaasuun ja sellaisiin tuotantomenetelmiin, joita ei Suomessa edes käytetä, niin onhan se erikoista. Mutta niin kuin ministerikin kertoi, yksi keskeinen asiahan tässä muuttaman kuukauden aikana on onnistunut todella hyvin, nimittäin kulutusjousto. Se tarkoittaa sitä, että se haaste, mikä meillä kulutushuippujen osalta olisi saattanut hyvinkin olla edessä nyt tässä talvikuukausien aikana, nyt näyttää hieman paremmalta.

Niin kuin sanottu, sinänsä tällainen sähköhyvitys kuluttajille on tällä hetkellä hyvin tarpeellinen, ja itse kannatan sitä tehtäväksi. Mutta niin kuin edustaja aikaisemmassa puheenvuorossa toi esille, tässä ovat kuitenkin jotkut sähköyhtiöt olleet hyvin ajan tasalla, pitäneet kohtuullisia hintoja, nimenomaan tämmöiset pienet, paikalliset sähköyhtiöt. Voisi kysyä, onko tämä ajoitus nyt tämän hyvityksen osalta ylipäättänsä kuinka kohdallaan. Joittenkin yhtiöitten mielestä sähköhinta on ohitettu eikä paniikkiin ole siltä osin syytä, että hintataso on tippunut 40 sentistä huomattavasti alemmaksi ja näyttää siltä, että tämän kevään aikana kuluttajahintoihinkin tulee myönteisiä ratkaisuja. No, tässä katsotaan taak-

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

sepäin ja yritetään hyvittää hintaa aikaisemmilta kuukausilta, mutta mikä on ministerin oma arvio siitä? Tässä tuli aikaisemmissa puheenvuoroissa esille, että tässä olisi pitänyt lähteä liikkeelle pari kolme kuukautta aikaisemmin. Nyt me seuraamme tilannetta muuttuvassa tilanteessa, ja monet sähköyhtiöt ovat sitä mieltä tällä hetkellä, kun he ovat tutustuneet tähän esitykseen, että tämän mallin pitäisi olla huomattavasti yksinkertaisempi ja myös asiakkaille ymmärrettävämpi, jotta he tietävät, mihinkä he ovat nyt tällä hetkellä oikeutettuja.

Näitä kysymyksiä tässä ministerille. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat kansanedustajat! Ilmoitan, että Kanadan kenraalikuvernööri Mary Simon seurueineen on saapunut seuraamaan täysistuntoamme. Eduskunnan puolesta toivotan arvoisat vieraat tervetulleiksi eduskuntaan. [Suosionosoituksia]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Hänninen.

15.29 **Katja Hänninen vas:** Arvoisa herra puhemies! Ihan alkuun voisin lyhyesti kertoa omasta sähkön keskihinnasta, miten se on kehittynyt. Itselläni on pörssisähkö, ja joulukuussa keskihinta oli 24,22 ja tammikuussa 7,92 senttiä, eli on onneksi tapahtunut myös muutosta tässä pörssisähkössä halvempaan suuntaan. Mutta joulukuussa kyllä, vaikka kuinka koetti sitä sähköä säästää, se lasku päätti huimasi, siitä ei pääse yli eikä ympäri.

Arvoisa puhemies! Sähkö on perushyödyke, johon jokaisella tulee olla oikeus. Kuten tiedämme, sähkön hinnan nousu on iskenyt suuren loven erityisesti kaikista pienituloisimpien ja sähköllä kotiaan lämmittävien kukkaroihin. Me vasemmistoliitossa ollaan esitetty jo kesästä saakka suoraan sähkölaskuihin vietävää tukea, mutta valitettavasti silloin esityksemme ei saanut pahemmin vastakaikua, ja vaikka esitetty suora sähkötukimalli ei ole täydellinen, niin pidän kuitenkin hyvänä, että korkeisiin sähkölaskuihin saadaan edes nyt jälkikäteen apua. On tärkeää, että näiden kriisien keskellä emme jätä ihmisiä pulaan ja varmistamme, että elinkustannusten kohotessa pidetään kaikki mukana.

Lopuksi vielä toteaisin sen, että kotitalouksien sähkölaskujen tukemista tullaan rahoittamaan windfall-verolla, joka kohdistuu energiayhtiöiden ylisuuriin voittoihin. Tällä verolla on toivottavasti myös ennalta ehkäisevä vaikutus kohtuuttomiin määräaikaisiin ja toistaiseksi voimassa oleviin sähkösopimuksiin, joiden varassa edelleen valitettavan moni perhe ja yritys joutuu elämään.

Arvoisa puhemies! Nyt kun ministeri on paikalla, kysyisin vielä tästä nykyisten voimassa olevien määräaikaisten ylisuurten sähkösopimusten hinnoittelusta ja niiden purkamisesta. Mikä on kohtuullinen sähkön hinta, ja onko mahdollista näiden kotitalouksien ja yritysten päästä jotenkin tästä määräaikaisesta sähkösopimuksesta eroon, kun siellä on kuitenkin sellaisiakin sopimuksia, jotka ovat jopa 50 senttiä kilowattitunnilta tai 36 senttiä — minusta sekin on jo kohtuuttoman suuri? Mihin me laitamme sen rajan? Edustaja Niikko minun

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

mielestäni nosti erittäin tärkeän kysymyksen tässä esille, sen, että kun syksyllä peloteltiin sillä, että kilowattitunti saattaa olla jopa 400 senttiä, neljä euroa, niin siinähan paniikissa ihmiset sitten ottivat näitä kalliita sopimuksia, kun mitään muuta ei ollut saatavilla, ja siten toinen vaihtoehto on se erittäin epävarma pörssisähkö. Mutta itse katsoin, että sekin on parempi kuin semmoinen 36:n tai 56 sentin kilowattituntisopimus.

Omasta äidistäni sanon sen, että hän asuu rivitalokaksiossa ja hänen toistaiseksi voimassa olevan sähkösopimuksen hinta on muuttunut automaattisesti, ja hän ei ollut ymmärtänyt, miten tämä hinta näin on muuttunut. Hän ihmetteli vain sitä, [Puhemies koputtaa] että kun viime vuonna sama lasku oli 32 euroa, niin nyt se oli 156 euroa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Laakso.

15.32 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Tämä todellakin on hyvä, että tällainen sähkötuki tulee. Tietysti se, mikä on huonoa, on se, että tämän olisi pitänyt tulla aikapäiviä sitten, koska kaikki merkit olivat nähtävissä. Tosin veikkaan, että ministeri välttämättä ei ole se jarru ollut, vaan ehkä se on sitten hallituksen yhteistyö, missä on tämä problematiikka ollut, koska kyllä me kaikki tiedetään, että tämä meni vähän mönkään ajallisesti, että tämä olisi pitänyt oikeasti paljon aikaisemmin saada.

Kun ministeri tässä on, niin haluaisin tiedustella tällaisesta asiasta, mikä päivällä aikaisemminkin tuli puheeksi, että kun yritykset eivät ole tässä asiassa mukana — ehkä näiden valmistelussa on — haluan edelleen olla huolissani siitä, että oli sitten yritys tai mikä tahansa, niin en ymmärrä sitä, että kenenkään annettaisiin joutua kärsimään siitä, että jotkut tuottavat sähköyhtiöt tekevät satumaisia voittoja. Katsoin viikkoja sitten keskustelussa, kun puhuttiin, että pitäisi tukea tietysti häntä, kenellä kaikkein tiukinta on, taloudellisesti, ja tavallansa annettiin ymmärtää, että tästä tehtäisiin joku solidaarisuusverotyyppinen ratkaisu, eli annetaan tukea vain niille, jotka ovat vähävaraisia. Mutta on pakko sanoa, että vaikka joku voisi luulla, että puhun omasta puolestani, niin en tosiaankaan puhu, vaan ajattelen sen vain näin, että miksi esimerkiksi edes kansanedustajan pitää maksaa sähkölaskustaan enemmän sen takia, että joku sähköyhtiö saa tolkkottomia voittoja. Ei se ole kenenkään vika, vaan sähköyhtiöiden pitää kantaa se vastuu, ettei tällaisia järjettömiä voittoja tehdä näillä järjestelmillä. Itsekin kolmen kuukauden aikana olen sähkölaskuja kolmen ja puolen tuhannen euron edestä maksanut, että olen talkoisiin osallistunut, mutta edelleenkin en ymmärrä, minkä takia meidän sähköyhtiön pitää tehdä sitten tolkkuton voitto.

Edustaja Niikko otti täällä myös hyvin relevantin ongelman esiin, koska nyt ovat useat ihmiset tehneet paniikissa sellaisia sopimuksia, että on ajatellut, että nyt ei pakka enää kestä millään maksaa näitä 50 senttiä per kilowattitunti -laskuja, ja on ollut pakko ottaa esimerkiksi 20:n tai 30 sentin ja jopa isompiakin sähkösopimuksia. Nehän nyt todellakin ovat tässä tilanteessa, kun hinnat lähtevät alas, kohtuuttoman suuria. Tiedän kyllä, että esimerkiksi omassa kunnassani oleva sähköyhtiö jo ilmoittikin siitä, että se tulee ottamaan nämä alas, mutta onko huomioitu millään tavalla sitä, että jos joku sähköyhtiö on oikeasti moraaliltaan niin löyhä, ettei itse tätä asiaa ratkaise. Onko teillä oikeasti valmisteilla joku asia, millä tämä asia [Puhemies koputtaa] saadaan sitten kuntoon?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Eestilä.

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

15.36 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Itse olisin halunnut ottaa saman asian esille kuin edustajat Hänninen, Niikko ja kumppanit ottivat, että kyllähän se on kohtuuton-ta niiden ihmisten kannalta, jotka viime syksynä tekivät uuden sähkösopimuksen, koska sähköä pitää tietenkin olla, ja silloin, kun futuurit olivat korkealla, he tekivät kyllä aivan väärälle tasolle tämän sopimuksen. Ja koska se on ollut pakkotilanne, niin kysynkin ministeriltä: löytyykö siihen mitään keinoa, että voidaan kohtuullistaa, jos he joutuvat sitten kaksi vuotta olemaan kiinni tämmöisessä sähkösopimuksessa, joka saattaa olla kymmenen kertaa kalliimpi kuin aikaisempi sopimus?

Ihan täysin en yhdy siihen kritiikkiin, millä sähkönmyyntiyhtiöitä tässä salissa on nyt ikään kuin syytetty, koska nämä myyntiyhtiöt toimivat sen sähköjärjestelmän perusteella ja ne tekevät futuurikauppaa tai termiinkauppaa, joka on kahdenvälistä kauppaa. Ja kun ne myyvät sähköä, ne suojaavat sen, ja nämä termiini- ja futuurikaupat ovat juridisia sopimuksia. Ei niitä niin vain voi mennä purkamaan. Siellä on vastapuoli, joka on sitten kenties voittanut näissä sopimuksissa, ja toinen puoli on hävinnyt. Millä valtio menee väliin näihin tämmöisiin juridisiin futuuri- tai termiinkauppoihin? Sitä minä en ymmärrä, ja uskon, että ei mitenkään.

Mutta jollakin tavalla pitäisi nyten pohtia, mikä on se mekanismi, millä me pelastamme ne ihmiset. Siellä on paljon semmoisia ihmisiä, joiden tietämys pörssisähköstä ja näistä uusista sähkösopimuksista on ehkä puutteellinen. He joutuvat todella mahdollittamaan tilanteeseen, jossa heillä on esimerkiksi pienet eläkkeet, asuvat omakotitaloissa tai rivitaloissa, joissa on suora sähkölämmitys, ja sitten heidän uusi sähkösopimuksensa on semmoinen, johon heidän rahansa eivät riitä. Arvoisa ministeri, sitten totean, että mielellään siellä työ- ja elinkeinoministeriössä pohdittaisiin, löytyykö joku niin sanottu armahduskeino, mitä se tulee maksamaan ja voidaanko sitten katsoa, kuinka paljon ihmisiä on tämän tilanteen edessä.

Ihan sen verran sanoisin vielä, että kyllä äärimmäisen vaikeata on lähteä näitä sähkömarkkinoita yhtäkkiä muuttamaan, vaikka sieltä se kaasu poistettaisiin, koska se vaatii Euroopassa yhtenäisen päätöksen. Ja jos minä oikeassa olen, niin ministeri on tainnut monta kertaa yrittää tuolla Euroopan huippukokouksissa tätä tehdä, mutta se ei ole onnistunut. Toivotan onnea ja menestystä, että jos näitä markkinoita uudistetaan, niin ne uudistettaisiin sitten hallitusti sillä tavalla, että me päästäisiin ehkä eroon siitä aivan liian korkeasta, ikään kuin viimekätisestä tuotantomuodosta, jota kaasu on edustanut. Nyt kyllä kaasuvä-
rastot ovat täynnä ja hinta on pudonnut.

Lopuksi totean, että kyllä suomalaisille kävi nyt enemmän kuin tuuri tässä. Jos meillä olisi ollut 30 astetta pakkasta ja ei olisi tuullut, niin me emme olisi tässä tilanteessa. Nämä sähkön hinnat olisivat todella korkealla. Meillä on onneksi ollut Keski-Euroopassa sekä Suomessa lauha ilma, on tuullut paljon, ja vesivarastot Norjassa ja Ruotsissa ovat kohtalaisen korkealla.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Vielä edustaja Vähämäki, ja sen jälkeen kuulemme ministerin vastaukset.

15.39 Ville Vähämäki ps: Kunnioitettu puhemies! Tässä edustaja Niikko nosti esiin sen ongelman, mikä liittyy pitkiin sähkösopimuksiin, joissa on kiinteä hinta, ja edustaja Eestilä hyvin avasi sen asian, miten sähköyhtiöt ovat käytännössä myyneet edelleen asiakkaalle sen pitkän sähkösopimuksen mutta toisella kädellä ovat joutuneet ostamaan sen tuotetun

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

sähkön kaksi vuotta etukäteen, kiinteällä hinnalla. Tässä on hyvin vaikea tilanne se, että jos sähköyhtiö sallii tämän sopimuksen katkaisun, niin jokuhan sen sähkön käytännössä kuitenkin maksaa, koska se on kiinteästi ostettu johdannaissopimuksella, ja käytännössä sen sitten sähköyhtiön muut asiakkaat omassa sähkölaskussaan maksavat. Tilannehan on kohtuuton — totta kai me käsitämme sen. Mutta jotenkin tästä pitäisi kuitenkin eteenpäinkin päästä, ja yksi vaihtoehto olisi, että pienillä askelmilla näiden pitkien sähkölaskujen sähkön hintaa tuotaisiin alaspäin, joten se lähtisi vaikka kuukausittain tai kahden kuukauden välein hiukan sieltä alenemaan.

Mutta sähkön hinnan ennustaminen on hyvin vaikeaa, niin kuin tässä on kuultu. Meillä on tätä ydinvoimahuoltoa, joissain maissa saattaa olla vesipulaa, päästöoikeuksien hinnat ovat nousseet huomattavasti viime vuosina, maakaasun hinta on heilahdellut, kivihiilen hinta samaten. Sitten tuulivoima, jolla ei valitettavasti ole säätövoimaa — jos tuulee paljon, saattavat yhtäkkiä spottihinnat tippua nolliin. Ja sitten Olkiluoto kolmonen — taas kuultiin tänään, että se viivästyy muutamalla päivällä. Ensi viikolla 14.2. alkaa tuotanto.

Meidän täytyisi tehdä kuitenkin sellaisia toimenpiteitä, joilla me saadaan sähkön hintaa pysyvästi laskettua huolimatta siitä, mitä maailmalla tapahtuu. Sähköntuotantokapasiteettia täytyisi pystyä nostamaan jollain tavalla ylemmäksi, ja ennen kaikkea pitäisi pitää nykyisin olemassa olevasta sähköntuotantokapasiteetista kiinni, eli viittaa nyt vaikka kotimaisiin polttoaineisiin ja CHP-tuotantoon eli yhdistettyyn sähkön- ja lämmöntuotantoon. Sitä täytyisi olla. Sitten säätövoimavelvoite pitäisi olla tuulivoimayhtiöillä, koska muutenhan sähkön hintaan tulee ihmeellisiä heilahduksia. Olisi hyvä, että heillä olisi säätövoimavelvoite. EU:n ilmastopaketteja ja muita EU-säädöksiä, mitkä saattavat nostaa sähkön hintaa tai vaikkapa päästöoikeuksien hintoja, pitäisi Suomen valvoa kansallisesti, ettei kohtuuttomia tilanteita pääse tulemaan — ettei pääse siis syntymään kohtuutonta tilannetta, että Suomelle langetetaan joitakin ilmastovelvoitteita, jotka nostavat sähkön hintaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Nyt ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

15.42 Elinkeinoministeri Mika Lintilä: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia puheenvuoroista. — Sähkömarkkina kriisitilanteessa on äärettömän vaikea, äärettömän vaikea. EU-komissiohan on tuomassa uudistusta, mutta useinkaan uudistus kriisitilanteessa ei ole kaikein paras vaihtoehto.

Tässä tuli muutamia asioita, joihin kiinnitän huomiota:

Edustaja Suomela puhui energiarahasta, ja itse asiassa edustaja Niikko puhui sitten toimeksiannoista. Pitää paikkansa, että minä annoin toimeksiannon 13.12. tästä kertakorvauksesta, mutta edellisessä riihessä tehtiin jo, voisiko sanoa, tietyllä tavalla energiarahan tyylisen, eli siis laajemman tulo- ja alueperusteisen tuen kehittämistä päätös, ja sitä on tehty. Eli kyllä siinä puhuttiin kahdesta eri asiasta.

Edustaja Niikko viittasi myös maksuaikojen pidennyksiin: Kyllä se pitää jokaisen sitten itse hakea. Ei ulkopuolinen voi tietää, mikä on henkilökohtaisen talouden tilanne, että haetaanko. [Mika Niikko: Mutta perintä!] Mitä se perintätilanne on, niin en usko, että koko perintäjärjestelmää ruvetaan muuttamaan, mutta varmasti kohtuullisuuden hakeminen on siinä kaikkein tärkein.

Tässä oli useammassakin puheenvuorossa tukien kohdentumisesta: Äärettömän vaikea asia. Jos meillä olisi vuosi kaksi aikaa, me pystyttäisiin varmasti rakentamaan semmoinen tekninen järjestelmä, jolla pystyttäisiin huomioimaan varallisuutta, mutta esimerkiksi täs-

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

sä tilanteessa, jossa se menee sähköyhtiöitten kautta, ei me voida antaa yksittäisten ihmisten tulo- ja varallisuustietoja sähköyhtiöille. Se tulee niiden laskun kautta. Eli yksityisyyden suoja on tässä verrattain tiukka.

Nyt pitää koko ajan muistaa, kun tässä tuli nyt jo kritiikkiä, onko ajankohta oikea ja että ollaan myöhässä, että tämä on kaikkein nopeimpaan, mitä pystytään puristamaan ajankohdasta, ja ymmärrän kyllä arviointineuvoston kritiikin, koska tämä on tuotu nopeasti. Mutta kun me ruvetaan tekemään isompia muutoksia, niin sitten me lauletaan Suvivirttä ennen kuin tämän talven energiatukia maksetaan. Tämä on valitettavasti totuus. Eli se yksinkertaisuus on tässä äärettömän vaikea.

Aivan mahdoton sanoa, mikä tulevaisuus. Oikeastaan jos katsoo vuoden vanhoja futuurihintoja, niin nekään eivät viitanneet näihin hintoihin, mitä nyt sitten loppujen lopuksi tuli, ja hyvinkin pienillä liikkeillä tilanne voi muuttua.

Tässä useammassa oli myös määräaikaisten purkamisesta: Se on aivan kuten edustaja Vähämäki sanoi. Yhtiö on ostanut ne tietyllä tavalla sisälle ja laskuttaa, ja sitten toisaalta tässä tulee — taitaa olla yksi vanhimpia kaupan lakeja — kahden osapuolen vapaaehtoisesti tekemä sopimus. Sitä ei voi purkaa muuten kuin molempien yhteisellä sopimuksella, eli se vaatisi, että energiayhtiö olisi sitten valmis niitä purkamaan. Eli valtio ei voi sanoa kahden osapuolen välistä sopimusta irti, tai ainakin se joutuu silloin kyllä maksumieheksi siinä.

Edustaja Laakso kysyi yritysten tilanteesta: Me ollaan siinä tilanteessa, että meillä on käytännössä valmis takataskuversio siihen, mikäli yrityksille tullaan aloittamaan tukien maksu. Tilanne on siellä se, että alakohtaiset erot ovat erittäin isoja. Meillä on muutama ala, joka on selkeästi isoissa ongelmissa, mutta nyt taas kun hinta näyttää menevän alaspäin, on oikeastaan semmoinen jatkuva arviointi menossa. Mutta se versio meillä on käytännössä jo valmis.

Ja täytyy kyllä edustaja Eestilään yhtyä siinä, että korkeammat voimat olivat meidän puolellamme ja Putinia vastaan tänä talvena.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Nyt keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan... [Juha Mäenpään välihuuto] — Anteeksi? [Juha Mäenpää: Ei voi olla totta!] — 45 minuuttia, joka tähän oli varattu, on nyt kulunut, vähän reilustikin. Mutta ollos huoleton, asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.47.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.36.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

17.36 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Meillä on täällä nyt käsittelyssä hallituksen esitys takautuvasti maksettavaa sähköhyvitystä ja myös sähkölaskujen maksuaikojen venyttämistä koskevaksi lainsäädännöksi. Tuosta, mitä nyt viime syksyn jälkeen on tapahtu-

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

nut, haluaisin nostaa näitä asioita esiin. Ymmärrän toki, että tämä lainsäädäntö ei ole mikään helppo tehdä ja se ei varmasti tule koskemaan kaikkia tasapuolisesti.

Kyllä ensimmäisenä täytyy todeta, että itse en pysty sitä todistamaan, mutta kyllä tässä mielestäni semmoisia hintamanipulaation merkkejä on ilmassa. Sähkön hinta nousi pörssissä todella ylös, ja osalla henkilöistä oli jo pörssisähkö ja osalla sitten kiinteä sähkö. Minulla itselläni on ollut kiinteä sähkön hinta, ja jatkunee tästä noin vuoden vielä semmoinen kohtuullisen hintainen kiinteä sopimus. Tulevaisuus sitten näyttää, mitä se on jatkossa. Kuitenkin sähköntuotannosta huomattava osa on ydinvoimaa ja vesivoimaa, ja näiden kustannuksethan eivät ole nousseet mihinkään, mutta silti hinta on kivunnut ylös, ja se johtuu ehkä viallisesta lainsäädännöstä, joka ei toimi tällaiseksi kriisiaikana.

Sitten miten kohdellaan kansalaisia nyt tämän lakimuutoksen avulla? Tiedän, että tämä on vaikea tehtävä, ja en usko, että sitä pystyy tekemään millään tavalla oikeudenmukaisesti, koska on erilaisia lämmitysmuotoja — toiset lämmittävät sähköllä, toiset öljyllä, joku maalämmöllä, joku lämpöpumpulla, joku polttamalla puuta, joku polttamalla turvetta, joku polttamalla puupellettejä — ja nämä kaikki käyttäytyvät eri lailla. Sitten on erikokoisia talouksia; toisessa asuu yksi ihminen, toisessa jopa kymmenen ihmistä. Sitten on vielä erilaisia asuntoja — toiset asuvat yksiosässä ja toiset omakotitalossa, toiset hyvin nykyaikaisessa ja toiset vanhemmassa — ja sähkönkulutus niissä on erilainen. Tosiaan itselläni on sellainen tilanne, että me lämmitetään puulla ja meidän sähkölasku on pysynyt kohtuullisena — se on ollut kuukaudessa noin 250 euroa sisältäen siirtohinnan — mutta me ollaan jouduttu tätä puidenpolttoa tekemään jo vuosikausia, koska ei meillä ole ollut varaa lämmittää millään muulla keinoin.

Kävin kummilikkani tykönä ja kauhistuin, kun hänellä oli viisinkertainen hinta sähkössä verrattuna siihen, mitä meillä. Kun kävin siellä, hän oli kynttilän valossa, toki oli televisio päällä ja katsoi sitä, ja olin aivan kauhuissani, että mikä on hänen sähkölaskunsa. Mutta hänet on pelastanut se, että heillä poltetaan turvetta, ja siellä oli huomattavasti pienempi sähkölasku kuin meillä. Toivoisin, että täällä salissa pystyttäisiin nyt miettimään myös, mikä on esimerkiksi turvelämmityksen vaikutus sähkön kulutukseen. Täällä ei kuukaan piittaa siitä kulutuksesta, mitä se on, kun puhutaan vain hinnasta.

Toinen asia, mikä on huolenaiheeni, on, että nyt kun puupellettien hinta on noussut äärimmäisen ylös, niin sellaiset ihmiset, jotka ovat lämmittäneet puupelleteillä, polttavat ruokakauraa, koska se on halvempaa polttaa kuin puupelletti. Tämä on ihan käsittämätön tilanne, joka jollakin lailla olisi syytä huomioida.

Tämä huomioi nyt vain sähkön hintaa eikä ollenkaan esimerkiksi öljyn hintaa tai polttopuiden hintaa tai puupellettien hintaa tai turpeen hintaa. Ehkä tulisi huomioida jollakin lailla myös ne, jotka ovat säästeliäästi toimineet tähänkin asti.

Kerroin ministeri Lintilälle jo syksyllä, kun öljyn hinta oli korkealla, noin 20 senttiä kilowattitunti, ja sähköstä ennustettiin olevan pulaa, että tulisi huomioida myöskin sellainen tilanne, että kun omakotitaloissa, jotka öljyllä lämpiävät, on lähes aina sähkövastus mukana, niin jos ne ovat edullisella sähkösopimuksella varustettuja, niiden kannattaa mieluummin käyttää sähköä lämmittämiseen kuin lämmittää sillä öljyllä. Elikkä energiatukea voisi myös maksaa öljylämmitteisille taloille.

Tuulivoimaa, joka on mielestäni tähän asti toiminut markkinahäiriikkönä, ei saisi suosia ilman sitä, että sillä on säätövoimavelvoite. Elikkä tuulivoimaloilla, joita rakennetaan nyt innolla, kaikilla pitäisi olla jonkinlainen varakeino siihen, että kun ei tuule, niin ne joutuvat tarjoamaan säätövoimaa jollakin muulla.

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

Lopuksi tuossa keskustelussa nousi esille vielä se, miten päästä eroon kalliista sähköso-
pimuksista, joita ihmiset ovat nyt tehneet hädissään, ovat saattaneet tehdä sopimuksen,
joka on jopa 35—40 senttiä. Tätäkin ovat jo sähköyhtiöt yrittäneet jollakin lailla tulpata,
että sitä ei voi tehdä. Onko ainut keino sitten tehdä niin, että muuttaa pois siitä ja siirtää säh-
kösopimuksen vaimonsa nimiin? — Kiitoksia, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.44 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esitys sähkötu-
esta on aikansa lapsi ja tarpeellinen tässä ajassa, mutta mitä olen moneen, moneen kertaan
sanonut, niin meidän pitää kiinnittää huomiota kotimaisen energiantuotannon parantami-
seen. Ja tämän ilmastopolitiikan nimissä tehty vääntö, joka ei perustu tosiasioihin, on mi-
nusta Suomen poliittisen historian surullisin tarina. Meillä on päästöjä liioiteltu se 15
miljoonaa tonnia, ja se maksaa suomalaisille päästökaupan hinnalla puolitoista miljardia
joka vuosi. Elikkä me lähetämme täältä eduskunnasta joka vuosi puolentoista miljardin ter-
veiset kuluttajille sen tautta, että olemme suostuneet tämmöiseen ilveilyyn. Ja se, mikä
tuossa on pahinta, on se, että nyt kun me olemme turvetta ajaneet alas omilla tietoisilla pää-
töksillämme tuolla maailman turuilla, niin tällä hetkellä, kun katselin eilisiltana netistä tie-
toja, maailmalla kivihiilen käyttö kasvaa. Siis hiiltä työnnetään ilmakehään minkä ikinä
kerkeää. Me täällä Suomessa riudumme ja kiusaamme vanhuksia, lapsiperheitä ja pienitu-
loisia ihmisiä nostamalla energiahintaa näillä keinotekoisilla päätöksillä, mikä lisää hiili-
dioksidia ilmakehään, ei palvele ilmastopolitiikkaa ja tuhoaa suomalaisia työpaikkoja.

Meillä on tilanne nyt se, kun turvetta on lopetettu — anteeksi, turpeen hintaan on saatu
keinotekoisesti valtava lisä — että nykyisellä turpeen hinnalla, kun se on päästökaupan
kautta tehty valtavan kalliiksi, Suomen suurissa voimalaitosten kattiloissa palaa nyt valta-
vat määrät kuitupuuta ja huonolaatuista tukkia.

Kävin viikonloppuna itse katsomassa ja kuvasinkin kameralla Enocellin sellutehtaan
puulaanin — lähes tyhjä, laitoksella, joka käyttää kolme miljoonaa kuutiota puuta vuo-
teen. Totta kai siihen laanin tyhjyyteen vaikuttaa Venäjältä tulleen puun loppuminen, mut-
ta kun valtavat määrät pohjoiskarjalaista puuta ajetaan suoraan voimalaitoksiin, isoihin
voimalaitoksiin, poltettavaksi, niin sitten me täällä itkemme, miksi meillä menee huonosti.
Tässä talossa ei ole yhtään kansanedustajaa, joka haluaa kuulla sen uutisen, että selluteh-
taita tässä maassa pannaan kiinni. Se hetki on lähellä, ei tietenkään sitä kukaan firma ole il-
moittanut vielä, mutta pitää meidän sen verran kauaskatseisia Suomen eduskunnassa olla,
että me näemme sen, että tällä menolla Suomessa lakkautetaan metsäteollisuutta. Olkoon
viimeinen varoitusmerkki se, että UPM on investoinut kolme suurinta investointia viime
vuosina ulkomaille: Uruguayhin, Saksaan, Hollantiin Rotterdamiin. Kaikki suomalaiset
miljardit ovat menneet sinne. Ja nyt kun mennään vähän aikaa eteenpäin, minä joka ilta toi-
von, että tällaista kauhunpäivää ei tule, että sellutehtaita ja sahoja pannaan kiinni, mutta täl-
lä politiikalla, mitä me täällä tehdään, varmasti tulee se päivä eteen. Korostan: kukaan met-
säyhtiö ei ole sanallakaan hiiskahtanut tästä minulle, ei kukaan. Mutta sen verran pitää pe-
lisilmää olla, että osaa lukea tätä peliä.

Arvoisa puhemies! Toivon, että Suomen eduskunta puuttuu tähän. Kun meitä on täällä
paikalla kaksi kansanedustajaa salissa kunnioittamani puhemiehen lisäksi, niin toivoisin,
että tämä viesti leviää laajemmalle, koska tässä asiassa on leikki kaukana.

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

17.47 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Hoskonen on täysin oikeassa meidän CHP-laitoksista, jotka ovat polttaneet isoissa määrin aikaisemmin turvetta, että tämän hallituskauden aikana osassa näistä turvelaitoksista on muutettu kattilat sillä tavalla, että siellä on ruvettu tuottamaan lämpöä ja sähköä puuhakkeella. Nämä lämpöyhtiöt ovat saaneet valtion tukea siihen, että ne ovat vaihtaneet kattilan tyyppiä, ja nyt niissä on poltettu juuri sitä puutavaraa, joka on pois meidän metsäteollisuudelta. On totta, että siellä on poltettu murskattua kantoa ja murskattua rankaa, mutta nyt, kun sitä puutavaraa ei ole, turvetta ei ole riittävästi, siellä palaa puuteollisuuden ainespuu. Tämä on ihan täysin järkyttävää.

Ja kuten äsken puheessani nostin esiin, siellä palaa jopa ruokakauraa. Nämä ovat pienempiä laitoksia varmaan, mutta olen saanut tietooni, että isoillekin laitoksille on jo tarjottu kauraa poltettavaksi. Eihän tässä ole mitään järkeä. Pitää pysäyttää tämä hulluus, mikä tätä maata vaivaa.

Huomenna jatkamme Turve uusiutuvaksi -kansalaisaloitteen käsittelyä talousvaliokunnassa. On mielenkiintoista nähdä, mitä siinä tapahtuu. Se olisi meidän pelastus. Se toisi tänne maahan hyvinvointia, se pelastaisi meidän taloutta, jos me voisimme rehellisesti käyttää turvetta, kuten sitä on käytetty kymmenien vuosien ajan sekä lämmön että sähkön tuotannossa.

Tähän meidän pitää palata. Toivotaan, että huomenna eduskunnassa järki voittaisi tämän. Mentäisiin siihen, minkä biologinen fakta, tiede ja tutkimus ovat osoittaneet, että meillä kasvaa turvetta vuosittain 40 miljoonaa kuutiota. Se tarkoittaa sitä, että turve uusiutuu. Toivomme, että tämän vuosittaisen kasvun verran voisimme käyttää jatkossakin turvetta energiana, kasvuturpeena ja kuiviketurpeena. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.50 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi sen verran tulevasta lämmityskaudesta, ei siis tästä vaan seuraavasta, että niin kuin sanoin, nyt meillä poltetaan valtavat määrät muuta kuin pellettiä ja paletti on muuttunut arvokkaan puun polttamiseksi, vaikka niin ei pitänyt käydä. Se vaikuttaa sähkön hintaan, mitä me nyt olemme parhaillaan tukemassa tai suunnittelemassa sen tukemista. Jos osataan viisaasti polttaa turpeen ja hakapuun, metsähakkeen, yhteisestöistä... Kannattaa muistaa, että kun valtavat määrät Suomessa vuosittain poltetaan puun kuorta — kun puu tuodaan metsästä sahalle tai sellutehtaalle, siitä tulee se reilu kymmenen prosenttia tilavuudesta, joka motista, kuorta ja muuta sälää, joka puun kuorinnan ja käsittelyn yhteydessä yli jää, ja se on lähes kymmenen miljoonaa mottia, mitä tulee sieltä märkää kuorta, joka ei pala ilman tukipolttoainetta, ei vain pala — ja sinne kun pannaan kuiva turve sekaan, niin saamme maailman tehokkaimman lämmityspolttoaineen, jonka hyötysuhde on 90 prosenttia, ja yli 3 000 megaa tulee valtakunnan verkkoon sitä kautta sähköä CHP:nä. Jos tämä menetetään, niin olemme yhä syvemmällä suossa, ja sitten lämmityskaudelle 2023—2024 meillä ei ole mitään varastoja. Minimiarviot, joita huippuasiantuntijat Suomessa ovat esittäneet, ovat, että meillä pitää olla yli kymmenen terawattituntia turve-energiaa varastoissa eli yli kymmenen miljoonaa kuutiota jyrinturvetta varastoissa, jotta selviämme seuraavasta talvesta. Ja sitä pahentaa vielä, arvoisa puhemies, se, että meillä on menossa voimakas metsäteollisuuden sahojen lama. Sahatavaraa tehdään vähäsen, ja sitä kautta ei synny pintahaketta, siis ei synny kuorta

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

eikä sitä poltettavaksi menevää jaetta. Se vähentää kotimaisen energiapuun määrää edelleen, ja sekin on sitten korvattava kotimaisella runkopuulla.

Arvoisa puhemies! Tällä keinoin olemme onnistuneet eduskunnassa luomaan Suomen köyhdyttämisen automaatin, joka toimii aivan varmasti. Se johtaa siihen, että metsäteollisuus pistää — sitä en toivo mutta pahoin pelkään, että pistää — tehtaita kiinni puupulan takia, ja se johtaa massiiviseen työttömyyteen ja valtaviin konkursseihin, koska jokaisen selutehtaan takana sijaitsee valtava määrä metsäkoneurakoitsijoita, eri tavoilla työtään metsässä tekeviä ihmisiä, toimihenkilöitä, toimistotyöntekijöitä, suunnittelijoita, insinöörejä, metallipajoja, energian kuljettajia ja vaikka mitä. Koko tämä ketju kun katkeaa, Suomelle käypi huonosti.

Arvoisa puhemies! Toivon, että sitä päivää minun ei koskaan tarvitsisi nähdä, mutta sen verran olen jo näitä metsäasioita elämäni aikana tehnyt ja joutunut itse kokemaan, että tämä tie on meillä edessä, ja nyt jos sitä ei älytä tässä talossa katkaista, niin sen sitten markkinat tekevät. Vilho Koskelaa Tuntemattomasta sotilaasta lainatakseni se on sitten se isomman riesan tie.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi avioliittolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 172/2021 vp

Lakialoite LA 39/2019 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 26/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 26/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Meri, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.47 **Leena Meri ps** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Esittelen siis valiokunnan mietintöä tästä niin sanotusta pakolla solmitun avioliiton kumoamisesta ja siihen liittyvistä laeista.

Tässä esityksessä ehdotetaan, että avioliittolakiin lisätään säännökset pakottamalla solmitun avioliiton purkamisesta kumoamalla. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi avioliittolain ulkomailla solmitun avioliiton tunnustamista koskevia kansainvälisen yksityisoikeuden säännöksiä. Tämän esityksen tavoitteena on torjua pakottamalla ja alaikäisenä solmituja avioliittoja sekä parantaa tällaisen avioliiton solmineiden, haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden asemaa.

Lakivaliokunta kannattaa esityksen tavoitteita sekä puoltaa esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä yhteensovitustarpeista johtuvien muutosehdotuksien. Valiokunta toteaa pakolla solmitun avioliiton kumoamisesta seuraavaa: ”Ehdotetun sääntelyn mu-

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

kaan tuomioistuimen on hakemuksesta kumottava avioliitto, jos avioliitto on solmittu pakottamalla. Kumoamisen oikeusvaikutukset ovat samat kuin avioerossa. Väestötietojärjestelmään merkitään kuitenkin se siviilisäätö, joka puolisoilla oli kumotun avioliiton solmimishetkellä.”

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa näkemykset ehdotetusta avioliiton kumoamista koskevasta sääntelystä jakaantuivat. Osa asiantuntijoista kannattaa ehdotettua sääntelyä tässä esityksessä esitetyllä tavalla, mutta joidenkin mielestä ehdotetun avioliiton kumoamisen ohella avioliittolain pitäisi sisältää myös mahdollisuus avioliiton mitätöintiin, jolloin avioliittoon pakotettu voisi tapauskohtaisesti valita, mikä päättämismenettely on hänen etunsa ja mahdollisten yhteisten lasten edun mukaista. Osa asiantuntijoista sen sijaan suhtautuu ehdotettuun uuteen menettelyyn varauksellisesti pitäen sitä ongelmallisena perhelainsäädännön periaatteiden kannalta.

Hallituksen esityksen valmistelussa on arvioitu erilaisia vaihtoehtoja, kuten pakottamalla solmitun avioliiton purkamista myöntämällä avioero ilman harkinta-aikaa sekä avioliiton mitättömäksi julistamista, mutta valmistelussa on päädytty ehdottamaan uutta kumoamismenettelyä. Lakivaliokunta puoltaa pakolla solmitun avioliiton kumoamisesta säätämistä. Valiokunta pitää sitä perustelluimpana vaihtoehtona avioliittoon pakotetun ja hänen mahdollisten lasten suojan kannalta. Avioliiton kumoamisen oikeusvaikutukset vastaavat avioeron oikeusvaikutuksia, joten ne ovat selkeitä ja ennakoitavia.

Kuten valiokunnan mietinnöstä ilmenee, vaihtoehto pakkoavioliiton mitättömyydestä merkitsee sitä, että puoliso ja mahdolliset lapset menettäisivät kaikki avioliittoon perustuvat oikeudet avioliittoon liittyvien oikeusvaikutusten lakatessa taannehtivasti. Tällä voisi olla kohtuuttomia vaikutuksia puolison ja mahdollisten lasten asemaan. Jotta pakkoavioliiton mitättömäksi julistaminen ei merkitsisi tällaisia heikennyksiä, mitätöinnin oikeusvaikutuksista tulisi monilta osin säätää erikseen. Näin tulisi tehdä myös siinä tapauksessa, että mitätöinti mahdollistettaisiin pakolla solmitun avioliiton kumoamisen lisäksi. Niin ikään tulisi säätää erityisiä säännöksiä menettelystä ja eri purkamismenettelyjen välisistä suhteista. Tämä merkitsisi merkittävästi monimutkaisempaa sääntelyä pakkoavioliittojen purkamisesta kuin nyt ehdotettu sääntely.

Valiokunta on siten päätenyt kannattamaan pakkoavioliiton kumoamismahdollisuudesta säätämistä, sillä on periaatteellisesti ja ennaltaehkäisyn kannalta tärkeää, että lainsäädännössä tunnustetaan pakkoavioliitto ilmiönä ja annetaan selkeä viesti siitä, etteivät pakkoavioliitot ole hyväksyttäviä. Lisäksi sääntelyllä voi olla yksittäisissä tapauksissa konkreettista merkitystä ja tarvetta pakkoavioliitosta irtautumiseksi, jolloin se voi yhtenä myönteisenä toimena muiden keinojen joukossa auttaa avioliittoon pakotettuja henkilöitä.

Avioliiton kumoamissääntelyn toimivuutta ja vaikutuksia tulee jatkossa kuitenkin seurata ja tarvittaessa arvioida sääntelyn tarkistustarpeita sekä mahdollisia lisätoimia pakkoavioliiton uhrien auttamiseksi ja suojelemiseksi. Seurata tulee muun muassa avioliittolain sovittelusäännösten toimivuutta ja riittävyttä. Lisäksi, jos avioliiton kumoaminen osoittautuisi riittämättömäksi keinoksi pakkoavioliiton uhrien auttamiseksi, valiokunnan mielestä on mahdollista arvioida, tulisiko pakkoavioliitosta irtautumisen vaihtoehtona olla myös mitätöinti. Valiokunta ehdottaa asiasta lausuman hyväksymistä, mikä ilmenee mietinnöstä.

Valiokunta korostaa mietinnössään myös muita toimia pakolla solmittujen avioliittojen torjumiseksi ja uhrien auttamiseksi. Lisäksi valiokunta kiinnittää huomiota niin kutsutun uskonnollisen avioliiton solmineiden henkilöiden aseman parantamiseen, sillä ehdotettua

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

sääntelyä tai mitään muutakaan avioliiton purkamista koskevaa sääntelyä ei voida soveltaa tällaiseen avioliittoon. Tämä johtuu siitä, että avioliiton purkaminen avioliittolain nojalla edellyttää oikeudellisesti pätevää avioliittoa eikä uskonnollinen avioliitto ole tällainen liitto.

Avioliittoon pakottamisen rangaistavuudesta todetaan: ”Hallituksen esitykseen ei sisälly avioliittoon pakottamisen rangaistavuutta koskevia ehdotuksia, mutta hallitusohjelmaan sisältyy kirjaus, jonka mukaan pakkoavioliiton kriminalisointia selvitetään.” Oikeusministeriössä on kirjauksen mukaisesti valmisteltu arviomuistio, ja valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarkoitus on ollut, että syksyn 22 aikana työryhmä aloittaa pohtimaan avioliittoon pakottamista koskevaa rangaistussääntelyä. Työryhmän asettaminen on kuitenkin viivästynyt. Lakivaliokunta kiirehtii työryhmän asettamista pohtimaan asiaa ja pitää tärkeänä, että sen perusteella ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin avioliittoon pakottamisen rangaistavuuden selkeyttämiseksi rikoslaissa. Valiokunta ehdottaa tästä myös lausumaa, lausumaehdotus 2:ta, joka ilmenee mietinnön liitteistä.

Tässä yhteydessä säädellään myös ulkomailla alaikäisenä solmitun avioliiton tunnustamista. Avioliittolakiä muutettiin vuonna 2019 siten, että avioliiton voi solmia vain 18 vuotta täyttänyt henkilö. Ulkomailla pätevästi solmittu avioliitto on nykyisin lähtökohtaisesti pätevä myös Suomessa, mutta se voidaan jättää tunnustamatta, jos sen pitäminen pätevänä johtaisi Suomen oikeusjärjestelmän perusteiden vastaiseen lopputulokseen — niin sanottu *ordre public* -periaate. Tämä koskee myös ulkomailla alaikäisenä solmittuja avioliittoja. Hallituksen esityksessä ehdotetaan avioliittolakiin uutta pykälää, jonka mukaan ulkomailla pätevästi solmittua avioliittoa ei kuitenkaan pidetä pätevänä, ellei siihen ole erityisiä syitä, jos avioliittoa solmittaessa ainakin toinen osapuoli oli alle 18 ja toisella oli asuinpaikka Suomessa. Uuden säännöksen tarkoituksena on ehkäistä tilanteita, joissa Suomessa asuva henkilö solmii alaikäisavioliiton ulkomailla kiertäen Suomen ikärajasääntelyä.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa näkemykset myös tästä ehdotuksesta hajaantuivat. Osa asiantuntijoista on kannattanut ehdotettua muutosta, mutta on myös katsottu, että se tulisi laajentaa koskemaan asuinpaikasta riippumatta kaikkia ulkomailla solmittuja avioliittoja. Jotkut puolestaan ovat katsoneet, ettei ulkomailla alaikäisenä solmittuja avioliittoja tulisi tunnustaa koskaan. Toisaalta osa asiantuntijoista on pitänyt ehdotettua muutosta ongelmallisena kannattaen nykyisen sääntelyn säilyttämistä.

Lakivaliokunta pitää ehdotetun sääntelyn tavoitteita kannatettavina ja katsoo, että muutosta voidaan pitää johdonmukaisena jatkona avioliiton solmimisen ikärajaa koskeville avioliittolain muutoksille.

Tätäkin sääntelyä on tärkeää seurata ja jatkossa tarvittaessa arvioida laajemman muutoksen tarvetta ulkomailla alaikäisenä solmitun avioliiton tunnustamista koskevaan lainsäädäntöön. Tältä osin valiokunta viittaa muiden Pohjoismaiden ratkaisuihin. Lähtökohtana näissä maissa, joissa on erilaista sääntelyä, on avioliiton tunnustamatta jättäminen, jollei laissa erikseen mainittuja perusteita tunnustamiselle ole olemassa. Valiokunta ehdottaa myös tästä lausuman hyväksymistä — mietinnössä ilmenevä valiokunnan lausumaehdotus 3.

Valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana esitykseen sisältyvän 2. lakiehdotuksen ja muutettuina 1. ja 3. lakiehdotuksen sekä hylkää lakialoitteen ja hyväksyy kolme lausumaa, jotka ilmenevät siis mietinnöstä. Ja valiokunnan mietintöön sisältyy yksi vastalause. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Meri. — Ja nyt edustaja Keto-Huovinen.

15.56 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa puhemies! Avioliittoon pakottaminen rikkoo Suomen ratifioimia kansainvälisiä sopimuksia ja Suomen perustuslakia. Silti pakkoavioliitot ovat todellisuutta osalle Suomessa elävistä ihmisistä. On tärkeää, ettei oikeusjärjestelmämme hyväksy pakottamalla solmittuja avioliittoja — avioliittoja, jotka on solmittu vastoin toisen osapuolen tahtoa.

Hallituksen esityksen tavoitteena on torjua pakottamalla ja alaikäisenä solmittuja avioliittoja sekä parantaa tällaisen avioliiton solmineiden, haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden asemaa. Esityksessä ehdotetaan, että avioliittolakiin lisätään säännökset avioliiton kumoamisesta. Kokoomus pitää näitä sanottuja tavoitteita erittäin tärkeinä ja painavina. Katsomme kuitenkin, etteivät esityksen keinot ole kaikilta osin riittävät tavoitteiden saavuttamiseksi. Marinin hallitusohjelmaan sisältyy kirjaus pakkoavioliittojen mitätöinnin mahdollistamisesta osana turvallisen oikeusvaltion kehittämistä ja rikosuhrien aseman parantamista, eikä tämä kirjaus toteudu nyt. Olemmekin kokoomuksessa sitä mieltä, että pakkoavioliiton mitätöinti tulisi jatkossa mahdollistaa kumoamisen rinnalla, jotta avioliittoon pakotettu voi tapauskohtaisesti valita, mikä päättämismenettely on hänen etunsa ja mahdollisten yhteisten lasten edun mukaista.

Arvoisa puhemies! Avioliiton purkaminen kumoamalla ei turvaa tyttöjen ja naisten oikeuksia riittävällä tavalla. Kumoamisen oikeusvaikutukset ovat samat kuin avioerossa ainoastaan sillä erotuksella, että siviilisäätty palautuu väestörekisteritiedoissa samaksi kuin ennen pakkoavioliittoa. Mitätöinti puolestaan tarkoittaisi, ettei avioliittoa koskaan ollut oikeudellisesti olemassa. Ne oikeudet ja velvollisuudet, jotka puolisoille syntyvät avioliittoon vihkimisen myötä, katoaisivat. Käytännössä kumoaminen voi olla parempi vaihtoehto silloin, kun pariskunta on ollut pitkään yhdessä, heillä on lapsia, liitossa ei ole väkivaltaa eikä uhri ole puolisoa varakkaampi. Mitätöinti taas voi olla parempi vaihtoehto silloin, kun liitto on lapseton, sekä tapauksissa, joissa uhri on varakkaampi, liitto on solmittu taloudellisen hyväksikäytön vuoksi ja siinä on väkivaltaa.

Tarve mahdollistaa pakkoavioliiton mitätöinti nousi esille myös lakivaliokunnan kuulemien asiantuntijoiden lausunnoissa. Ihmis-oikeusliiton, Naisjärjestöjen Keskusliiton, Monika-Naiset liitto ry:n, Väestöliiton, Amnesty Internationalin ja professori Niemen mukaan avioliittolakiin tulisi kirjata kumoamisen lisäksi myös mahdollisuus mitätöintiin, jotta erilaisissa tilanteissa ja erityisesti kaikkein haavoittuvimmissa tilanteissa olevien uhrien oikeusturva toteutuisi. Myös yhdenvertaisuusvaltuutettu piti tärkeänä tarvittaessa arvioida sitä, tuleeko pakkoavioliiton uhrien suojaa täydentää mahdollisuudella avioliiton mitätöintiin kumoamisen lisäksi.

Arvoisa puhemies! Avioliittoon pakotetulla tulee olla mahdollisuus valita avioeron, avioliiton kumoamisen ja avioliiton mitätöinnin välillä sen mukaan, mikä turvaa parhaalla tavalla hänen elämäntilanteensa ja lasten aseman. Näin taataan parhaalla mahdollisella tavalla uhrin oikeusturva. Avioliitolla on paitsi merkittäviä oikeudellisia ja taloudellisia vaikutuksia myös merkittäviä vaikutuksia lasten asemaan.

Näistä syistä ehdotan valiokunnan lausumaehdotusten lisäksi kokoomuksen vastalauseeseen sisältyvää lausumaa eduskunnan hyväksyttäväksi. Lausuma velvoittaa hallitusta ryhtymään viipymättä tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta pakkoavioliiton kumoamiselle vaihtoehtoisena menettelynä mahdollistetaan myös pakkoavioliiton mitätöinti. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

16.00 Veronika Honkasalo vas: Kiitos, puheenjohtaja! Tämä lakimuutos on tärkeä viesti siitä, että oikeusjärjestyksemme ei hyväksy pakottamalla solmittua avioliittoa. Lakimuutos mahdollistaa sen, että pakottamalla sovittu avioliitto voidaan purkaa kumoamalla.

Tätä ilmiötä tarkasteltaessa on hyvä huomioida, että myös vapaaehtoisesti solmittu avioliitto voi muuttua pakkoavioliitoksi avioliiton aikana, jos esimerkiksi avioliittoon sisältyy lähisuhdeväkivaltaa ja taloudellista väkivaltaa, jolloin puolisoilla ei ole mitään keinoja päästä avioliitosta eroon. Tätä ilmiötä käsitelimme myös eduskunnan ihmisoikeusverkostossa keväällä 2021, ja silloin vetosimme myös oikeusministeriin, että mitätöintiä olisi vielä mietitty, kun lainvalmistelua tehtiin.

Nyt joka tapauksessa on päädytty siihen, että mennään tämän kumoamisen mukaan, ja mitätöintiä ei otettu mukaan sen takia, että vaikutukset lapsiin ja perheenjäseniin on haluttu varmistaa, mutta pidän itse tosi tärkeänä sitä, että työ ei lopu tähän vaan jatkovalmistelua jatketaan ja todella tarkkaan arvioidaan, millä tavalla mitätöinti voitaisiin säätää niin, että samalla puolison ja mahdollisten lasten oikeudet säilyisivät eikä heidän asemansa heikkenisi. Tämä oli käsittääkseni keskeinen syy siihen, että mentiin nyt tämän esityksen mukaan.

Siis laki on oikeasuuntainen mutta osin riittämätön. Toisaalta avioliiton kumoamisen myötä toiselle osapuolelle jää mahdollisuus saada tietoa lapsen ja tämän kautta myös uhrin asumispaikasta sekä mahdollisuus osallistua lasta koskeviin päätöksiin ja saada taloudellista hyötyä uhrin omaisuudesta. Mietinnön lausuma edellyttää, että hallitus seuraa kumoamista koskevan sääntelyn toimivuutta, mikä voi tarkoittaa tulevaisuudessa myös mitätöintimahdollisuuden säätämistä, ja pidän tätä itse todella tärkeänä.

Vasemmistoliiton näkökulmasta on tärkeää, että huolellinen lainsäädäntötyö vaatii mitätöinnin osalta lisätarkastelua, jotta lasten oikeudet voidaan vastaisuudessa todella turvata aukottomasti erilaisissa tilanteissa. Lainsäädännön lisäksi tarvitsemme myös riittävää resursointia viranomaistahojen koulutukseen sekä matalan kynnyksen palveluihin, jotta pakkoavioliiton uhrien sekä lasten turvallisuus ja hyvinvointi voidaan taata avioliiton kumoamisen jälkeen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Hyrkkö, olkaa hyvä.

16.03 Saara Hyrkkö vihr: Arvoisa puhemies! Avioliittoon pakottaminen on räikeä ihmisoikeusloukkaus. Ilmiö kytkeytyy myös ihmiskauppaan sekä kunniaan liittyvään väkivaltaan ja alistamiseen. Pääasiallisesti uhrin ovat tyttäriä ja naisia, jotka avioliittoon pakottamisen lisäksi voivat kokea väkivaltaa, alistamista, uhkailua ja muuta erittäin vakavaa hyväksikäyttöä. Ilmiö on todella moninainen, ja tilanteet ovat vaihtelevia. Onkin tärkeää, että Suomessa viranomaisilla on tietoa ja ymmärrystä tästä aiheesta ja kyky puuttua ja auttaa uhreja, kun näitä tilanteita kohdataan ja niitä tulee esiin.

Arvoisa puhemies! Tällä lailla todella mahdollistetaan pakkoavioliiton purkaminen kumoamalla. On tärkeää, että pakkoavioliiton uhreilla on mahdollisuus irtautua pakkoavioliitosta muutenkin kuin avioeron kautta. Kumoamisen myötä avioliittoon pakotetun siviilisäätö palautuu pakkoavioliittoa edeltävään tilaan. Tämä kumoamismahdollisuus ei pois-

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

ta pakkoavioliittoja, mutta se on tärkeä tapa osoittaa lainsäädännöllä, että pakkoavioliittoja ei hyväksytty ja että niitä ei rinnasteta niin sanotusti tavallisiin avioliittoihin.

Vihreät yhtyvät niiden asiantuntijoiden kantaan, jotka ovat ehdottaneet, että uhreilla olisi mahdollisuus valita eron ja kumoamisen lisäksi myös mitätöinti keinona irtautua pakkoavioliitosta. Hallituksen ja valiokunnan tavoin pidämme kuitenkin ensisijaisena sitä, että tämä laki nyt etenee sujuvasti. Mikäli nykyiset keinot osoittautuvat riittämättömiksi, myös tätä mitätöintivaihtoehtoa on syytä uudelleen tarkastella ja tutkia, vaikka se olisikin juridisesti mutkikasta toteuttaa, mikä kävi selväksi valiokunnan kuulemisten aikana, että näin olisi, ja lasten oikeuksien ja lasten edun toteutuminen täytyy siinä hyvin tarkkaan punnita, mutta pidämme tärkeänä, että tätäkin selvitystyötä jatketaan.

Olisin toivonut, että valiokunta olisi löytänyt yksimielisyyden tästä asiasta, mutta ymmärrän, että kokoomus on tehnyt ratkaisun, että haluaa jättää tästä asiasta vastalauseen. Hallituspuolueena emme tietenkään siihen valiokunnassa yhtyneet, vaan halusimme varmistaa, että tämä laki etenee, mutta tulevilla hallituskausilla tulemme ehdottomasti pitämään myös tätä mitätöintivaihtoehtoa esillä ja seuraamaan tilannetta hyvin tarkasti. Samoin pakkoavioliittojen kriminalisointiin tulisi edetä nopeasti.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi: Erityisen tärkeää tätä lakia sovellettaessa on huolehtia, että pakkoavioliiton uhreja ja mahdollisia tilanteeseen liittyviä lapsia pystytään tehokkaasti suojelemaan väkivallalta, turvattomuudelta ja hyväksikäytöltä myös pakkoavioliiton kumoamisen jälkeen. Esimerkiksi ei ole oikeudenmukaista, jos hyväksikäyttäjääosaapuoli pääsee hyötymään taloudellisesti pakotetun avioliiton tilanteesta, jossa uhri olisi tätä hyväksikäyttäjää varakkaampi. Toivon, että lain soveltajat tätä tarkasti noudattavat ja seuraavat.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Sjöblom, olkaa hyvä.

16.07 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Avioliittoon pakottaminen on vakava ihmisoikeusloukkaus. Meidän on kaikin tavoin suojeltava haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä, torjuttava perheväkivaltaa ja ihmiskauppaa ja huolehdittava, että jokainen saa ihmisarvoisen elämän, jossa toteutuvat yksilön oikeudet ja yksilön vapaus. Tämä lakiesitys menee hyvään suuntaan. On erittäin tärkeää, että pakkoavioliitto ilmiönä tunnustetaan ja samalla annamme yhteiskuntana viestin siitä, ettemme hyväksy sitä. Toivottavasti tämä myös antaa voimaa ja apua pakkoavioliitosta irtautumiseen.

Olisi tärkeää saada pakkoavioliitot myös kriminalisoitua. Tällä hetkellä avioliittoon pakottaminen on rangaistavaa ihmiskauppana ja pakottamista koskevien rikoslain säännösten nojalla, mutta olisi hyvä, että se tunnustettaisiin myös omana rikollisuuden muotonaan. Tämä toivottavasti selvitetään pian.

Toivon myös, että pakkoavioliiton uhrit saavat apua ja suojaa pakkoavioliiton kumoamisen loppuun saattamiseksi ja tarvittaessa myös sen jälkeen.

Kuten todettu, kannatamme pakkoavioliiton kumoamismahdollisuuden säätämistä, mutta myös mitätöinnin pitäisi olla mahdollinen. Mitätöinti tarkoittaa, että avioliittoa ei koskaan ole ollut, ja näin ollen myöskään niitä oikeuksia ja velvollisuuksia ei ole, jotka syntyvät avioliiton myötä. Olisi hyvä, että avioliittoon pakotettu voisi valita tilanteensa mukaan oikean vaihtoehdon, ja näin hän saisi niin oikeudenmukaisen lopputuloksen kuin tuossa tilanteessa on mahdollista. Joten kannatan edustaja Keto-Huovisen esitystä.

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

16.08 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä käsitellään avioliittolain säännöksiä, joilla mahdollistetaan pakottamalla solmitun avioliiton purkaminen kumoamalla. Kirjaus on tärkeä turvallisen oikeusvaltion kehittämiseksi ja uhrien oikeuksien toteutumisen turvaamiseksi. Pakkoavioliitto on vakava ihmisoikeusrikkomus ja yksi varsinkin tyttöihin ja naisiin kohdistuvan väkivallan muodoista. Pakkoavioliitossa uhri on puolison tai perheen painostamana ollut tosiasiallisesti pakotettu avioliiton solmimiseen. Pelko väkivallasta tai yhteisöstä ulos sulkemisesta ja lapsista erottamisesta voi estää avioeron hakemisen myös tapauksessa, jossa avioliitto on solmittu yhteisymmärryksessä.

Pakkoavioliittoja tehdään niin Suomessa kuin maailmalla. Suomessa tehdyt avioliitot syntyvät esimerkiksi niin, että ulkomailta muuttavan pariskunnan toinen osapuoli on pakotettu naimisiin tai Suomessa oleva tyttö lähetetään ulkomaille ja solmitaan liitto hänelle tuntemattoman miehen kanssa. Ihmisoikeusliiton mukaan avioliittoon pakottamista voi esiintyä myös muun muassa meidän herätysliikkeissämme ja esimerkiksi romaniyhteisöissä.

Arvoisa puhemies! Naisiin kohdistuvan ja perheväkivallan vastaisen Istanbulin sopimuksen toimeenpanoa valvova GREVIO on huomauttanut Suomelle, että ihmiskauppa rikosnimikkeenä ei kata kaikkia pakkoavioliiton muotoja, ja kehottanut Suomea voimakkaasti erilliskriminalisoimaan pakkoavioliitot.

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän mukaan pakkoavioliiton uhriksi joutuneet ovat aiempaa näkyvämpi osa järjestelmän piiriin otetuista. Vuonna 2020 pakkoavioliittoon joutuneita arvioitiin olleen heistä 45 henkilöä. Näistä noin puolessa tapauksista oli kytköksiä Suomeen. Tämä on selkeä osoitus siitä, että nykylain säädäntömme ei riitä takaamaan pakkoavioliiton uhrien oikeusturvaa ja muutos lainsäädäntöön, jota tässä tehdään, on erittäin tarpeellinen. Nykyinen ihmiskauppaa koskeva lainsäädäntö ei yksinkertaisesti kata tai tunnista kaikkia avioliittoon pakottamisen muotoja, prosesseja ja tilanteita. Avioliittoon pakottaminen on jo kriminalisoitu erikseen useissa EU- ja Pohjoismaissa ja toivottavasti jatkossa myös meillä.

Arvoisa puhemies! Pakkoavioliiton määritelmän tulisi kattaa myös tilanteet, joissa alun perin vapaaehtoisesti solmitusta liitosta ei pääse pois. Alkujaan vapaaehtoisesti solmittu liitto muuttuu pakkoavioliitoksi, kun siitä irtautuminen tehdään mahdottomaksi. Lisäksi on mahdollista, että uhri kokee suostuneensa liittoon, vaikka hänen valinnanmahdollisuutensa on rajoitettu voimakkaasti.

Pakkoavioliiton uhrien tuki tulee myös turvata.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Myllykoski, olkaa hyvä.

16.11 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Juuri näin kuin tässä on käytetty puheenvuoroja. Olen ehdottomasti myös tukemassa sitä näkemystä, että voitaisiin vielä pidemmälle mennä.

Mutta haluan yhden asian tässä miessukupuolisena henkilönä tuoda esille: Eivät vain pelkästään tyttöihin tai naisiin kohdistuvaa ole pakkoavioliitot. Kyllä tätä samaa on myös meissä miehissä ja pojissa. Emme ole siis käsittelemässä pelkästään yhden sukupuolen pakottamista avioliittoon, vaan tätä on tehty meillä varmasti, perinteisesti tässäkin maassa jo

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

kautta historian ollaan tehty erilaisia sopimuksia, ketkä menevät naimisiin ja keitä avioliittoon vihitään. Siinä mielessä toivoisin, että keskusteluissa myös huomioitaisiin se toinenkin sukupuoli, joka ei ole tästä rasitteesta sinällään vapaa.

Mutta pidän tätä oikeana askeleena siihen suuntaan ja ehdottomasti toivon, että seuraavat eduskunnat myös mitätöinnin puolelle voisivat tulla, terhakkaasti olla sitä mieltä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

16.13 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Erinomainen lisäys edustaja Myllykoskelta siitä, että tämä voi koskea kumpaa sukupuolta tahansa.

Pakkoavioliiton uhrien tuesta olin sanomassa. Heille on taattava riittävä, saavutettava ja maksuton oikeudellinen neuvonta sekä tietoa muista tukipalveluista. Heille tulee tarvittaessa tarjota suojelua, sillä uhreihin kohdistuu aito henkeen ja terveyteen kohdistuva rikoksen uhka. Pakkoavioliiton uhrin mahdollisuuden esimerkiksi oleskelulupaan ei saa antaa huonontua rikosilmoituksen tekemisen vuoksi. Jotta jatkossa voisimme entistä paremmin turvata pakkoavioliiton uhrien ihmisoikeuksien toteutumista, avioliittoon pakottaminen tulisi kriminalisoida. Lisäksi tarvitaan tehokasta ehkäisevää työtä, tiedottamista ja helposti saavutettavia ja riittävän kattavia tukipalveluja avioliittoon pakotetuille.

Toivon, kuten täällä salissa tuntuu moni muukin toivovan, että kokoomuksen ja monien lausujienkin esittämä avioliiton mitätöinti olisi myös jatkossa lainsäädännöllä mahdollistettu. Tämän lain saaminen eteenpäin on tärkeä askel, ja siksi tukeni myös sille.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 172/2021 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhti valiokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen LA 39/2019 vp sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläintautilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 286/2022 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 28/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 286/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle kaivosmineraaliveroa koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 281/2022 vp

Toimenpidealoite TPA 24/2019 vp, 133/2020 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 39/2022 vp

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 39/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.15 Pia Viitanen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä muutama sana valiokunnan mietinnöstä kaivosmineraaliveroksi:

Kyseessä on siis uusi Suomessa louhittuihin kaivosmineraaleihin kohdistuva vero. Ja esitetään, että tämä vero olisi rojaltityyppinen suoritus, joka olisi mahdollisimman yksinkertainen ja kaavamainen. Verovelvollinen olisi tyypillisesti kaivosyhtiö. Veron suorittamisvelvollisuus syntyisi metallimalmien osalta, kun kaivosmineraalit toimitetaan rikastettavaksi, ja muiden kaivosmineraalien osalta, kun kaivosmineraali louhitaan. Metallimalmien vero olisi 0,6 prosenttia metallimalmin sisältämän metallin verotusarvosta ja muiden kaivosmineraalien kuin metallimalmien vero olisi 0,2 euroa tonnilta louhittua kaivosmineraalia. Kaivosten sijaintikuntien osuus tästä veron tuotosta olisi 60 prosenttia ja valtion osuus 40 prosenttia, ja kaiken kaikkiaan vuosittaisen verotuoton arvioidaan olevan noin 25 miljoonaa euroa. Nämä lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024.

Asiantuntijakuulemisissa tätä veromallia sekä kannatettiin että sitten kritisoitiin. Osa kuultavista kritisoi joko veromallia tai ylipäättään koko veroa. Osa katsoi, että tällainen valittu rojaltityyppinen kaivosmineraalivero vastaa hyvin tavoitteeseen tuottaa yhteiskunnalle kohtuullinen korvaus kaivosmineraalien käytöstä, ja osa taas katsoi, että eräänlainen nettotuloon pohjautuva malli olisi ollut nyt ehdotettua rojaltimallia parempi.

Myös veron tuottotason osalta esitettiin kahdensuuntaisia näkemyksiä. Näkemykset erosivat niin, että toiset pitivät hyvin matalana tätä veron tasoa verrattuna muualla käytössä oleviin rojaltiperusteisten kaivosverojen tuottotasoihin, ja osa taas piti tätä hyvin korkeana ja sanoi, että tämä lisää kovasti verotaakkaa kaivosyhtiöille ja vastaisi eräille verovelvollisille jopa yhteisöveroasteen kaksinkertaistumista.

Valiokunnan kanta tähän veromalliin on se, että toteamme, että kysymys on uudesta verosta ja se puoltaa tätä nyt valittua rojaltityyppistä veroa. Sen etu on yksinkertaisuus, selkeys, ja sitten tämä veron taso on myös suhteellisen matala. Näin ollen me pidetään tätä esitettyä mallia perusteltuna. Tässä mietinnössä todetaan kuitenkin ihan tärkeä huomio siitä, että tämän uuden veron toimivuutta käytännössä, vaikutuksia julkiseen talouteen ja yrityksiin, seurataan sitten, kun laki on tullut voimaan. Jatkossa, kun verosta saadaan kokemuksia lisää, on perusteltua arvioida tämän veron jatkokehitystarpeita.

Niin ikään verotuoton jakautumisesta esitettiin useita mielipiteitä. Tästä jakautumisesta sijaintikuntien ja valtion kesken on useita erityyppisiä, erisuuntaisia näkemyksiä. Tämä verotuoton jakaminen sijaintikuntien ja valtion kesken perustuu siis hallituksen neuvotteluihin, joita hallitus on parina vuonna tuossa syksyllä talousarvioneuvottelujen yhteydessä neuvotellut, ja siellä tehdyt linjaukset ovat sitten pohjana tässä jaossa, joka tässäesityksessä on. Näissä linjauksissa ei ole otettu kantaa siihen, sisällyttäisiinkö kaivosvero valtionosuuksien tasausjärjestelmään, ja niin myös tässä valiokunnan mietinnössä toteamme,

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

että tätä harkintaa tämän suhteen on sitten ihan erikseen mietittävä ja tässä siihen ei oteta kantaa.

No, mitä muuta? Kuulemisissa nostettiin esille eräitä yksittäisiä kysymyksiä, joita on käsitelty tarkemmin tuossa mietinnössä, ja joihinkin pykäliin on tehty tässä mietinnössä eräitä yksittäisiä muutoksia, muun muassa lisätty metallimalmeja koskevaan lain liitteeseen lyijy ja uraani. Mutta muuten sitten puolletaan tämän lain hyväksymistä, ja tämä on yksimielinen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, Mari, olkaa hyvä.

16.20 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! On tietysti historiallista, että vihdoinkin Suomi perii uusiutumattomista luonnonvaroistaan myös pienen korvauksen, ja on tärkeää, että kaivosverolainsäädäntö saatiin etenemään tämän hallituskauden aikana. Veron suuruus jää varsin matalaksi, ja on tarpeen jatkossa tarkastella sen riittävyyttä, ja voi melko varmasti palautteen perusteella myös sanoa, että kyllä sitä varmasti on varaa nostaa, jos katsomme myös kansainvälisiä esimerkkejä verotuksesta.

Suomen kaivoslainsäädäntö perustuu valtaustyyppiseen rakenteeseen, jossa ensimmäinen malminetsintäluvan saanut yhtiö saa oikeuden käyttää mineraaleja, joten siinä mielessä tämä Suomen lainsäädäntörakenne ei ole esimerkiksi huoltovarmuuskäytännöstä tai kriittisten strategisten intressien, mineraalien turvaamisen näkökulmasta kovin toimiva ja kattava, kun siirrymme todennäköisesti tilanteeseen, jossa näistä mineraaleista ja etenkin tietyistä mineraaleista tulee olemaan yhä kovempi kysyntä. Siinä mielessä on toki tärkeää, että tätä valtaustyyppistä rakennetta kuitenkin hieman tasapainotetaan tällaisella valtionverotuksella. Verotuksen kohdentuminen olisi kannattanut ohjata yhteiskunnalle. Se oli myös valtiovarainministeriön vahva näkemys, että tämäntyyppinen vero on valtion keräämä vero, ja valtiohan sitten myös jakaa verotuksen tuloja muun muassa kunnille ja erilaisille alueille, hyvinvointialueille esimerkiksi, joten tässä tietysti poliittisista syistä on päädytty tällaiseen ratkaisumalliin. Mutta on tosi tärkeää huomioida, että siellä nyt myös nämä vaikutusalueen kunnat ikään kuin ovat haitan kärsijöitä tai hyötyjen saajia osittain myös tilanteesta riippuen, ja heidät olisi tärkeää myös huomioida näissä verotuksen malleissa, mikäli ei ole valmiuksia siirtyä suoraan tähän selkeämpään verotusmalliin, jossa valtio kerää yhteiskunnalle sen verotuksen.

Kaikkein viisainta olisi tietysti, jos Suomessa olisi tällainen Norjan öljyrahaston kaltainen malli, jossa yhteiskunta kerää uusiutumattomista luonnonvaroista saatavat varat ja vielä rahastoi ne tuleville sukupolville, koska ne mineraalithan voi yksi sukupolvi kaivaa, mutta nämä tosiaankin vain yhden sukupolven ajan ovat kaivettavissa, vaikka ne siellä ovat tuhansia vuosia ikään kuin odottamassa, ja on hyvin sattumanvaraista, kuka siitä sitten hyödyn korjaa. Nämä jälkivaikutukset jäävät sitten tuleville sukupolville, eli kyllä tässä varmasti olisi vielä meillä oppimista esimerkiksi Norjasta, missä hieman enemmän tulevaisuuteen katsoen on asiaa hoidettu ja varsin mallikkaasti.

Tietysti myös tavoitteena olisi ollut hyvä ottaa vahvemmin mukaan mineraalien luonne uusiutumattomina luonnonvaroina, joilla on myös ympäristövaikutuksia ja toki aina myös etenkin haitallisia ympäristövaikutuksia. Kaivostoiminta aiheuttaa valtavasti myös jätteitä ja näitä sivukivikasoja, jotka jäävät sinne luontoon hyvin pitkäksi aikaa, ja tässä toki tär-

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

keätä on huolehtia siitä, että paitsi tämä vero hoidetaan niin yhtiöt hoitavat myös jälkiseuraukset.

Vihreiden verotuksellisessa mallissa on ollut mukana ympäristövaikutusten huomioiminen, eli voidaan myös verotuksellisin keinoin huomioida se, että kannustetaan mahdollisimman fiksiuun ja resursseja säästävään louhintaan jonkin kaltaisella ympäristöveromallilla, joita on useita olemassa. Tietysti yksi malli on sellainen, jossa sitten laajemmin myös nämä sivukivet huomioidaan ja kaikki se kaivannainen, joka sieltä kaivetaan. Tietysti tässä mallissa sitä ei ole, eli siinä mielessä on vähän ristiriitaiset tavoitteet asetettu lainsäädännölle.

On tärkeää huomioida muussa lainsäädännössä, että kannustimet ovat kohdallaan käyttää mineraaleja mahdollisimman säästeliäästi. Sellainen huomio toki tässä uudessa kaivoslainsäädännössä on. Ja olisi kaikin puolin toki syytä tiedostaa se, että globaalisti myös on löydettävä tapoja, joilla mineraalien käyttämistä voidaan hillitä, koska niistä aiheutuu aina ympäristöhaasteita, oli kyse sitten Suomesta, Saimaan alueesta tai puhutaan Etelä-Amerikasta tai Afrikan alueista. Elikkä tietysti tässä näkyvät myös globaalin ylikulutuksen aiheuttamat haasteet, mikäli sitten emme investoi voimakkaasti esimerkiksi kestävämpiin materiaali-innovaatioihin, joita onneksi Suomessa myös kehitetään ja joiden kannusteita on yhä enemmän syytä lisätä. Me tarvitsemme malleja, joilla luonnonvarojen kustannuksia tuodaan yhä selkeämmin näkyville. Me tarvitaan päästökaupan lisäksi luonnonvarojen päästökaupan kaltaisia malleja, joissa on kannustimet kohdallaan siihen, että luonnonvarojen käytettäisiin säästeliäämmin, koska tämä on tietysti koko ihmiskunnan kohtalonkysymys, pystytäänkö me vastaamaan luontokatoon ja myöskin sitä kautta ilmastonmuutokseen.

Tämä veromalli etenee nyt, ja on tietysti ansiokasta, että tämä vihdoinkin on saatu aikaiseksi, tietysti tiettyine puutteineen ja haasteineen, tällä hallituskaudella.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

16.27 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Kaivosmineraalivero on tärkeä osa hallituksen ajamaa kaivoslainsäädännön uudistusta. Suomen maaperästä löytyvät kaivosmineraalit ovat yhteistä omaisuuttamme, ja niiden hyödyntäminen ei voi olla valtion puolelta tehtävää hyväntekeväisyyttä.

Kaivosteollisuuden, aivan kuten minkä tahansa muunkin teollisuuden alan, tulee toimia niin ekologisesti kuin sosiaalisesti kestävästi. Kaivosmineraalivero on osaltaan turvaamassa sosiaalista kestävyyttä, sillä vakaa ja laaja veropohja on ainut keino varmistaa suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan selviäminen myös tulevaisuudessa.

Suomessa on tähän asti tuntunut olevan nurinkurinen ajattelu maaperämme rikkauksien hyödyntämisestä. Nyt käsittelyssä oleva esitys sisältää vielä hieman kaikuja tästä ajattelusta, nimittäin varsin pieni verotaso kaivosmineraalien hyödyntämisestä on meillä nyt käsisä, mutta tämä on ensimmäinen askel ja askel oikeaan suuntaan ja suomalaisten etu. Tämä johtuu siitä, että Suomesta löytyvät mineraalit eivät kuitenkaan ole täältä maaperästä lähdössä yhtään mihinkään, meidän ei siis tarvitsisi houkutella ketään kaivamaan mineraaleja kevyemmällä veroprosenteilla.

Nyt esitetty verotaso on kansainvälisesti vertailtuna nimittäin pieni, vaikka lakiesitys on ehdottoman tärkeä askel eteenpäin. Muissa maissa metallimalmeista perittävät arvorajit asettuvat usein alimmillaan 2—5 prosentin välimaastoon, ja onkin melko kummallista, että

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

Suomi ei ole aiemmin perinyt lainkaan kaivosmineraaliveroa, joka on vähintäänkin kohtuullinen korvaus siitä, että uusiutumattomia rikkauksia louhitaan maaperästämme.

Valtiovarainvaliokunnassa pidimme tärkeänä, että uuden veron toimivuutta käytännössä, sen vaikutuksia julkiseen talouteen ja yrityksiin, seurataan tarkasti lain voimaantulon jälkeen. Valiokunta yhtyi hallituksen esityksessä todettuun siitä, että arvio kaivosmineraaliveron sisällyttämisestä valtionosuuksien tasausjärjestelmään tulee tarvittaessa tehdä erikseen.

Vihreä siirtymä lisää uusien mineraalivarojen tarvetta huomattavasti, ja on todennäköistä, että kiinnostus Suomen mineraaleja kohtaan lisääntyy. On paitsi yhteiskunnan myös kaivosteollisuuden itsensä sosiaalisen hyväksyttävyyden kannalta todella tärkeää, että yhtiöille luovutetuista mineraaleista saadaan asianmukainen korvaus.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Myllykoski, olkaa hyvä. — Edustaja Myllykoski, voitte puhua siitä paikalta. Saatte käyttää enemmän kuin kolme, seitsemän minuuttia.

16.30 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia tästä mahdollisuudesta. Ajattelin mahdollistaa kaiken kolmeen minuuttiin, mutta käytettyjen puheenvuorojen vuoksi olin kapuamassa keppini kanssa sinne ylemmäksi.

Edustaja Holopaiselle on pakko jo tässä sanoa ”uusiutumattomista”: Ihan tämmöisenä tilastotietona voin sanoa, että kaikki Suomen maaperästä kaivettu kupari kiertää 85-prosenttisesti, eli se on sinällään meillä täällä kierrossa. Meiltä ei mikään tule kaivetuksi ja siten häivy. Tämä oli se, mihinkä halusin ensimmäisenä puuttua.

Sinällään olen erittäin tyytyväinen, että tämä hallitus on pystynyt tekemään jotakin, mistä on monesti jo haaveiltu. Sinällään tämä rojaltipohjaisuus on todellakin oikeasuuntainen ja oikea, mutta kun leipänsä on saanut tuolta metallipuolelta, niin haluan muistuttaa, mitä tarkoittavat meillä nikkeli, kupari ja muut mineraalit, jotka ovat kierrossa, kuinka paljon ne tuottavat meille verotuloja. Se suomalaisesta kaivoksesta kaivettu mineraali kiertää meillä monen tehtaan kautta, ja siitä maksetaan veroja niin työtulona kuin kiinteistöverona kuin yhteisöveroina todellakin paljon. En halua tässä olla sitä mieltä, etteikö meidän pitä myös siitä mineraalista itsestään maksaa veroa — mikä on kohtuullista — mutta ei pidä unohtaa, mikä on se verotuotto, mikä tähän maahan jää meillä kaivannaisteollisuudesta, kun se kiertää sieltä pohjoisesta Harjavallan kautta takaisin Tornioon terästehtaalalle ja niin edelleen.

Mutta oikeaa on se, että meiltä ulospäin myytyjen arvometallien osalta meillä pitäisi olla huomattavasti rankempi rojaltiverotus. Meidän jalometalleilla, jotka maa-aineksesta kaivetaan, pitäisi olla huomattavasti rankempaa verotusta tänä päivänä. Ne eivät käy meidän jatkojalostusteollisuuden kautta vaan virtaavat suoraan, kanadalaisten toimesta pääosin, muualle maahan. Meillä tuki lainsäädäntö estää sen, että me emme voi yhtiöiden kautta antaa tytäryhtiöille palautuksia suoranaisesti, mutta Ruotsin kautta voimme sitten tehdä sitä, että kanadalainen kaivosyhtiö voi tehdä tätä verohelpotusten kautta olevaa tavallaan kiertoa.

Joka tapauksessa valiokunta on tehnyt erittäin hyvää työtä siinä, että nyt ollaan laitettu nuo kolme kirjainta oikeaan asentoon, eli rojaltille. Tästä pitää jatkossa huolehtia, ja tätä pitää kehittää, mutta pitää myös muistaa se todellinen asia, mitä meidän malmivarannot voivat olla: se on se, että meidän sähköistyvä yhteiskunta edellyttää meillä myös näitä metalleja, joita tarvitsemme, jotta meidän huoltovarmuus voi olla mahdollista. Siinä mielessä

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

toivoisin tähän keskusteluun myös sellaista näkökulmaa, että hyvää tehdään, mutta pitää huomioida myös ne tosiasiat. Toivonkin, että edustaja Autto voisi käyttää tässä näitten jalometallien osalta vielä puheenvuoron ja huomioida sen, kuinka meidän kultaa ei pitäisi viedä ilman jatkojalostusta tästä maasta pois, mitä nyt sitten tapahtuu aivan totaalisesti, eikä me saada siitä mitään muuta kuin kiinteistö- ja palkkatulojen verotuksen myötä tuloja Suomeen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Autto, olkaa hyvä.

16.35 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Myllykoskihan tietää, että Lapissa on kultaa niin kuin etelässä multaa. Tosiaan kulta on kyllä siitä jännä tuote, että sitä ihminen on kovasti kaikkina aikoina ollut valmis itselleen hankkimaan, mutta sitten se aina vaan laitetaan jonkinlaiseen holviin varastoon ja kovin vähän lopulta sitä hyödynnämme. Mutta totta kai on vaikkapa tärkeitä kädentaidon muotoja, kuten esimerkiksi koruseppiä tai kelloseppiä tai muita, jotka pääsevät myöskin tuon hienon jalometallin kanssa sitten työskentelemään. — Onko Myllykoski investoinut tuommoisiin kultaisiin kuoriin, arvoisa puhemies? Näyttääkö siltä, että täällä käytetään tällaisia havaintovälineitä. [Jari Myllykoski: Elektroniikkaa!]

Mutta mennään tähän itse asiaan ja valtiovarainvaliokunnan mietintöön. Arvoisa puhemies, uskon niin, että tämä on itse asiassa yksi tämän eduskunnan tärkeimpiä strategisia lainsäädäntöjä. Tähän suureen murrokseen, jota tässä maailmanajassa elämme, tietenkin juuri nyt rajusti vaikuttaa sota eli se, että kaupankäynti Venäjän kanssa loppuu, mutta pitemmän juoksussa siihen varmasti vaikuttaa toisaalta vihreä siirtymä — joka vaatii aivan valtavasti erilaisia metalleja, joita sitten kaivannaisina saamme käyttöömmemme — mutta myöskin laajempi tavoite Euroopan unionin strategisesta autonomiasta eli siitä, että meillä on hallussamme teollisia arvoketjuja alusta loppuun ja pystymme vaikkapa näitä edustaja Myllykosken nyt käyttöön ottamia elektronisia laitteita kaikissa tilanteissa itsellemme ja kansantaloutemme käyttöön valmistamaan ilman, että missään toimintaketjun vaiheessa olemme riippuvaisia sellaisista valtioista, jotka eivät esimerkiksi kunnioita ihmisoikeuksia millään tavalla.

Näin ollen tässä ajassa on todella iso kysymys, että kun Suomella on mineraalivaroja ja meillä on ihan todennettuja malmivaroja merkittävässä määrinkin, niin onko maallamme malttia vaurastua. Tässä ajassa viisaasti toimimalla ei ole ollenkaan poissuljettua, ettemmekö pystyisi samalla tavalla vaurastumaan kuin vaikkapa naapurimaamme Ruotsi on vuosisatojen ajan tehnyt hyödyntäen oman maaperänsä rikkauksia kestäväällä tavalla. Ja toki, onhan Suomessa valtavasti tehty — niin kuin edustaja Myllykoski edellisessä puheenvuorossaan esimerkiksi toi esille, että hänkin on leipänsä tältä toimialalta pääasiassa saanut, metallin jalostuksesta. On tärkeää, että tässä kun näitä arvoketjuja Eurooppaan muodostuu, se metallien jalostusaste myöskin Suomessa kasvaa mahdollisimman korkeaksi, vaikka aina sinne kelloseppätoimintaan asti.

Mutta tosiaan tässä nyt kun kysytään, että onko maallamme malttia vaurastua, niin ei saa lähteä sellaiseen vaaralliseen huutokauppaan, että kun nyt säädetään uusi vero, lähdetään heti käymään huutokauppaa siitä, mikä sen veron tason pitää olla, vaan pitää ymmärtää, että tämän veron ajatus on — ainakin minun mielestäni — ennen kaikkea se, että sillä pyritään vahvistamaan sitä kaivostoiminnan sosiaalista toimilupaa siellä paikkakunnalla, jossa sitä kaivostoimintaa harjoitetaan, koska tällainen valtava miljardien investointien tulo

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

paikkakunnalle väistämättä aiheuttaa aina rajoituksia muulle maankäytölle, vaikka se, totta kai, myöskin tuo paikkakunnalle merkittäviä suoria positiivisia vaikutuksia.

Ja tässä mielessä, arvoisa puhemies, ajattelen niin, että verotuksen jako-osuus — jonka on nyt harkittu olevan 60 prosenttia sinne paikalliselle kunnalle, 40 prosenttia valtiovalle — voisi tulevaisuudessa olla myös vielä vahvemmin sinne paikalliselle kunnalle painottuva, koska ne muuhun maankäyttöön tulevat rajoituksetkin ovat paikallisia, mutta hyödyt ovat valtakunnallisia. Ne pitkät arvoketjut saavat siitä lähtöpisteensä, kun sitä raaka-ainetta saadaan käyttöön ja ne päätyvät esimerkiksi vaikkapa — tässä on monta kertaa, arvoisa puhemies, viitattu edustaja Myllykoskeen, mutta kun hän alan tuntee — tuonne Satakuntaan, joka on keskeinen metallinjalostusmaakunta, keskeinen vientimaakunta, jossa sitten se arvonalisä jalostuu ja sieltä lähtee tuotteita Euroopan ja maailman markkinoille, joista sitten tulee rahaa esimerkiksi tänne pääkaupunkiseudun pääkonttoreihin, jotta täälläkin voidaan maksaa palkat. Siis mielestäni tämän kaivosveron jako-osuuden osalta täytyisi olla niin, että mahdollisimman suuri osa siitä tuotosta menee nimenomaan sille paikalliselle kunnalle.

No, jos välttämättä halutaan pitää kiinni tästä 60/40-jakosuhteesta myös tulevaisuudessa, ajattelen niin, että kun esimerkiksi maankäyttöön, asumiseen ja liikenteeseen liittyen on suurille kaupungeille luotu MAL-menettely, niin olisikin tällainen KAL eli kaivoksen, asumisen ja liikenteen yhteensovittava menettely sitten näitten kaivospaikkakuntien kanssa, jossa siis valtiolta tulisi osaltaan mukaan tukemaan paikallisen infrastruktuurin kehittymistä, ovatpa ne sitten niitä liikenneinvestointeja, joita välttämättä tarvitaan, että tällainen miljardi-investointi saa hyvät toimintaedellytykset, tai sitä, että työntekijöiden asuminen on järjestetty hyvin ja työntekijöiden paikkakunnalla asumiseen liittyvistä palveluista tietenkin paikalliselle kunnalle tulee riittävä kompensatio, jotta kaikki voi mennä mahdollisimman kestävästi. Elikkä esitän ajatuksena pohdittavaksi tällaista KAL-menettelyä samaan tapaan kuin vaikka isoilla kaupunkiseuduilla on tämä MAL-menettely.

Arvoisa puhemies! Vielä lyhyesti tähän loppuun: Kaivosveroa ei missään nimessä pidä saattaa myöskään verotulojen tasauksen piiriin. Samalla tavalla kuin vaikka vesivoima on pidetty poissa verotulojen tasauksesta, aivan samalla tavallahan ne kaivoksen paikalliset vaikutukset ovat nimenomaan paikallisia — kuten vaikka vesivoimassa ne vaikutukset muuhun maankäyttöön ovat paikallisia — kun taas hyödyt tulevat taas ihan koko yhteiskunnalle. Vaikkapa mietintöä esitelleen edustaja Viitasen kotipaikkakunnalla Tampereella [Puhemies koputtaa] taitaa olla niin, että Sandvik Mining on siellä suurin yhteisöveron maksaja, ja kuitenkin ne kaivokset ovat ympäri Suomen. [Puhemies: Aika!] Arvoketjut jalostuvat. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Myllykoski, olkaa hyvä.

16.42 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Tähän on oikeastaan helppo, ei vastaväitteinä mutta kuitenkin, tuoda esille se, että kaivoksia suomalaiset eivät ole pystyneet rakentamaan tähän maahan ilman ulkomaalaisia pääomasijoittajia. Talvivaara varmaan on se viimeinen harjoitus, mikä on nyt sitten kuitenkin, onneksi, meidän valtio-omistuksessa — erään uhkarohkean ja innovatiivisen henkilön aikaansaama, ja toteutui ulkomaalaisella pääomalla. Eli kaivosbisnes on niin pääomavaltaista, että tässä maassa ei olla pystytty edes nykyisen europarlamentaarikko Pekkarisen toivomuksesta perustamaan kaivosrahastoa, jota minäkin kovasti Metallityöväen Liiton toimitsijana liputin, että no nyt meidän pitää

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

saada jotakin, jotta me pystymme itse tuottamaan kaivostoimintaa tähän maahan. Me emme ole siihen kyenneet.

Kuitenkin pitää muistaa, että geologinen tutkimuslaitos on tuottanut erittäin paljon ja satsaa paljon meidän malmivarantojen tutkimukseen ja sitä kautta mahdollistaa tänne pääomasijoittajien poraustoimintaa ja koe-etsintää, joka ei olisi muutoin mahdollista. Niin että totta kai kyllä edellytän, että osa siitä tuotosta ei ole pelkästään alueellista rahanpalautusta vaan että siitä tulee myös yhteiskunnalle verovaroja, jotta voimme edelleen meidän rikkaita malmivarantoja tarkkailla ja sitten tuottaa meille tänne hyvinvoivia kaivoksia, jotka ympäristöstä pitävät huolta ja sitä kautta ovat sillä lailla sosiaalisesti ja ekonomisesti kestäviä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Autto, olkaa hyvä.

16.44 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Jokainen maa on tietysti yhteiskuntansa puolesta hieman erilainen. Meihin vertautuu hyvin esimerkiksi vaikka Ruotsi. Ruotsilla on aivan eri tavalla pitkät perinteet, vuosisataiset perinteet voi sanoa, ja Ruotsissa esimerkiksi LKAB — taitaa olla valtion täysin omistama tai ainakin valtion enemmistöomistama yhtiö — pyörittää kaikkein suurimpia kaivoksia, joten siellä esimerkiksi tämänkaltaisen keskustelu ei ole sillä tavoin ajankohtainen. Suomi paljon köyhempänä ja pääomaköyhempänä maana, aivan kuten edustaja Myllykoski edellä kuvasi, tietysti tarvitsee myös ulkomaisia pääomia, jotta voidaan tehdä tällaisia miljardi-investointeja.

No sitten kun keskustellaan siitä, että vaikka monella Afrikan maalla on ollut aiemmin jo tällainen kaivosvero ja miten Suomi on niin jälkeen jäänyt, niin toki täytyy jokaisen ymmärtää sitten myös se, että ehkä maan hallinto pystyy keräämään veroa lähinnä vain esimerkiksi siitä kaivoksen portilta uloslähtevän tuotteen osalta, mutta Suomen hallintohan pystyy keräämään veroa ihan joka ikisestä kahvikupistakin, jota esimerkiksi vaikka malminetsintätyöntekijät käyvät omalla kahvitauollaan nauttimassa. Elikkä tavallaan kun miljardeja liikkuu jollain toimialalla, kun miljardeja Suomeen investoidaan, aina siitä kyllä myöskin meidän verottaja oman siivunsa saa. Elikkä siinä mielessä olennaisempaa kuin esimerkiksi keskustelu siitä, onko nyt tämän veron taso liian pieni tai ei ja niin edelleen, on se, että Suomessa on vakaa ja hyvä investointiympäristö, niin että meille tulee tähän maahan näitä tässä tapauksessa metalliteollisuuden alkutuotantoon olevia miljardiluokan investointeja, jotka me täällä osaamme kestävästi toteuttaa, ja samalla tavalla on todella tärkeää, että meillä on vakaa ja hyvä ja kilpailukykyinen investointiympäristö myöskin metalleja jalostavan teollisuuden osalta, jolloin pääsemme täysimääräisesti tarttumaan tähän valtavaan, suureen murrokseen, jota Euroopan ja maailmankin teollisuus on nyt parhailaan läpikäymässä, ja näin tulee työtä tuhansille ja kymmenilletuhansille suomalaisille, hyviä teollisia työpaikkoja, joista pystytään sitten myöskin veroja maksamaan hyvinvointiyhteiskunnan rahoittamiseen.

Tämä vero uutena verona, vaikka harvoin uusien verojen puolesta puhunkaan, on todella tärkeä päätös tältä eduskunnalta, koska se vahvistaa tämän toimialan sosiaalista toimilupaa ja tuo ennen kaikkea tukea sinne paikallisille kunnille, joille nämä alueelle suuntautuvat miljardi-investoinnit ovat paikallisesti, varsinkin siinä investointivaiheessa, myös todella iso taloudellinen taakka. Eli tämä on todella tärkeä päätös.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 281/2022 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arvonlisäverolain muuttamisesta ja eräksi muiksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 310/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 40/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 40/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.48 **Pia Viitanen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä siis on kysymys siitä, että arvonlisäverolakiin lisätään säännökset arvonlisäverodirektiivissä edellytetystä verovapautuksesta.

Siis tässä yhteydessä yleishyödyllistä toimintaa harjoittaville järjestöille ja uskonnollisille yhdyskunnille annettaisiin oikeus saada palautuksena hankintaan sisältyvä arvonlisävero sellaisista tavaroista, jotka nämä toimijat vievät yhteisön ulkopuolelle osana omaa avustustoimintaansa. Tätä palautusta haettaisiin Verohallinnolta erikseen tehtävällä hakemuksella.

Sitten tässä on myös toinen uudistus sisällä. Eli säännöksiä, jotka koskevat valtiollisten toimijoiden sekä avustus- ja hyväntekeväisyysjärjestöjen maahan tuomia perustarvikkeita koskevaa verovapautusta, täsmennettäisiin siten, että ne sitten vastaisivat maahantuontidirektiiviä.

Puhemies! Valiokunnan kantana me puollamme tätä esitystä ja puollamme sitä muuttamattomana. Samoin tätä esitystä hyvin laajasti kannatettiin luonnollisesti asiantuntijakuulemisissa. Nousi esille tiettyjä yksittäisiä asioita, joita me käsittelemme lyhyesti tässä mietinnössä, mutta ne eivät anna aihetta mielestämme muutoksiin. Eli tässä esitettiin muun muassa sitä, että tämän palautusmenettelyn sijaan vapautus tulisi toteuttaa suorana verovapautuksena, mutta valiokuntana toteamme, että tämä tavaroiden lopullinen käyttötarkoitus tai paikka ei välttämättä ole selvillä silloin, kun näitä hankintoja tehdään, ja samoin sitten tämä esitetty malli on vähemmän altis väärinkäytöksille. Näin ollen sitten puollamme tätä mallia, joka tähän on esitetty.

No lisäksi asiantuntijakuulemisissa esitettiin, että tämä vapautus tulisi säätää taannehtivasti kattamaan myös niiden tavaroiden hankintoja, jotka on hankittu ennen tätä lain voimaantuloa. Mutta käytännössä tämä taannehtivaisuus olisi kyllä hyvin haastavaa hallinnollisista ja valvonnallisista syistä, ja siksi emme ole tätä tähän puoltamassa.

Hallituksen esityksessä esitetään, että verovapautus tulisi voimaan 1.7. tätä kyseistä vuotta. Palautusta voitaisiin kuitenkin hakea vasta sitten 1.1.2024, jotta Verohallinto voisi toteuttaa tarvittavat muutokset tietojärjestelmiin. — Tässä lyhyen kaavan mukaan, puhemies.

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 310/2022 vp sisältyvien 1.—4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Tiilikkajärven kansallispuiston laajentamisesta

Hallituksen esitys HE 308/2022 vp

Toimenpidealoite TPA 99/2020 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 20/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 20/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Edustaja Elo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.51 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Yksi keskeisistä keinoista pysäyttää luontokato on suojella arvokkaimmat luontokohteemme ja huolehtia ekologisista yhteyksistä niiden välillä. Hallitusohjelmassa asetettiin tavoitteeksi luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttäminen. Yhtenä keinona tähän on kansallispuistoverkoston laajentaminen. Kansallispuistot muodostavat arvokkaiden luontohelmiemme kokonaisuuden. Tällä kaudella olemme perustaneet uuden kansallispuiston Sallaan. Nyt käsittelyssä olevalla lakiesityksellä laajennamme Tiilikkajärven kansallispuistoa.

Kansallispuistoissa yhdistyy luonnon monimuotoisuuden vaaliminen ja kansalaisten luontoharrastuksen tukeminen. Niissä jokaisen on mahdollisuus päästä nauttimaan hienoista luontokohteistamme ohjatusti ja opastetusti. Monimuotoisella luonnolla ja hyvällä luontosuhteella on positiivisia vaikutuksia ihmisten terveyteen. Luonto houkuttelee liikkumaan, se auttaa palautumaan stressistä, ja luonnossa liikkuminen edistää sosiaalista hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä. Kansallispuistojen kävijämäärät osoittavat, että ne ovat meille suomalaisille tärkeitä.

Arvoisa puhemies! Kuten hyvä periaate on, Tiilikkajärven kansallispuiston laajentamiselle on laaja paikallinen tuki. Esitys perustuu Pohjois-Savon liiton ja Rautavaaran kunnan aloitteisiin. Uusien alueiden liittäminen kansallispuistoon on tärkeää erityisesti luonnon monimuotoisuuden vahvistamisen mutta myös maiseman kauneuden säilyttämisen takia. Vaikka suojelun kohdennuksessa nostetaan esiin erityisesti lajistoltaan ja luontotyypeiltään monimuotoiset kohteet, laajennuksella pyritään vaikuttamaan myös ekologiseen kytkeytyvyyteen ja vähentämään elinympäristöjen pirstoutumista. Laajennusten myötä alueen metsät voivat kehittyä luonnontilaisemmiksi eheänä kokonaisuutena, ja tätä voidaan tukea myös ennallistoimenpitein.

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

Alun perin oli tarkoitus, että kansallispuistoa laajennetaan kahdessa osassa. Koska osa alueesta, 1 330 hehtaaria — sen laajuinen Löytynsuon alue — oli hallituksen esitystä laadittaessa vielä yksityisessä omistuksessa, sitä ei siinä alkuperäisessä esityksessä ollut. Mutta siirto valtion omistukseen tapahtui kuitenkin nyt niin joutuisasti, että saatoimme ympäristövaliokunnassa tehdä hallituksen esitykseen tätä laajennusta koskevan muutoksen. On hienoa, että Tiilikkajärven kansallispuistoa saadaan laajennettua näin yhdellä kertaa ja yhteensä reilulla 3 700 hehtaarilla.

Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen päätökset kansallispuistoverkoston laajentamiseksi ovat tärkeitä, mutta tekemistä jää myös tuleville hallituksille ja tulevalle hallitukselle. Toivon, että pian saamme esitykset Nuuksion kansallispuiston laajentamisesta sekä uudesta Porkkalan kansallispuistosta. Ne olisivat tärkeitä lisiä Uudenmaan luonnon monimuotoisuuden ja virkistyskäyttömahdollisuuksien lisäämiseen juuri täällä, missä ihmisiäkin on runsaasti ja tarvetta näille laajoille luontoalueille myös virkistyskäytön näkökulmasta.

Toivon myös, että huhtikuussa 2021 tehty esitys Aalistunturin kansallispuiston perustamiseksi otetaan mahdollisimman pian käyttöön ja käsittelyyn. Ja totean, että hakkuutoimet tällä kansallispuistoksi esitetyllä alueella on lopetettava ja odotettava tämän esityksen käsittelyä ennen lisätoimenpiteitä siellä.

On hienoa, että tällä esityksellä nyt saadaan Suomessa Tiilikkajärven kansallispuistoa laajennettua, meidän kansallispuistoverkostoa entistä laajemmaksi ja näin palvelemaan myös luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen ja luontokadon pysäyttämistä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 308/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle eläinlääkintähuoltolaiksi sekä siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 83/2022 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 21/2022 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Avaan keskustelun. Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.55 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys eläinlääkintähuoltolaiksi ja siihen liittyvät lait ovat ongelmallisia. Sen takia me oppositiopuolueet esitämme tämän lain hylkäämistä. Teen sen sitten puheeni loppuosassa.

Tämä laki on ongelmallinen eläinten omistajille, eläinsuojelulle, eläinlääkäreille ja päivystykselle, joka Suomessa on eläinsuojelun perusta 24/7 eri puolilla Suomea. Nykyinen tilanne on se, että kunnaneläinlääkärit ovat vastanneet hyvin pitkälle toimivista järjeste-

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

lyistä itse kussakin kunnassa ja eläinten omistajat ovat myös yöaikaan saaneet apua kohtuullisen läheltä ja kohtuullisella hinnalla, mutta valitettavasti tämä hallituksen esitys ja siihen liittyvät lait muuttavat aika oleellisella tavalla kunnaneläinlääkärin virkojen houkuttelevuutta lähinnä sen takia, että tämän lain 9 § rajoittaa kunnaneläinlääkärin normaalityötä normaalitaksalla.

Kunnaneläinlääkäri ei tämän lain mukaan enää saisi leikata esimerkiksi naaraskoira, ei saisi tehdä koiralle keisarileikkausta, ei saisi ultrata koira, ei saisi ottaa röntgenkuvaa koirasta normaalitaksalla, vaan jos markkinaehtoisuus olisi uhattuna, niin myös kunta perisi sitten maksun asiakkaalta näissä edellä mainituissa tapauksissa. Kun tällä tavalla rajoitetaan kunnaneläinlääkärin työn harjoittamista, silloin on selvää, että kunnaneläinlääkärin työ ei enää ole niin houkuttelevaa kuin tähän saakka, ja siitä seuraa se, että jos kuntiin ei saada eläinlääkäreitä — siellähän on nytkin jo pulaa eläinlääkäreistä — niin silloin juuri tämä päivystys 24/7 vaarantuu. Yleensä kunnaneläinlääkärit haluavat tehdä nimenomaan pieneläinpraktiikkaa sen takia, että tietenkin saavat siitä elinkeinonsa, mutta myös sen takia, että ammatillinen valmius kehittyä, ja kun he joutuvat sitten päivystysaikana esimerkiksi suurelaimelle tekemään keisarileikkauksia ja muita, vaativiakin kirurgisia toimenpiteitä, koska lähin päivystävä suurelaimelinikka saattaa olla satojen kilometrien päässä, niin sen takia koen, että tällaisista lakiesityksistä ei pitäisi eduskuntaan tuoda, koska se saattaa vaurioittaa koko eläinlääkintähuoltoa ja eläinsuojelua, jotka ovat jo kymmeniä vuosia toimineet nimenomaan kunnaneläinlääkäreitten voimin.

Tämä ei tarkoita sitä, että me millään tavalla väheksyisimme yksityistä toimintaa. Meillä on erinomaisia yksityisiä klinikoita, mutta ne eivät yleensä osallistu suurelaimpäivystykseen. Kun kuitenkin itse pitkään olen tehnyt suurelaimpäivystyksiä, lemmiä, hevosia, koiria, kissoja, leikannut keisarileikkauksia ja kaikennäköistä muuta hommaa, mitä siihen työhön liittyy, niin koen, että se on hankalaa, jos kunta ja kunnaneläinlääkärit joutuvat oikeudellisesti epävarmaan tilanteeseen sen takia, kun he eivät tiedä, voivatko he suorittaa yöllä tämän toimenpiteen vai eivät ja laskuttaako kunta ja minkä verran ja mikä on se markkinaehtoinen hinta. Tämän takia koen, että tällainen laki aiheuttaa sen verran epävarmuutta, että monet kollegat, joita tunnen, ovatkin jo sanoneet, että he eivät enää kyllä sitten välttämättä tee näitä kunnaneläinlääkärin hommia, jos he eivät työssään voi enää kehittyä ja tehdä niitä tutkimuksia, mitä he tänä päivänä tekevät. Kunnaneläinlääkäriiliittokin on muun muassa todennut, että tässä otetaan takapakkia itse asiassa. Jos nuorille eläinlääkäreille annetaan se kuva, ettei kannata kuntaan mennä kunnaneläinlääkärin hommia tekemään, koska se automaattisesti tarkoittaa ammatillista taantumista, niin ei tämä laki kyllä asiaa edistä.

Sinänsä ymmärrän, että meillä on Euroopan unioni, joka ajaa kilpailuneutraliteettia, ja meillä on yksityisiä klinikoita, jotka haluavat yhdenvertaisen ja tasavertaisen tilanteen, mutta oikeudet ja velvollisuudet pitäisi aina olla tasapainossa, ja kunnaneläinlääkäreillä oikeus ja velvoite on aina ollut se, että he sitoutuvat pienellä peruspalkalla tekemään työtä mutta sitoutuvat myös virkansa puolesta päivystämään, mikä on tämänkin lain velvoite.

Eli tämä lain velvoite ja sisältö ovat ristiriidassa keskenään, ja sen takia me oppositiopuolueet olemme nähneet, että me emme hyväksy tätä lakia kokonaisuudessaan, joten esitän vastalauseen mukaisesti, että tämä laki ja siihen liittyvät lait hylätään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

17.00 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Eestilä esitteli tämän hallituksen esityksen ja sen, mitä se sisältää, hyvin kattavasti. Kannatan edustaja Eestilän esitystä, sitä, että hallituksen esitys ja siihen sisältyvät muut lait hylätään.

Esitin jo ensimmäisessä käsittelyssä niitä pointteja, miksi tähän päädyttiin, ja koko oppositio oli tätä mieltä valiokunnassa. Se ydinsyy siinä on tämän päivystyksen toimivuus. Päivystyksen pitää toimia Suomen eri alueilla, se on eläinsuojelukysymys. Hallituksen esittämä laki on nyt tässä muodossaan hyvin ristiriitainen. Siinä vaaditaan ympärivuorokautista päivystystä ja sitten kuitenkin heikennetään virkaeläinlääkärin oikeutta harjoittaa ammattiaan ja kehittää sitä. Ne asiat ovat ristiriidassa. Näin ollen voidaan todeta, että tässä menisi eläinsuojelu takapakkia.

Meillä on tulossa ihan kohtapuoliin tämä eläinten hyvinvointilaki uudistukselle — sitä käsitellään tällä hetkellä maa- ja metsätalousvaliokunnassa — ja se saadaan valmiiksi varmaan tällä vaalikaudella. Emmehän me halua mennä huonompaan suuntaan eläinten hyvinvoinnissa. Tuotantoeläinten ja lemmikkieläinten ja myös luonnoneläinten hoitaminen — hyvin paljon kunnaneläinlääkärit tekevät sitä. Ja jos näitten eri eläinten hoitaminen jotenkin laitetaan ristiriitaan, niin silloin ollaan kyllä hakoteillä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Autto, olkaa hyvä.

17.02 **Heikki Autto kok:** Arvoisa puhemies! Suomalainen elintarviketuotanto, ennen kaikkea suomalainen viljely- ja kotieläintuotanto, on tällä hetkellä rajussa murroksessa. Ja jotta suomalaisen ruoantuotannon kannattavuus saadaan turvattua, meidän täytyy yhä enemmän löytää suomalaisille, todella korkealaatuisille tuotteille myös vientimarkkinoita. Ja, arvoisa puhemies, uskon vahvasti siihen, että tällainen vientimarkkinoiden löytäminen on mahdollista. Meillä Suomessa on maailman puhtain maaperä, meillä on puhtain vesi, puhtain ilma, mutta myös esimerkiksi kotieläinten hyvinvointi ja kotieläinten pidon eettinen taso ovat meillä erittäin korkeita. Näistä voimme varmasti myöskin ammentaa edellytyksiä sille, että elintarvikevienti voi tuoda sitä tarvittavaa arvonlisää, jota tarvitaan siihen, että kotimainen ruoantuotanto säilyy vahvalla tasolla ja että se turvaa myöskin huoltovarmuutemme, jonka tulee olla kaikkina aikoina kunnossa.

Tähän liittyen tämä lainsäädäntö on tietysti sillä tavalla aivan keskeisessä roolissa, että jotta eläinten pito, eläinten lääkintä ja sitä kautta eläinten eettinen kohtelu ovat hyvällä tasolla, niin eläinlääkintään liittyvien kysymysten täytyy olla hyvällä tasolla. Edellä mieles-täni — tietävästi eduskunnan ainoa eläinlääkäritaustainen kansanedustaja, ainakin viime vuosilta — edustaja Eestilä hyvin kuvasi sitä, miksi tämä esitetty laki ei asiantilaa vie toivottuun suuntaan ja miksi lakiesitys tulisi hylätä. Luotan tässä erittäin vahvasti edustaja Eestilän asiantuntemukseen ja niihin perusteluihin, joita hän edellä esitti, ja kannatan siksi tätä hylkäysesitystä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kasvinterveyslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 287/2022 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 24/2022 vp

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 287/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi elintarvikemarkkinalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 283/2022 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 25/2022 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 283/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvät lausumaehdotukset. Asian käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tuloverolain 10 §:n muuttamisesta sekä veropohjan rapautumisen ja voitonsiirron estämiseksi verosopimuksiin toteuttavista toimenpiteistä tehdyn monenvälisen yleissopimuksen 9 artiklaan tehdyn varauman peruuttamisesta ja ilmoitusten antamisesta

Hallituksen esitys HE 279/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 38/2022 vp

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Osittain ainoaan, osittain toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Ensin päätetään valtiovarainvaliokunnan mietinnön VaVM 38/2022 vp pohjalta ainoassa käsittelyssä varauman peruuttamisesta ja ilmoituksista ja sitten toisessa käsittelyssä lakiehdotuksesta.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksessä HE 279/2022 vp tarkoitetun varauman peruuttamisen ja annettavaksi hallituksen esityksessä tarkoitetut ilmoitukset. Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 279/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Varauman peruuttamisen ja ilmoitusten ainoa ja lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

13. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 8.2.2023 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.53.

Pöytäkirja PTK 163/2022 vp

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola